

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra systematické teologie

Lubomír Řihák

**Mariologie v Časopisu katolického
duchovenstva v letech 1828–1949**

Diplomová práce

Vedoucí práce: prof. Pospíšil Ctirad Václav Th.D.

Obor: Katolická teologie

OLOMOUC 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem
přitom jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 8. 4. 2014.

Lubomír Řihák

Děkuji panu prof. Ctiradu Václavu Pospíšilovi Th.D. za odborné vedení a poskytnutí cenných rad a pomoc, především při volbě pramenů a uspořádání práce.

Obsah

Úvod.....	6
1 Vznik a vývoj <i>Časopisu katolického duchovenstva</i>	8
1.1 <i>Časopis pro katolické duchovenstvo</i> 1828–1852.....	8
1.2 <i>Časopis katolického duchovenstva</i> 1860–1949	9
2 Celkový chronologický přehled příspěvků k mariologii v ČKD	12
2.1 Přehled mariologických publikací a recenzí v ČKD	14
3 Mariologická pojednání v <i>Časopisu katolického duchovenstva</i>	18
4 Neposkvrněnost Panny Marie od jejího početí	20
4.1 Otázka <i>Neposkvrněného početí</i> v časopisu do roku 1854.....	20
4.2 Otázka <i>Neposkvrněného početí</i> od roku 1854	21
4.2.1 Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu Neposkvrněnosti Panny Marie od jejího početí.....	28
5 Mariino panenství a navazující témata	30
5.1 Ježíšovi bratři a další důvody obhajoby panenství Boží Rodičky	30
5.2 Pobyt a obětování Panny Marie v chrámě.....	38
5.3 Před narozením Krista	39
5.4 Arcibiskup Jan z Jenštejna a svátek Navštívení Panny Marie	40
5.5 Narození Krista	40
5.6 Sv. Josef.....	47
5.6.1 Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu panenství Panny Marie.....	48
6 Problematika smrti a nanebevzetí Panny Marie	50
6.1 Smrt Panny Marie	50
6.2 Místo Mariina pohřbu.....	51
6.3 Nanebevzetí	53
6.3.1 Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu smrti a nanebevzetí Panny Marie.....	57
7 Další mariologická témata.....	58
7.1 Prostřednictví Panny Marie	58
7.1.1 Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu prostřednictví Panny Marie ...	59
7.2 Panna Maria jako spoluvykupitelka.....	60
7.2.1 Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu Panna Maria jako spoluvykupitelka	61
7.3 Panna Maria v Koránu.....	62
7.4 Apokryfy a mytologie	63

7.4.1	Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu apokryfů a mytologie	64
7.5	Etymologie jména Maria a jiná mariologická témata	65
7.6	Teologicky problematická místa.....	67
7.6.1	Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu teologicky problematických míst v časopisu.....	69
8	Mariánská úcta a spiritualita v <i>Časopisu katolického duchovenstva</i>	70
8.1	Výraz mariánské úcty v modlitbách, pobožnostech a liturgii	75
8.1.1	Mariánské homilie a promluvy	81
8.1.2	Poutě.....	84
8.2	Zjevení, uzdravení, zázraky	86
8.3	Přehled mariánských publikací a jejich recenze v ČKD.....	92
8.3.1	Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu mariánské úcty a spirituality .	96
	Závěr.....	99
	Anotace.....	100
	Resumé	101
	Summary	102
	Prameny článků a studií v ČKD podle témat	103
	Další použitá literatura	125
	Jiné zdroje.....	127
	Seznam zkratk a šifer	128
	Zkratky kolekcí a pramenů.....	128
	Ostatní zkratky	129
	Seznam příloh	129
	Přílohy	130
	Příl. 1: Titulní strana prvního čísla časopisu z roku 1828.....	130
	Příl. 2: Titulní strana z roku 1848 v nové grafické a gramatické úpravě.....	131
	Příl. 3: Titulní strana obnoveného časopisu s novým názvem z roku 1860.....	132
	Příl. 4: Titulní strana posledního časopisu z roku 1949.....	133
	Příl. 5: Tabulka datace narození Krista podle různých autorů.	134
	Příl. 6: Tabulka srovnávající dataci ukřižování Krista podle různých autorů.....	135
	Příl. 7: Mapka s místem Mariina hrobu ze studie prof. B. Kutaly o Getsemanech..	136
	Příl. 8: Zpráva administrace Časopisu katolického duchovenstva o jeho ukončení.	137
	Příl. 9: Práce českého sochaře Ignáce Weiricha (1856–1916), která byla vystavena na I. mezinárodní výstavě církevního umění v Římě.....	138

Úvod

Motto: „*Budou mne blahoslavít všechna pokolení,
že se mnou učinil veliké věci ten, který je mocný.
Svaté jest jeho jméno a milosrdenství jeho od pokolení do pokolení k těm,
kdo se ho bojí.*“

(Lk 1,48-50)

Časopis katolického duchovenstva je důkazem, že ani generace jeho tvůrců, zejména duchovních nepřestaly v čase jeho existence oslavovat Boha za Matku našeho Spasitele. Tato diplomová práce se snaží zmapovat, jakými způsoby se projevovala mariánská úcta v nejstarším českém teologickém periodiku a zejména, jaký je přínos tohoto časopisu pro mariologii jako oslavu Boha z hlediska Matky Boží a jejího významu v dějinách spásy.¹

Časopis pro katolické duchovenstvo, později přejmenovaný na *Časopis katolického duchovenstva* (ČKD) je ojedinělé periodikum, které zahrnovalo široké spektrum teologických příspěvků. Z množství tohoto materiálu v rozsahu 891 čísel vznikl chronologický přehled různých mariologických příspěvků. Současně vznikl i přehled článků, které se týkají forem mariánského kultu a mariánské spirituality. Jednotlivé mariologické i mariánské příspěvky jsou pak uspořádány do tematicky příbuzných celků, které se snaží přiblížit obsah jednotlivých pojednání. Komplex této práce i jeho jednotlivé fragmenty tak nabízejí určitý pohled na vývoj mariologie zejména v našich zemích a poskytují svědectví o dynamice mariánského kultu jednotlivých období. Systematickým prohlížením jednotlivých časopisů se také postupně vytvořil soupis publikované mariologické a mariánské literatury zmíněné v časopisu buď v recenzích, nebo jen v krátkých oznámeních.

Metodologicky jsem se snažil práci pojmout jako chronologický přehled mariologicko-mariánského obsahu časopisu a jako syntézu jednotlivých tematicky příbuzných příspěvků. V závěru určitých tematických celků jsem v některých případech přiřadil pro srovnání teologická východiska současné katolické mariologie. Jedná se zejména o teologické postoje v dokumentu II. vatikánského koncilu *Lumen gentium* (8. kap.), mariologii R. Laurentina *Pojednání o Panně Marii* (1968), exhortaci *O mariánské úctě* papeže Pavla VI. (1976), encyklice *Redemptoris Mater* Jana Pavla II. (1987),

¹ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Maria – mateřská tvář Boha*, Kostelní Vydří: KNA, 2004, s. 9.

dokumentu Mezinárodní papežské mariánské akademie *Matka Páně* (2003), a pojednání *Nanebevzetí Bohorodičky ve světle dokumentů magisteria* (2000) a *Maria - mateřské tvář Boha* (2004) C. V. Pospíšila.

Jelikož se tato práce snaží především zmapovat mariologický přínos časopisu, nebyl již vzhledem k rozsáhlému obsahu práce náležitý prostor pro zohlednění prosopologického hlediska. Zde se nabízí příležitost pro případnou samostatnou studii, zaměřenou na osobnosti, které obohatily kvalitu časopisu svými mariologickými příspěvky.

Většinu čísel ČKD jsem zpracovával prostřednictvím precizního prohlížeče digitalizované knihovny Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze *depositum.cz*. Jen malé procento svazků a některých čísel jsem prohlížel ve Vědecké knihovně v Olomouci, v knihovně Centra Aletti v Olomouci, v Arcibiskupské knihovně v Olomouci a v knihovně Arcibiskupského kněžského semináře v Olomouci. Jednalo se zejména o některá nejstarší čísla časopisu z let 1828–1832 a fragmenty několika dalších. Ročník 1939 se mi nepodařilo nalézt nikde, domnívám se tedy, že tento rok, kdy začínala druhá světová válka, časopis vůbec nevycházel. Z iniciativy profesora C. V. Pospíšila a za jeho podpory jsme s Ing. Josefem Slezákem oskenovali chybějící svazky a nabídli je ke kompletaci všech ročníků ČKD v digitalizované knihovně *depositum.cz* Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Na vysvětlenou je třeba ještě podotknout, že pravopis v citacích této práce je ponechán v původním tvaru i když se často výrazně liší od současného pravopisu. Ve většině případů není z příspěvků také zřejmé, které překlady Písma svatého v nich byly použity. Ostatní zkratky a citace biblických knih jsou převzaty z českého ekumenického překladu Písma svatého (Praha: Česká biblická společnost, 1995).²

² *Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih)*. 6. přepracované vydání Vydala Česká biblická společnost, 1995.

1 Vznik a vývoj *Časopisu katolického duchovenstva*

Časopis pro katolické duchovenstvo je po *Časopisu Českého musea* (od roku 1827) druhý nejstarší český vědecký časopis.³ Byl prvním a nadlouho jediným českým teologickým periodikem, který se zaměřoval na vzdělávání kléru a seznamování s děním v církvi u nás i v zahraničí. Vznikl z apoštolského nadšení pro zkvalitňování pastorece a evangelizace, jako snaha zprostředkovat duchovenstvu nejnovějších teologické poznatky. Lze jej považovat také za jeden z plodů českého národního obrození, které se snažilo pozvednout český jazyk opět na úroveň jazyka vzdělců. Hlavní příspěvky spočívaly v teologických pojednáních zejména z biblistiky, dogmatiky, církevní historie, archeologie, kanonického práva, hagiografie, homiletiky, pastorální teologie, liturgiky, církevního umění a dalších. *Časopis pro katolické duchovenstvo*, později přejmenovaný na *Časopis katolického duchovenstva* (ČKD) vycházel roku 1828 až do jeho zákazu v roce 1949. Časopis se tak stal svědkem významných historických událostí jako např. revolučního roku 1848, vyhlášení dogmatu o neposkvrněnosti Panny Marie od početí, I. vatikánského koncilu, obou světových válek, vzniku ČSR i nástupu komunistické totality.

1.1 *Časopis pro katolické duchovenstvo 1828–1852*

Časopis pro katolické duchovenstvo začal vycházet 26. února 1828 s výrazným příspěvím pražského světícího biskupa Františka Pištěka.⁴ Jedním z hlavních důvodů vzniku časopisu byla potřeba teologického a pastoračního sdílení i v národním jazyce.⁵ Velký vliv na realizaci myšlenky tisknout tento časopis měl Karel Alois Vinařický, ceremoniář pražského arcibiskupa Václava Leopolda Chlumčanského. Za podpory arcibiskupa získal pro tuto myšlenku pražského světícího biskupa Františka Pištěka, který vyřizoval potřebná povolení. V počátcích korigovali časopis po jazykové stránce spolu s Vinařickým i Josef

³ Srov. „Stoleté jubileum *Časopisu katolického duchovenstva 1828-1928*“, ČKD, ročník 1928, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1928, s. 1–2.

⁴ Srov. P. MAREK, *Český katolicismus 1890 – 1914*, Olomouc – Rosice: Gloria, 2003, s. 260.

Jungmann a František Ladislav Čelakovský.⁶ Nakladatelství a expedici zajišťovala arcibiskupská konzistoř v Praze. Obsah časopisu byl strukturován do tří částí: různá teologická pojednání, přehled bohovědné literatury zejména české a slovanské a různé aktuality z duchovní správy, ze zákonodárství a veřejných událostí.⁷ V redakci se vystřídal např. kanovník V. M. Pešina (od 1833–1847) a J. V. Jirsík (od 1848–1851). Časopis vycházel od roku 1828 až do roku 1851 čtyřikrát ročně a v roce 1828 se účtovalo na konzistoři celkem 1033 výtisků. Od roku 1833–1847 se vydávalo asi 1000 exemplářů časopisu; z toho 30–70 odebírali také Slováci v Severních Uhrách a v biskupství Nitranském i Košickém, několik kusů i odběratelé z Haliče. Prvními význačnými přispěvateli časopisu byli např. K. A. Vinařický, F. L. Čelakovský, V. Hanka, J. Javornický, V. A. Svoboda, V. Zahradník, J. V. Kamarýt a mnoho dalších z různých míst Čech a Moravy.⁸ Poslední vydání časopisu v archaickém pravopisu vyšlo v roce 1847. Od roku 1848 začal vycházet v nové grafice s latinským typem písma a v novém pravopisu. V roce 1952 začalo vdávání stagnovat a nevyšly čísla 10 a 11.⁹ V roce 1853 pak časopis přestal vycházet, ale Karel Alois Vinařický (redaktor od 1860–1868) jej roku 1860 opět obnovil.

1.2 Časopis katolického duchovenstva 1860–1949

Od roku 1860 začal časopis vycházet 8x ročně pod názvem *Časopis katolického duchovenstva*.¹⁰ Časopis měl po obnově až 1200 předplatitelů, ale kolem roku 1865 klesl počet na 800 a později na 500. Od roku 1876 by časopis orgánem vědeckého oboru *Akademie křesťanské v Praze* a začal vydávat vědecké odborné studie za redakce

⁵ Srov. K. BOROVÝ, „*Před čtyřiceti lety*“, ČKD, *ročník 1868*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1868, s. 81.

⁶ Srov. A. PODLAHA, „*Po osmdesáti letech*“, ČKD, *ročník 1909*, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1909, s. 5–8.

⁷ Srov. J. ČIHÁK, „*Jubilejní stý ročník Časopisu katolického duchovenstva*“, ČKD, *ročník 1934*, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1934, s. 1.

⁸ Srov. K. BOROVÝ, „*Před čtyřiceti lety*“, ČKD, *ročník 1868*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1868, s. 90–92.

⁹ Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích: http://katalog.cbvk.cz/arl-cbvk/cs/detail-cbvk_us_cat-0138872-casopis-pro-katolicke-duchowenstwo/?iset=1&qf=zf [cit. 6. 4. 2013].

¹⁰ Srov. J. TUMPACH, „*Jubileum*“, ČKD, *ročník 1898*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1898, s. 65–66.

významných postav, jakými byli např. F. Krásl (1844–1907), F. X. Kryštůfek (1842–1916) nebo J. Tumpach.¹¹ V těchto dobách počet odběratelů vzrostl na 700.¹²

Od roku 1881 vycházel časopis desetkrát ročně. V jubilejním článku z roku 1898 jsou mezi odběrateli uváděni také F. L. Čelakovský, Chmelenský, Jungmann, Štěpánek, Palacký a další.¹³ V roce 1905 byl časopis rozšířen o přílohu *Slavorum* věnovanou přehledu teologické literatury všech slovanských národů psanou latinsky, aby mohl být užitečný i zahraničním čtenářům. V tomto období je konstatován vzrůst vědeckých příspěvků profesorů z teologické fakulty, avšak i celkový pokles zájmu odběratelů.¹⁴ S podtitulem „Orgán české bohoslovecké fakulty“ byl časopis vydáván od roku 1921.¹⁵ Od roku 1925 do roku 1932 vycházel jako orgán „České bohoslovecké fakulty pražské, Akademie sv. Tomáše Akvinského“. Od roku 1933 začal časopis vycházet v nové úpravě a výraznými postavami časopisu se stávají Dr. Antonín Podlaha, prof. Karel Kadlec, prof. Cibulka, Dr. Dvorník, Dr. Hejčl, Dr. Funczik a doc. Perlík. Struktura časopisu se v této době skládá z vědeckých pojednání různých teologických disciplín, snahy informovat o teologických aktualitách a reflektovat knihy a články teologického a náboženského obsahu, jak české a slovanské, tak i nejvýznačnější neslovanské publikace. Časopis přibližoval praktické případy z duchovní správy, seznamoval s církevními i občanskými výnosy a aktualitami z domova i ciziny. Poté, co byla na konci roku 1927 zrušena Arcibiskupská tiskárna v Klementinu, tiskla časopis od roku 1928 do roku 1940 Československá akciová tiskárna v Praze.¹⁶ V roce 1935 oznámila redakce ve výročním článku, že časopis bude vycházet již jen šestkrát ročně v rozsahu 100 stran, a doufá, že bude vydáván i dalších sto let.¹⁷ Poslední číslo bylo ale vytištěno již v roce 1949.

V rámci systematické likvidace církve komunistickým režimem bylo totiž v Československu po roce 1948 zastavováno vydávání katolického tisku, tedy i *Časopisu*

¹¹ Srov. P. MAREK, *Český katolicismus 1890 – 1914*, Olomouc – Rosice: Gloria, 2003, s. 260.

¹² Srov. „*Po padesáti letech*“, ČKD, *ročník 1878*, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1878, s. 1–4.

¹³ Srov. J. TUMPACH, „*Jubileum*“, ČKD, *ročník 1898*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 67.

¹⁴ Srov. A. PODLAHA, „*Po osmdesáti letech*“, ČKD, *ročník 1909*, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1909, s. 231–232.

¹⁵ Srov. „*Titulní strana Časopisu katolického duchovenstva*“, ČKD, *ročník 1921*, č. 1, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1921, s. 0.

¹⁶ Srov. J. ČIHÁK, „*Jubilejní stý ročník Časopisu katolického duchovenstva*“, ČKD, *ročník 1934*, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1934, s. 1–4.

¹⁷ Srov. „*Úvodem do druhého století ČKD*“, ČKD, *ročník 1935*, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1935, s. 1.

katolického duchovenstva.¹⁸ Začátkem roku 1949 vyšly dvě poslední čísla a tím bylo ukončeno i téměř stodvacetileté úsilí mnoha obětavých osobností o to, aby časopis pomáhal zejména katolickým duchovním v jejich poslání být kvalitním světlem světa a solí země.

Náhradou za *Časopis katolického duchovenstva* měl být od roku 1951 časopis *Duchovní pastýř*, jehož redakční rada byla zpočátku složena prakticky ze samých kvalifikovaných univerzitních pedagogů. Byl ale v područí stáních orgánů a později jej zcela ovládli "míroví" kněží. V roce 1968 bylo vydávání *Duchovního pastýře* zastaveno a na jeho místo nastoupil časopis pro teologii *Via*, vydávaný v Praze pod vedením Josefa Zvěřiny. S nástupem „socialistické normalizace“ byl však v roce 1970 časopis *Via* opět nahrazen časopisem *Duchovní pastýř*, který se brzy dostal zcela do područí nově vytvořeného prosocialistického hnutí „Pacem in terris“. *Via* byl časopis výslovně "prokoncilní" a necelé tři ročníky časopisu představují cennou antologii z pokoncilové literatury konce šedesátých let. Od konce sedmdesátých let Josef Zvěřina a Oto Mádr začali vydávat *Teologické texty*, nejprve jako samizdat a od roku 1990 veřejně jako řádný časopis, který vychází dodnes.¹⁹

¹⁸ Srov. J. KADLEC, *Dějiny katolické církve III*, Olomouc: Vydavatelství UP v Olomouci, 1993, s. 470.

¹⁹ Srov. A. OPATRŇ, *Pastorace v postmoderní společnosti*, Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2001, s. 15 – 16.

2 Celkový chronologický přehled příspěvků k mariologii v ČKD

V 891 číslech časopisu se objevuje mnoho interdisciplinárně roztroušených mariologických úvah a poznámek. V počátku časopisu se ryze mariologicky zaměřená pojednání objevují jen zřídka. Tato kapitola obsahuje chronologický přehled třicetipěti mariologicky významných příspěvků, přičemž většina prací bude ještě podrobněji zmíněna i v dalších tematicky členěných kapitolách.

V letech 1828–1900 přispěli těmito články: J. Krbec: *O bratřích Páně* (1837);²⁰ W. Hron: *O neporušeném panenství B. R. B. Marie Panny* (1837);²¹ W. Pešina: *O chrámu „narození Páně“ v Betlémě* (1838);²² F. Peter: *Slowo z rozumu o počtě Swatých* (1845);²³ B. Neufuss: *O bratřích Páně* (1860);²⁴ J. Sika: *Neposkvrněné počtí blahoslavené Panny Marie, Rodičky Boží* (1866);²⁵ A. Lenz: *Sententia s. Thomae Aquinatis* (1869);²⁶ F. Bauer: *O ustavičném panenství blah. P. Marie proti Helvidiovi*, (1877);²⁷ J. Dudych: *Neposkvrněné Početí Marie Panny* (1878);²⁸ J. Rydvan: *Slavnost Zvěstování blah. Marie Panny* (1880);²⁹

²⁰ Srov. J. KRBEC, „*O bratřích Páně*“, ČKD, ročník 1837, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1837, s. 246–251.

²¹ Srov. W. HRON, „*O neporušeném panenství B. R. B. Marie Panny*“, „“, ČKD, ročník 1837, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1837, s. 537–557.

²² Srov. W. PEŠINA, „*O chrámu „narození Páně“ v Betlémě*“, „“, ČKD, ročník 1838, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1838, s. 667–673.

²³ Srov. F. PETER, „*Slowo z rozumu o počtě Swatých*“, ČKD, ročník 1845, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1845, s. 80–90.

²⁴ Srov. B. NEUFUSS, „*O bratřích Páně*“, ČKD, ročník 1860, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1860, s. 498–502.

²⁵ Srov. J. SIKA, „*Neposkvrněné počtí blahoslavené Panny Marie, Rodičky Boží*“, ČKD, ročník 1866, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1866, s. 246–251.

²⁶ Srov. A. LENZ, „*Sententia s. Thomae Aquinatis*“, ČKD, ročník 1869, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 315.

²⁷ Srov. F. BAUER, „*Eusebia Sofronia Hieronyma, kněze Stridoňana, o ustavičném panenství blah. P. Marie proti Helvidiovi kniha jedna*“, ČKD, ročník 1877, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1877, s. 257–279.

²⁸ Srov. J. DUDYCH, „*Neposkvrněné Početí Marie Panny*“, ČKD, ročník 1878, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1878, s. 498–510.

²⁹ Srov. J. RYDVAN, „*Slavnost Zvěstování blah. Marie Panny*“, ČKD, ročník 1880, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1880, s. 108–114.

Maria ve starém Zákoně předpověděna a předobrazena (1880),³⁰ *Nanebevzetí blahoslavené Marie Panny* (1889);³¹ J. Sedlák: *Sv. Rodina v Egyptě* (1891);³² A. Podlaha: *Zemřela a byla pochována Panna Maria v Jerusalémě či v Efesu?* (1895),³³ *Etymologie jména Maria* (1896);³⁴ J. Sýkora: *Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratři Páně* (1896);³⁵ F. Syllaba: *Madonna pohanského světa v messiášských mythech a pověstech* (1898).³⁶

Od roku 1900 přispěli mariologickými studiemi J. Sedlák: *Sv. Josef, pěstoun Páně, v apokryfických evangeliích* (1900);³⁷ A. Podlaha: *Učení o neposkvrněném početí Panny Marie v Čechách před prohlášením učení toho za dogma*, (1904);³⁸ J. Vajs: *Úcta neposkvrněného početí B. Marie P. v liturgických knihách hlaholských* (1905);³⁹ A. Špaldák: *Řečtí Otcové církevní o neposkvrněném početí P. Marie* (1905),⁴⁰ *K důkazům neposkvrněného početí Panny Marie* (1905),⁴¹ *Čemu učí východní Otcové církevní o posvěcující milosti P. Marie před smrtí jejího Syna* (1906),⁴² *Námitky ruských theologů*

³⁰ Srov. „*Maria v starém Zákoně předpověděna a předobrazena*“, ČKD, ročník 1880, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1880, s. 309–310.

³¹ Srov. J. RYDVAN, „*Nanebevzetí blahoslavené Marie Panny*“, ČKD, ročník 1889, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1889, s. 600.

³² Srov. J. SEDLÁK, „*Sv. Rodina v Egyptě*“, ČKD, ročník 1891, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1891, s. 221–238.

³³ Srov. A. PODLAHA, „*Zemřela a byla pochována Panna Maria v Jerusalémě či v Efesu?*“, ČKD, ročník 1895, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1895, s. 559–560.

³⁴ Srov. A. PODLAHA, „*Etymologie jména Maria*“, ČKD, ročník 1896, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 43–44.

³⁵ Srov. J. SÝKORA, „*Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratři Páně?*“, ČKD, ročník 1896, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 257–259.

³⁶ Srov. F. SYLLABA, „*Madonna pohanského světa v messiášských mythech a pověstech*“, ČKD, ročník 1898, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 606–619.

³⁷ Srov. J. SEDLÁK „*Sv. Josef, pěstoun Páně, v apokryfických evangeliích*“, ČKD, ročník 1900, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 161–168.

³⁸ Srov. A. PODLAHA, „*Učení o neposkvrněném početí Panny Marie v Čechách*“, ČKD, ročník 1904, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 359–360.

³⁹ Srov. J. VAJS, „*Úcta neposkvrněného početí B. Marie P. v liturgických knihách hlaholských*“, ČKD, ročník 1905, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 1–6.

⁴⁰ Srov. A. ŠPALDÁK, „*Řečtí Otcové církevní o neposkvrněném početí P. Marie*“, ČKD, ročník 1905, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 11–16.

⁴¹ Srov. A. ŠPALDÁK, „*K důkazům neposkvrněného početí Panny Marie*“, ČKD, ročník 1905, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 464–465.

⁴² Srov. A. ŠPALDÁK, „*Čemu učí východní Otcové církevní o posvěcující milosti P. Marie před smrtí jejího Syna*“, ČKD, ročník 1906, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1906, s. 161–165.

proti nauce o neposkrvněném početí Panny Marie (1906);⁴³ E. Domluvil: *Sluší-li Bohorodici nazývat Pannou Marii* (1913);⁴⁴ I. Veselý: *Panna Maria v Koránu* (1921);⁴⁵ A. Melka: *Nejblahoslavenější Panna Maria Prostřednice všech milostí* (1924);⁴⁶ R. Špaček: *Svědectví pro pobyt a smrt Panny Marie v Efesu* (1925),⁴⁷ *O skrytém konci života Panny Marie a rozvoji mariánského kultu* (1925);⁴⁸ J. Miklík: *Sobotní odpočinek v pekle* (1930);⁴⁹ *Vůl a osel u jesliček* (1930);⁵⁰ *Porodila syna svého prvorozeného* (1932),⁵¹ *Panna Maria, Prostřednice všech milostí* (1938),⁵² *Obětování Panny Marie v chrámě* (1941);⁵³ S. Špůrek: *Prostřednice milostí u sv. Alfonsa M. Liguori* (1940).⁵⁴

2.1 Přehled mariologických publikací a recenzí v ČKD

Tato kapitola nabízí chronologicky uspořádaný soupis publikací knih s mariologickou tematikou, které jsou v časopisu představeny buď v recenzích, nebo jen v oznámeních.

⁴³ Srov. A. ŠPALDÁK, „Námítky ruských theologů proti nauce o neposkrvněném početí Panny Marie“, ČKD, ročník 1906, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1906, s. 50–106.

⁴⁴ Srov. E. DOMLUVIL, „Sluší-li Bohorodici nazývat Pannou Marii nebo raději Marii Pannou?“, ČKD, ročník 1917, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1917, s. 129–130.

⁴⁵ Srov. I. VESELÝ, „Panna Maria v Koránu“, ČKD, ročník 1921, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1921, s. 180–182.

⁴⁶ Srov. A. MELKA, „Nejblahoslavenější Panna Maria Prostřednice všech milostí“, ČKD, ročník 1924, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 313–327.

⁴⁷ Srov. R. ŠPAČEK, „Svědectví pro pobyt a smrt Panny Marie v Efesu“, ČKD, ročník 1925, č. 3, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 196–177.

⁴⁸ Srov. R. ŠPAČEK, „O skrytém konci života Panny Marie a rozvoji mariánského kultu“, ČKD, ročník 1925, č. 1, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 19–25.

⁴⁹ Srov. J. MIKLÍK, „Sobotní odpočinek v pekle“, ČKD, ročník 1930, č. 9, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 327

⁵⁰ Srov. J. MIKLÍK, „Vůl a osel u jesliček“, ČKD, ročník 1930, č. 9, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 814–816.

⁵¹ Srov. J. MIKLÍK, „Porodila syna svého prvorozeného“, ČKD, ročník 1932, č. 8, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 520–521.

⁵² Srov. J. MIKLÍK, „Panna Maria, Prostřednice všech milostí“, ČKD, ročník 1928, č. 10, Praha: Československá akciová tiskárna, 1928, s. 1104–1106.

⁵³ Srov. J. MIKLÍK, „Obětování Panny Marie v chrámě“, ČKD, ročník 1941, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 13–22.

⁵⁴ Srov. S. ŠPŮREK, „Prostřednice milostí u sv. M. Liguori“, ČKD, ročník 1940, č. 6, Praha: Československá akciová tiskárna, 1940, s. 438.

Pojednání o Matce Boží je zmíněno v komentáři knihy *Dogmengeschichte der katholischen Kirche* J. Zobla (1872).⁵⁵ První mariologicky významné dílo je představeno až v roce 1875, jedná se o *Populární dogmatiku* J. V. Jirsíka, jejíž závěr předkládá učení o neposkrvněném početí Panny Marie.⁵⁶ V roce 1880 je všem duchovním velmi doporučován spis Dr. Rydvana *Maria ve starém Zákoně předpověděna a předobrazena*, jako zdařilá pomůcka k májovým pobožnostem. Těchto třicet jedna rozjímání je v článku označeno jako to nejlepší, co bylo k májovým pobožnostem doposud vydáno, protože je autor sestavil na dogmatických základech, na svědectví Písma sv., a ze spisů církevních Otců a liturgie.⁵⁷ *Poslední léta Nejsvětější Panny Marie na světě* od M. Řihy je zmíněna v recenzi z roku 1885.⁵⁸ Termín mariologie se objevuje v časopisu poprvé v roce 1880 v recenzi díla Dr. Lenze *Mariologie Arnošta z Pardubic*.⁵⁹ *Rozjímání a výklady o litanii Loratánské* A. Lenze jsou zveřejněny v roce 1889.⁶⁰ V roce 1897 je oznámena publikace Alfose z Ligouri *Chvály Mariánské*.⁶¹ Jako novou mariologii představil prof. Soukup v roce 1897 knihu amerického autora E. Jamara.⁶²

Od roku 1900 jsou to tato díla: *Dogmatika* Ch. Pesche (1900),⁶³ *Tractatus de Conceptione Sanctae Mariae* od Eadmera 1905,⁶⁴ *La patrie de Saint Jean-Baptiste* B. Meistermanna (1906),⁶⁵ *Traktát o početí přechistém a neposkrvněném důstojné P. Marie*

⁵⁵ Srov. F. NOVÁK, „*Dogmengeschichte der katholischen Kirche*“, ČKD, ročník 1872, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1872, s. 552–556.

⁵⁶ Srov. R. SMOLÍK, „*Populární dogmatika*“, ČKD, ročník 1875, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1875, s. 460.

⁵⁷ Srov. „*Maria v starém Zákoně předpověděna a předobrazena*“, ČKD, ročník 1880, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1880, s. 309–310.

⁵⁸ Srov. J. KYSELKA, „*Poslední léta Nejsvětější Panny Marie na světě*“, ČKD, ročník 1885, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 440–441.

⁵⁹ Srov., „*Mariologie Arnošta z Pardubic*“, ČKD, ročník 1887, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1887, s. 252.

⁶⁰ Srov. „*Rozjímání a výklady o litanii Loratánské*“, ČKD, ročník 1889, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1889, s. 376–377.

⁶¹ Srov. K. VONDRUŠKA, „*Chvály Mariánské*“, ČKD, ročník 1887, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1887, s. 127.

⁶² Srov. J. SOUKUP, „*Maria, die Mutter Jesu*“, ČKD, ročník 1897, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1897, s. 314–317.

⁶³ Srov. J. TUMPACH, „*Praelectiones dogmaticae*“, ČKD, ročník 1900, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 359–360.

⁶⁴ Srov. M. JANŮ, „*Tractatus de Conceptione Sanctae Mariae*“, ČKD, ročník 1905, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 286.

⁶⁵ Srov. J. HEJČL, „*La patrie de Saint Jean-Baptiste*“, ČKD, ročník 1906, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, Rohlíček & Sievers 1906, s. 433–447.

Jana Vodňanského (1908),⁶⁶ dílo *Die heilige Maria* J. H. Newmanna jako nejlepší existující mariologické dílo (1911),⁶⁷ *O pravé pobožnosti k Panně Marii* bl. Ludvíka M. Grignione (1922),⁶⁸ *Évangile selon Saint Marc* M. J. Lagrange (1923),⁶⁹ *Mariologie do roku 400. Sedm slov Panny Marie* nejmenovaného autora,⁷⁰ *Život bl. Panny Marie* J. Miklíka (1928),⁷¹ podrobná mariologie Dr. Špačka jako součást jeho vydávané knihy *Katolická věrouka* v roce 1930,⁷² *La mariologie de S. Alphonse de Liguori* C. Dillenschneidera (1932),⁷³ *Assumptio B. Mariae Virginis Matris Dei* P. Renaudina (1933),⁷⁴ *La Vierge Marie* L. Garrigueta (1933),⁷⁵ *Maria, die unvergleichliche Jungfrau und hochheilige Gottesgebärerin* sv. P. Canisia (1933),⁷⁶ *Mariae Sacrosanctae et Deiparae Virginis vita ex opere maiore Sancti Canisii* V. Petrusse (1934),⁷⁷ *Ioannis Duns Scoti, Doctoris Mariani, Theologiae Mariane Elementa* K. Baliče (1935) bylo doporučováno profesorům dogmatiky jako dílo spoluvytvářející novou teologickou disciplínu, mariologii,⁷⁸ *Maria. Populární dogmatika* K. Kubeše (1936),⁷⁹ *Das leben Marias* F. Willama (1937),⁸⁰ *Compendium*

⁶⁶ Srov. J. TUMPACH, „Jana Vodňanského traktát o početí přechistém a neposkvrněném důstojné P. Marie“, ČKD, ročník 1908, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1908, s. 628.

⁶⁷ Srov. J. SAMSOUR, „Die heilige Maria“, ČKD, ročník 1911, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1911, s. 392.

⁶⁸ Srov. J. HRONEK, „O pravé pobožnosti k Panně Marii“, ČKD, ročník 1922, č. 7, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1922, s. 267–268.

⁶⁹ Srov. J. MIKLÍK, „Évangile selon Saint Marc“, ČKD, ročník 1923, č. 7, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1923, s. 355.

⁷⁰ Srov. A. POSTŘIHAČ, „Vývoj Mariologie do roku 400. Sedm slov Panny Marie“, ČKD, ročník 1925, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 333–334.

⁷¹ Srov. P. SUCHOMEL, „Život bl. Panny Marie“, ČKD, ročník 1928, č. 8, Praha: Československá akciová tiskárna, 1928, s. 1002–1003.

⁷² Srov. V. MÜLLER, „Dr. Rich. Špaček, Katolická věrouka“, ČKD, ročník 1930, č. 7, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 680–682.

⁷³ Srov. „Cl. Dillenschneider C. Ss. R., La mariologie de S. Alphonse de Liguori“, ČKD, ročník 1932, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 332.

⁷⁴ Srov. P. ŠPŮREK, „Assumptio B. Mariae Virginis Matris Dei“, ČKD, ročník 1933, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 237.

⁷⁵ Srov. A. KUDRNOVSKÝ, „La Vierge Marie“, ČKD, ročník 1933, č. 6, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 543.

⁷⁶ Srov. A. KUDRNOVSKÝ, „Maria, die unvergleichliche Jungfrau und hochheilige Gottesgebärerin“, ČKD, ročník 1933, č. 6, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 543–545.

⁷⁷ Srov. „Mariae Sacrosanctae et Deiparae Virginis vita ex opere maiore Sancti Canisii“, ČKD, ročník 1934, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1934, s. 179.

⁷⁸ Srov. P. DANIŠOVIČ, „Ioannis Duns Scoti“, ČKD, ročník 1935, č. 2, Praha: Československá akciová tiskárna, 1935, s. 182–184.

⁷⁹ Srov. „Maria“, ČKD, ročník 1936, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1936, s. 326–327.

⁸⁰ Srov. „Das Leben Marias“, ČKD, ročník 1937, č. 2, Praha: Československá akciová tiskárna, 1937, s. 189.

theologiae orientalis M. Gordilla (1938),⁸¹ *Institutiones theologiae dogmaticae* L. Lerchera (1940),⁸² *Maria im Gottgeheimnis der Schöpfung* R. Grabera (1942),⁸³ 4. vydání *Tajemství Mariina* sv. Ludvíka G. z Montfortu (1948).⁸⁴

⁸¹ Srov. A. SALAJKA, „*Compendium theologiae orientalis*“, ČKD, *ročník 1938*, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1938, s. 281–282.

⁸² Srov. A. SALAJKA, „*Institutiones theologiae dogmaticae*“, ČKD, *ročník 1940*, č. 4, Praha: Československá akciová tiskárna, 1940, s. 306–309.

⁸³ Srov. A. SALAJKA, „*Maria im Gottgeheimnis der Schöpfung*“, ČKD, *ročník 1942*, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1942, s. 46–47.

⁸⁴ Srov. „*Tajemství Mariino*“, ČKD, *ročník 1948*, č. 3, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1948, s. 187.

3 Mariologická pojednání v *Časopisu katolického duchovenstva*

Mariologické úvahy se objevují v časopisu často jen útržkovitě a jsou interdisciplinárně rozptýleny v různých pojednáních. Zvláště v počátcích časopisu je nouze o celistvé mariologické studie. Postupně jich však přibývá a na konci 19. a v počátku 20. stol. jsou ucelené mariologické příspěvky nejčetnější. Celkem se jedná o 35 mariologicky zaměřených pojednání. Tyto jednotlivé příspěvky jsou více přiblíženy v následujících kapitolách, přičemž jsou články řazeny chronologicky v určitých tematických skupinách. Mezi nejrozsáhlejší a nejčetnější témata patří pojednání o Mariině panenství, neposkvrněnosti Panny Marie od početí, její nanebevzetí a prostřednictví. K většině hlavních mariologických témat je také připojena krátká reflexe současné katolické mariologie.

Mnoho prvních mariologických příspěvků bylo napsáno v apologetickém stylu jako reakce na práce protestantských a později i pravoslavných teologů.

Například v roce 1845 argumentuje F. Peter proti protestantskému odmítání úcty ke svatým. V praktickém životě lidé nosí ve svých srdcích přirozeně úctu a památku na nejbližší milované a vzácné přátele. A kdyby úcta ke svatým měla být modloslužbou, pak by i každý projev lásky k bližnímu byl nevěností vůči Bohu, kterému přísluší nejvyšší úcta a láska. Je to modloslužba uchovávané-li z lásky předměty, které nám připomínají naše milované, nebo když jim nosíme na hrob květiny? A nelze snad Boha oslavovat tím, když opěvujeme krásu jeho stvoření? Je každý, kdo opěvuje krásu hvězd a květin proto modloslužebník, i když tím myslí právě na jejich Tvůrce? Podobně přirovnává svaté k nadpozemským hvězdám, které svítily a svítí do našich pozemských temnot. Naše úcta je pak výrazem našeho obdivu těchto „svatých“, která vede až původci této svatosti, k Bohu. Poroučet se do modlitby jiným je obyčej vyjádřený už v listech apoštolů, ve kterých vybízejí jedni druhé, aby se za ně modlili. A můžeme-li prosit o duchovní almužnu ty, kdo jsou trochu bohatí svatostí zde na zemi, proč bychom si zakazovali prosit ty, kdo jsou ještě bohatší na svatost v nebi. Neužívat prostředků od Boha darovaných pak přirovnává autor k šílenému postoji lidí, kteří se nechtějí chránit před morovou infekcí, protože by to byl projev nedůvěry vůči Bohu. Autor převádí evangelijní zaslíbení o tom, že kde jsou dva nebo tři v Kristově jménu, že tam bude i Kristus mezi nimi (srov. Mt 18,20), na společenství dvou

sborů: církve bojující zde na zemi, která se spojuje v Kristově jménu se svou osvobozenou sestrou, církví nebi a prosí ji o přímluvu.⁸⁵

První větší mariologické zamyšlení je z roku 1830 v pojednání o Ježíšových zázracích. Autor V. Zahradník zde reaguje na Bahrdtovu knihu *Natürliche Geschichte des grossen Propheten von Nazareth* a odmítá racionalistickou tezi, že by Ježíš měl na svatbě v Káně kdesi ukryté víno a nepozorovaně ho pak vлил do nádob na vodu. Bylo by totiž divné, kdyby si toho ani Maria ani učedníci, ani kdokoli z přítomných nevšiml.⁸⁶ Zde se také poprvé objevuje v časopisu termín „nepoškrvněná.“⁸⁷

První titul s názvem mariologie se objevuje v doporučení spisu prof. A. Lenze *Mariologie čili učení církve katolické a v církvi chované o Matce Boží* z roku 1879. Lenz se zaměřil v tomto díle na výklad věroučných definicí magisteria o Panně Marii a je chválen za to, s jakou pílí sestavoval dílo ze svědectví Otců, z výroků učenců, zejména sv. Tomáše A., z liturgie a z církevních dokumentů. Do díla také zakomponoval svědectví apokryfů a soukromých zjevení sv. Brigity a Kateřiny Emerichové.⁸⁸

⁸⁵ Srov. F. PETER, „*Slowo z rozumu o počtě Swatých*“, ČKD, ročník 1845, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1845, s. 80–90.

⁸⁶ Srov. V. ZAHRADJK, „*O zázracjch Ježšowých*“, ČKD, ročník 1830, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1830, s. 24.

⁸⁷ V. ZAHRADJK, „*O zázracjch Ježšowých*“, ČKD, ročník 1830, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1830, s. 40.

⁸⁸ Srov. „*Mariologie čili učení církve katolické a v církvi chované o Matce Boží*“, ČKD, ročník 1880, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1880, s. 462–464.

4 Neposkvrněnost Panny Marie od jejího početí

Téma neposkvrněnosti Bohorodičky od jejího početí patří v časopisu mezi nejobsáhlejší. Tato kapitola prokazuje, že mnohem větší pozornost je věnována tomuto tématu až po roce 1854, kdy bylo papežem Piem IX. definováno učení o uchránění Panny Marie od jakékoli poskvrny dědičné viny od jejího početí.⁸⁹

4.1 Otázka *Neposkvrněného početí* v časopisu do roku 1854

První větší obhajoba Mariiny neposkvrněnosti od početí se objevuje v článku Vincence Zahradníka o dědičném hříchu z roku 1836. Autor se v obhajobě odvolává i na oficiální postoj církve. Pro zachování autenticity vyjádření i pro bezprostřednější přiblížení čtyřicátých let devatenáctého stol. je ponecháno jádro obhajoby v původním pravopisu; „g“ odpovídá našemu „j“, a „j“ nahrazuje naše „í“, „w“ pak dnešní „v“:

Co se dotýče Marie Panny, nenjť to sice hotový článek wjry čili pewné doğma, že bez poskvrny dědičného hřjchu byla počata od matky swé; nicméně dle rady a žádosti cjrkwe katolické zůstati na tom můžeme, a máme, že w tělo a w duši gegj obecné ono porušenj newkročilo. Pobožné domněnj toto dobrý má základ, gak w pjsmě swatém, tak we zdrawém rozumu; a w tom, což ginák i z biblických důvodů o Marii Paně držjme. Byla-li naprosto čistá a newinná djwka Páně, panna, plna milosti, panna, s kterouž ráčil býti Bůh: zawřjti z toho můžeme, žeť byla i toho prosta, z čehož wyrostagj bludy, neduhy a hřjchy naše. Nebudť též pochybováno, že Bůh tu, w gegjmž těle věčný Syn geho se wělowěčil, nade wšecky dcery lidské wyznamenal, neobyčegnými dary těla i duše gi nadal, a práwě požehnanau mezi ženami učinil. Poněwadž giž základ wšj tělesné i dušené powahy člověka w materském životě se klade: průvodnoť z toho gest, že Maria gádro wšj potomnj dokonalosti swé giž w životu swé matky, giž w prwnjm okamženj bytu swého dosáhla, a tak bez poskwrny byla počata, gakož swým časem i sama, působenjm Ducha swatého, krále králů bez poskvrny počala.⁹⁰

⁸⁹ Srov. PIUS IX., *Ineffabilis Deus*, In: C. V. POSPÍŠIL, *Nanebevzetí Bohorodičky ve světle dokumentů magisteria*, Olomouc: MCM, 2000, s. 40.

⁹⁰ V. ZAHRADNÍK, „*O dědičném hřjchu*“, ČKD, *ročník 1836*, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1836, s. 659–660.

V úryvku můžeme zahlédnout Zahradníka jako originálního teologa, který ve slově „včlovččil“ zdůrazňuje Ježíšovo vtělení v souvislosti s Mariinou neposkvrněností. Zahradník upozorňoval na úplnost Ježíšova lidství⁹¹ a odmítal názory apollinarismu a monofyzitismu, které neuznávají Ježíšovu tělesnou přirozenost a prosazují jen Kristovu přirozenost božskou.⁹² Pokud by však Ježíš neměl také tělesnou přirozenost, pak by ani nebylo potřeba Mariina vyvolení k Neposkvrněnosti od jejího početí.

I v pojednání *O neporušeném panenství B. R. D. Panny Marie* z roku 1837 zmiňuje W. Hron za samozřejmou tuto víru pro katolíky: „*Maria hned w životě materském bez poskvrny hřjchu prwtonjho počata bywši, co wywolený stánek Syna Božjho milostj Božj po celý čas žiwota swého ode všeho hřjchu čista zůstala, anobřz zůstati musela.*“⁹³

Letanie Mariánská publikovaná v roce 1839 ještě frakturním písmem obsahuje tyto mariánské formulace: *bez hřichu počata čistě, všech panna jsi Panna jistě, Matka Krista šlechtná, milosti Boží plná, ze všech jsi nejčistotnější, Bohu nejmilejší, Matka neporušená. Matka jsi bez porušení, vzdálená od vši poskvrny, Matka jsi líbeznosti, divná pro mnohé ctnosti.*⁹⁴

4.2 Otázka *Neposkvrněného početí* od roku 1854

První výrazná reakce na vyhlášení dogmatu o Mariině neposkvrněnosti se v časopisu objevuje až v roce 1866. Význam a smysl dogmatu o neporušenosti Panny Marie přiblížil J. Sika. Cituje text slavnostního vyhlášení Pia IX. z 8. prosince 1854 a nabízí jeho teologický výklad. Dále uvádí, jak postupoval papež Pius IX., když zvažoval vyhlášení tohoto dogmatu. Jako teologické zdůvodnění neposkvrněnosti Panny Marie na základě Písma svatého uvádí autor nepřímé zjevení této pravdy v protoevangelium (srov. Gn 3,14). Měl-li se Spasitel narodit ze ženy, která musí čelit pokušiteli, pak je na místě, aby byla zcela neschopná se nechat jakkoli ďáblem ovlivňovat, což implicitně zahrnuje úplnou rezistenci

⁹¹ C. V. POSPÍŠIL, *Různé podoby české trinitární teologie a pneumatologie 1800–2010*, Olomouc: Nakladatelství Marek, 2011, s. 155.

⁹² Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, Kostelní Vydří: KNA, 2006, s. 144.

⁹³ W. HRON, „*O neporušeném panenství B. R. D. Marie Panny*“, „ČKD, ročník 1837, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1837, s. 539.

⁹⁴ Srov. „*Letanie Mariánská*“, ČKD, ročník 1839, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1839, s. 201.

od všeho ďábelského díla, tedy i od vlivu prvotního hříchu. S odkazem na sv. Alfonse uvádí ještě výrok: „Celá jsi krásná, přítelkyně moje, poskvrny na tobě není.“ (Pís 4,7). Z Nového zákona pak na neposkvrněnost Mariinu implicitně ukazují slova: „ Požehnaná jsi nade všechny ženy...“ (srov. Lk 1,42) a: „Že se mnou učinil velké věci ten, který je mocný“ (srov. Lk 1,49). Z církevních Otců Východu, kteří obhajovali Mariinu neposkvrněnost, uvádí sv. Efréma, sv. Sábu a sv. Jana z Damašku. Ze západních Otců cituje sv. Augustina, sv. Anselma, sv. Tomáše Akvinského a sv. Petra Damianiho. Že má tento článek víry základy i v starobylé liturgické praxi dokládá autor zavedením slavnosti početí Panny Marie na Východě již v 5. stol. a svědectvím sv. Sáby, který vztahuje slavnost početí na Mariinu neposkvrněnost. Na Západ se slavnost dostala v 7. stol. do Španělska za přispění sv. Idelfonse, a v 8. stol. za pomoci sv. Anselma do Anglie. Ve 13. stol. se slavila v Římě a v 17. stol. byla papežem Klementem XI. prohlášena za zasvěcený svátek. V roce 1847 bylo vydáno 300 povolení Apoštolského stolce, aby Mariino neposkvrněné početí mohlo být výslovně zmíněno v mešní prefaci nebo v Loretánských litaních. Ve prospěch neposkvrněnosti má vypovídat již sněm v Niceji v roce 788 a Tridentský koncil 15. června 1546 rozhodl, že nebude do jednání o prvotním hříchu zahrnovat svatou a neposkvrněnou Pannu Marii, Rodičku Boží. Ze svědectví církevních dokumentů uvádí slova papeže Sixta IV. (1471–1484) o podivném početí neposkvrněné Panny, a papeže Alexandra VII. z textu *Sollicitudo animarum* z 8. prosince 1661. Sika dále srovnává nový článek víry o Mariině neposkvrněnosti s jinými články víry. Ve srovnání s učením o dědičném hříchu a našem vykoupení zdůrazňuje, že Maria měla být jako přirozeně počatá zasažena kletbou prvotní viny, ale ze zvláštní milosti toho byla uchráněna. Autor přitom předkládá jako východisko, že Pannu Marii porodila sv. Anna přirozeným způsobem po spojení se sv. Jáchymem, poté, když si ji jako neplodná vyprosila. I když zvláštní Boží milost udělila Marii také zvláštní podíl na vykoupení, přece nebyla uchráněna utrpení ani smrti. S odkazem na sv. Jana z Damašku však dodává, že jako matce Boží se sluší, aby byla k němu vzata. Maria nepřevyšuje důstojnost svého Syna, ale právě ze zvláštního spojení s Božstvím vyplývá její výjimečná důstojnost a neposkvrněnost. Zde autor upozorňuje, že pokud někdo ctí Syna, pak je na místě ctít i jeho Matku a kdo věří v Božství Ježíšovo, ten má z toho vyvodit i zvláštní výsadu neposkvrněnosti jeho Matky, která je nám dána i jako prostřednice ke Kristu, který nás pak spojuje s Otcem. Autor srovnává důstojnost Marie, jako živého Božím chrámu s vyvýšeností svatyní vytvořených pro Boha za Mojžíše a krále Šalamouna. A jako při těchto stavbách se užívalo jen toho nejkvalitnějšího, tak Panna Maria byla

uzpůsobena jako nejušlechtlejší, neposkvrněný živý příbytek Boha, za který je spravedlivé oslavovat Boha.⁹⁵

Prof. Lenz v roce 1869 komentuje spis J. M. Arnoldiho o učení sv. Tomáše Akvinského o neposkvrněném početí Panny Marie. Představuje výroky sv. Tomáše o tom, že Panna Maria byla prosta osobního i prvotního hříchu (I. Sent. dist. 44. q. 1. a. 3.), že: „Obdržela více milostí, než kterýkoli jiný tvor, a že byla čistější nade všechny svaté“ (Sent. III. dist. 3. q. 1. a. 1. scl. 3.)⁹⁶ Sporný je však výrok Tomáše, že kdyby Matka Páně nikdy nebyla poskvrněna prvotním hříchem, odporovalo by to důstojnosti Ježíše Krista, který je vykupitelem všech lidí. Prof. Lenz se ptá autora, proč sv. Tomáš přiznává i Rodiče Boží určitou míru žádostivosti (III. q. 27. a. 3.) a zda by tedy skutečně souhlasil sv. Tomáš se současným učením církve o neposkvrněném početí Panny Marie.⁹⁷

V článku z roku 1869 jsou zmíněna slova slavné prorokyně Marie Latasteové (zemřelé 1846), která předpověděla papeži Piu IX. vyhlášení článku o neposkvrněném početí Panny Marie.⁹⁸

Dvanácti-stránkovou dogmatickou úvahu J. Dudycha o Mariině neposkvrněnosti otiskl časopis v roce 1878.⁹⁹

Autor šestistránkového komentáře díla Dr. Lenze *Antropologie katolická*, zmiňuje, že spis se zabývá na 66 stránkách mariologickým tématem o zvláštní výsadě Panny Marie vzhledem k prvotnímu hříchu Adama a Evy. Autor komentáře chválí Lenze, za důkazy o tom, že sv. Tomáš a dominikánský řád není proti učení církve o neposkvrněném početí Panny Marie, avšak doporučuje, aby téma o Mariině neporušenosti bylo předmětem spíše samotné mariologie, kterou Lenz sepsal v roce 1879.¹⁰⁰

⁹⁵ Srov. J. SÍKA, „Neposkvrněné početí blahoslavené Panny Marie, Rodičky Boží“, ČKD, ročník 1866, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1866, s. 266–277.

⁹⁶ A. LENZ, „Sententia s. Thomae Aquinatis“, ČKD, ročník 1869, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 315.

⁹⁷ Srov. A. LENZ, „Sententia s. Thomae Aquinatis“, ČKD, ročník 1869, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 314–317.

⁹⁸ Srov. J. HAUSMANN, „Dar prorocství v církvi katolické vždy trvajícím“, ČKD, ročník 1869, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 429.

⁹⁹ Srov. J. DUDYCH, „Neposkvrněné Početí Marie Panny“, ČKD, ročník 1878, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, Rohlíček & Sievers 1878, s. 498–510.

¹⁰⁰ Srov. F. KRÁSL, „Anthropologie katolická“, ČKD, ročník 1882, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1882, s. 180–186.

V prohlášení z konference starokatolických biskupů v roce 1889 v Utrechtu zaznívá k novému dogmatu toto: „Zavrhneme encykliku Pia IX. r. 1854 o neposkvrněném početí Marie Panny, jelikož nemá základu ani v písmě sv. ani v listinách prvých století.“¹⁰¹

Mariologicky významná je třídílná studie A. Podlahy z let 1904–1905, která se snaží zmapovat úctu a vývoj učení o neposkvrněném početí Panny Marie v Čechách. Jako nejstarší uvádí zmínku v homiliári nejmenovaného pražského biskupa z 11. nebo počátku 12. stol. Předkládá mnoho příkladů z liturgických knih o existenci svátku „Početí Panny Marie“ a zdůrazňuje dílo *Mariale* Arnošta z Pardubic, který zde rozlišuje tělesné početí Marie a početí trpné, ve kterém vlil Bůh Marii potřebné milosti, aby ji ochránil od hříchu. Tomáš Štítný zdůrazňuje ve *Výkladu na Zdravas Maria* (14. stol.) naprostou čistotu Boží Rodičky již před narozením. Výrazněji podpořili učení o Mariině neposkvrněnosti až jezuité v 17. stol. Zmiňuje spis o Panně Marii jezuity J. Plachého z roku 1648, ve kterém u nás snad poprvé zaznívá formulace „De immaculata conceptione“. Ferdinand III., který nechal v roce 1650 postavit v Praze Mariánský sloup, zavedl povinnou přísahu, v níž museli všichni noví profesori, rektoři a děkani slíbit, že budou hájit neposkvrněnost početí Panny Marie. Tentýž císař položil také roku 1652 v Praze základní kámen pro stavu chrámu Neposkvrněného početí Panny Marie pro františkány vypuzené z Irska (Hiberny). Následuje asi dvacet ukázek kázání opatů, kanovníků a řeholníků z let 1652–1711, v nichž kazatelé poukazují na Mariinu neposkvrněnost od jejího početí.¹⁰² Druhý díl obsahuje 61 těchto krátkých příkladů. V rozmezí let 1711–1730 je pronesli hlavně jezuitští kazatelé. Zmiňuje, že v roce 1711–1719 vyšlo v Praze jedno z nejrozsáhlejších děl o Neposkvrněné Panně, sedm svazků (každý o 500–600 stranách) jezuity Víta Scheffera s názvem *Biblia immaculata*. První český spis pak vyšel v roce 1731 s názvem *Požehnaná mezi ženami Panna* od minority I. Knoblocha.¹⁰³ Další díl obsahuje 17 ukázek kázání s tematikou o Neposkvrněnosti Panny Marie z let 1752–1763. Svědectvím, že dominikánský řád zastával učení sv. Tomáše Akvinského, který učení o neposkvrněném početí Panny Marie neobhajoval, je případ profesora Göpferta, který odmítl při svém jmenování složit slib, že věří v neposkvrněné početí Panny Marie, aby zůstal věrný řádu. Po mnohých protestech byl vydán císařský

¹⁰¹ „Starokatolické vyznání víry“, ČKD, ročník 1891, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1891, s. 238.

¹⁰² Srov. A. PODLAHA, „Učení o neposkvrněném početí Panny Marie v Čechách“, ČKD, ročník 1904, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 480–494.

¹⁰³ Srov. A. PODLAHA, „Učení o neposkvrněném početí Panny Marie v Čechách“, ČKD, ročník 1904, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 553–569.

dekret z 29. dubna 1761, kterým byl Göpfert zproštěn povinnosti složit tuto přísahu.¹⁰⁴ Dr. Podlaha konstatuje, že josefínská doba okázale účtě Mariině neposkvrněnosti nepřála a proto byla také zrušena v roce 1872 povinnost univerzitních profesorů skládat přísahu o jejich víře v Neposkvrněné početí Panny Marie.¹⁰⁵ Poklesla intenzita kázání o neposkvrněném Početí a mezi několika málo ukázkami z kázání jmenuje V. Zahradníka, který vydal roku 1833 soubor kázání, v kterých vykládá učení o neposkvrněném početí Panny Marie. Připojil ještě ukázkou ze spisku o medailce Panny Marie bez poskvrny prvotního hříchu, ražené z podnětu Kateřiny Labouré, na základě jejího soukromého zjevení v roce 1830. K dílu *Populární dogmatika* J. V. Jirsíka autor udává, že vydání 1840–1851 neobsahují zmínku o neposkvrněném Početí a teprve ve vydáních po vyhlášení dogmatu o Mariině neporušenosti je připojeno i toto učení. Jirsíkova víra v Mariinu neposkvrněnost od početí však jasně zaznívá v ukázce z jeho svátečních kázání, vydaných již v roce 1851.¹⁰⁶

Jako důležitý bod v dějinách dogmatu o neposkvrněném početí Panny Marie uvádí J. Vajs dekret Tridentského koncilu *De peccato originali*, kterou publikoval časopis v roce 1905 v jeho studii o účtě k neposkvrněné Panně Marii v hlaholských liturgických knihách ze 14.–16. stol.¹⁰⁷

Pětidílnou studii o učení řeckých církevních Otců o neposkvrněném početí Panny Marie začíná A. Špaldák T. J. v roce 1905 výčtem použité literatury a akcentem na četnost zázraků, které dosvědčují dogma o neposkvrněném početí Panny Marie (uvádí tři zdokumentovaná zázračná uzdravení v Lurdech). I zázraky tak řadí mezi ukazatele na Mariino vyvolení a její neposkvrněnost. Jako další výrazné svědectví autor předkládá, že Řekové slavili určitě už od 8. stol. (podle některých už od 5. stol.) svátek početí Panny Marie.¹⁰⁸ Podle řeckých Otců byla Maria podobná svému Synu i tím, že neměla žádné nezřízené žádosti a milost požehnání ji chránila od útoků zlého ducha. I početí Panny Marie bylo mnohými pokládáno za svaté a také porod byl proto výjimečný, ne v bolesti, ale v radosti. J. Monachus to básnický přirovnává k lilii vykvetlé mezi trním. Proto Otcové

¹⁰⁴ Srov. A. PODLAHA, „Učení o neposkvrněném početí Panny Marie v Čechách“, ČKD, ročník 1904, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 638–642.

¹⁰⁵ Srov. A. PODLAHA, „Učení o neposkvrněném početí Panny Marie v Čechách“, ČKD, ročník 1905, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 39–45.

¹⁰⁶ Srov. A. PODLAHA, „Učení o neposkvrněném početí Panny Marie v Čechách“, ČKD, ročník 1905, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 135–144.

¹⁰⁷ Srov. J. VAJS, „Úcta neposkvrněného početí B. Marie P. v liturgických knihách hlaholských“, ČKD, ročník 1905, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 1–6.

¹⁰⁸ Srov. A. ŠPALDÁK, „Řečti Otcové církevní o neposkvrněném početí P. Marie“, ČKD, ročník 1905, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 11–16.

nechápu Marii, jako ostatní lidi, ale jako zcela zvláštní, Duchem svatým upravený (Ephipanius) stánek (Dionysius Alex.).¹⁰⁹ Církevní Otcové učí, že Maria byla první, které byly přivlastněny Kristovy zásluhy a to již od jejího početí. Kvůli jejímu vyvolení na díle vykoupění byla těmito zásluhami Krista uchráněna každého hříchu. Když lidstvo bylo ještě znetvořené a hříšné, Maria již byla krásnou a neposkvrněnou (T. Moneremita, J. Hymnogr, P. Argivus). Když svět byl ještě pokrytý tmou, ona již byla ozářená nejjasnějším světlem ‚svým Synem‘ a tak učinila i ostatní lidi účastnými svého světla (I. Thessal). Proto nikdo nedochází spásy mimo sv. Pannu (Germanus I.). Dcera Maria zvedla svou matku Evu, co Eva promarnila, to Maria zaplatila (Afrem), protože za tím účelem přišla (I. Thessal) a proto měla stejnou nevinnost již při početí jako Eva před hříchem (Afrem).¹¹⁰ Tarasius má za bludaře každého, kdo by na Panně Marii vymyslel jakoukoli skvrnu. Čistotu Panny Maria vyjadřují Otcové týmiž slovy jako čistotu Kristovu (J. Hymnogr, Tarasius). Někteří Otcové také pokládají Marii za čistější, než jsou i nebeští duchové (Afrem), nazývají ji nejčistější ze všech tvorů (Sofronius) a přirovnávají dokonce její čistotu k čistotě Boží (Germanus II.). Všechnu tuto vyvýšenost jí Otcové přisuzují proto, že právě ji Bůh vyvolil k důstojnosti Matky Spasitele a proto jí i obdařil mimořádným darem neposkvrněnosti.¹¹¹

Že vyhlášení dogmatu mělo také mnohé odpůrce, dosvědčují články komentující postoj pravoslavných teologů k novému mariánskému dogmatu: *Církev ruská a nepoškrněné Početí* (1877);¹¹² J. Svoboda: *Haxthausen a církev ruská*, (1877);¹¹³ B. Spáčil: *Pravoslavná theologie a možnost unie východními církvemi* (1877)¹¹⁴, F. Šital: *Nova opinio auctoris orthodoxi de unione hypostatica* (1935);¹¹⁵ A. Špaldák: *Námitky ruských theologů proti nauce o neposkvrněném početí Panny Marie* (1906).¹¹⁶

¹⁰⁹ Srov. A. ŠPALDÁK, „*Řečtí Otcové církevní o neposkvrněném početí P. Marie*“, ČKD, ročník 1905, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 329–337.

¹¹⁰ Srov. A. ŠPALDÁK, „*Řečtí Otcové církevní o neposkvrněném početí P. Marie*“, ČKD, ročník 1905, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 459–464.

¹¹¹ Srov. A. ŠPALDÁK, „*Řečtí Otcové církevní o neposkvrněném početí P. Marie*“, ČKD, ročník 1905, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 700–706.

¹¹² Srov. „*Církev ruská a nepoškrněné Početí*“, ČKD, ročník 1877, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1877, s. 233–234.

¹¹³ Srov. A. SVOBODA, „*Haxthausen a církev ruská*“, ČKD, ročník 1877, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1877, s. 294.

¹¹⁴ Srov. B. SPÁČIL, „*Pravoslavná theologie a možnost unie východními církvemi*“, ČKD, ročník 1925, č. 7, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 430.

¹¹⁵ Srov. F. ŠITAL, „*Nova opinio auctoris orthodoxi de unione hypostatica*“, ČKD, ročník 1935, č. 4, Praha: Československá akciová tiskárna, 1935, s. 405–406.

¹¹⁶ Srov. A. ŠPALDÁK, „*Námitky ruských theologů proti nauce o neposkvrněném početí Panny Marie*“, ČKD, ročník 1906, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1906, s. 50–106.

A. Špaldák se v roce 1906 zamýšlí nad druhem milosti, jíž byla Panna Maria obdařena. Podle východních Otců byla naplněna všemi milostmi Ducha svatého a to ještě před sesláním Ducha svatého, protože to Bůh tak mohl dát.¹¹⁷

O úctě papeže Pia X. k Panně Marii svědčí článek, který mapuje papežova opatření k oslavám padesátiletého výročí od vyhlášení dogmatu o Mariině neposkvrněnosti od početí a padesáti let od zjevení Panny Marie, Neposkvrněného Početí v Lurdech.¹¹⁸

V studii o protoevangeliu (srov. Gn 3,15) z roku 1921 zmiňuje Dr. Miklík, že současní katoličtí i protestantští teologové se shodují v názoru, že tím, co má rozdrtit hadovi hlavu se míní símě, tedy tvar „ono“ a ne „ona“ jak překládá sv. Jeroným. Autor pokládá za hlavní obsah protoevangelia zprávu, že z lidské matky se narodí Spasitel a nepřímou je tu také předpověděno, že tento vyvolený potomek ani jeho matka tedy nepodlehnu hříchu. A proto je Panna Maria od početí uchráněna jakékoliv poskvrny, aby se naplnilo protoevangelium o příchodu Krista, který svým Božstvím a vtělením přemůže zlo.¹¹⁹

Historická vzpomínka Dr. Podlahy na oslavy prohlášení dogmatu o Mariině neposkvrněnosti od početí před Mariánským sloupem v Praze v roce 1855 byla otištěna časopisu v roce 1924. Podlaha zde zmiňuje i votum, kterým v Římě žádal pražský arcibiskup Schwarzenberg o odložení prohlášení dogmatu z obavy ještě většího rozkolu se 115. 000 nekatolíky v Čechách, vyhlásí-li však sv. Otec dogma, že arcibiskup přijme dogma s povinnou úctou.¹²⁰

V článku F. Žáka o možnostech sjednocení s Východní církví (1929) zaznívá myšlenka, že pokud učení o neposkvrněném početí Panny Marie, které se objevilo v 9. stol., nebylo tehdy překážkou styku Východu se Západem, nemělo by ani dnes znemožňovat jejich sjednocení.¹²¹

Od vyhlášení dogmatu v roce 1854 bylo v časopise představeno několik publikací, které souvisejí s učením o Mariině neposkvrněnosti od početí, jsou to zejména: *Populární*

¹¹⁷ Srov. A. ŠPALDÁK, „Čemu učí východní Otcové církevní o posvěcující milosti P. Marie před smrtí jejího Syna“, ČKD, ročník 1906, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1906, s. 161–165.

¹¹⁸ Srov. K. KAŠPAR, „Pontifikát Pia X.“, ČKD, ročník 1917, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1917, s. 657–675.

¹¹⁹ Srov. J. MIKLÍK, „Myšlenkový postup protoevangelia (Gen. 3, 15)“, ČKD, ročník 1921, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1921, s. 139–144.

¹²⁰ Srov. A. PODLAHA, „Oslava prohlášení dogmatu o Neposkvrněném Početí P. Marie“, ČKD, ročník 1924, č. 2, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 126–128.

¹²¹ Srov. F. ŽÁK, „K otázce unionismu“, ČKD, ročník 1929, č. 4, Praha: Československá akciová tiskárna, 1929, s. 327.

dogmatika J. V. Jirsíka,¹²² sbírka soukromých zjevních ctihodných Marie od Ježíše z Agredy *Leben der allerseligsten Jungfrau und Gottesmutter Maria* (†1665), které sestavil F. Vogl (1893), podle těchto mystických zápisků Marie z Agredy sestavoval mariánská kázání i papež Benedikt XIII,¹²³ *Tractatus de Conceptione Sanctae Mariae* od Eadmera (1905);¹²⁴ *Traktát o početí přečistém a neposkvrněném důstojné P. Marie* (1509) Jana Vodňanského, který představil Dr. Tumpach v roce 1908 jako nejstarší český spis o neposkvrněném početí Marie¹²⁵ a *Compendium theologiae orientalis* M. Gordilla profesora srovnávací dogmatiky papežského ústavu v Římě (1938).¹²⁶

4.2.1 Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu Neposkvrněnosti Panny Marie od jejího početí

Příspěvky do roku 1854 potvrzují, že už od 17. stol. se církev po mnoha předchozích teologických sporech začala spíše přiklánět k obhajobě neposkvrněnosti Panny Marie. Tento příklon, který je patrný i v časopisu mohl nacházet oporu i z určitých oficiálních postojů církve, např. buly papeže Alexandra VII. *Solicitude* z 8. prosince 1661, ve které papež Alexandr VII. vyhlásil jako zbožnou víru (*pietas sentientium*) nauku, že Panna Maria, byla od počátku uchráněna dědičného hříchu.¹²⁷

Diskuze o Mariině neposkvrněném početí se v časopisu zaměřovala zpočátku hlavně na její výsady. Později se však začínají objevovat i christologické a soteriologické aspekty. Výsady Panny Marie mají totiž vždycky vztah ke Kristu, původci veškeré pravdy, svatosti a zbožnosti.¹²⁸ Dnešní teologická reflexe se však snaží nahlížet na dogma o Mariině neposkvrněném početí také ve světle trinitární teologie, pneumatologie a paschálního

¹²² Srov. R. SMOLÍK, „*Populární dogmatika*“, ČKD, ročník 1875, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1875, s. 460.

¹²³ Srov. „*Leben der allerseligsten Jungfrau und Gottesmutter Maria*“, ČKD, ročník 1893, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1893, s. 632.

¹²⁴ Srov. M. JANŮ, „*Tractatus de Conceptione Sanctae Mariae*“, ČKD, ročník 1905, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 286.

¹²⁵ Srov. J. TUMPACH, „*Jana Vodňanského traktát o početí přečistém a neposkvrněném důstojné P. Marie*“, ČKD, ročník 1908, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1908, s. 628.

¹²⁶ Srov. A. SALAJKA, „*Compendium theologiae orientalis*“, ČKD, ročník 1938, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1938, s. 281–282.

¹²⁷ Srov. R. LAURENTIN, *Pojednání o Panně Marii*, Praha: Krystal OP a KNA 2005, s. 47–82.

¹²⁸ Srov. *Lumen gentium*, č. 67, *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Kostelní Vydří: KNA, 2002, s. 96.

tajemství.¹²⁹ Z christologického pohledu je dnes neposkvrněnost Panny Marie od početí zahrnována do retroaktivního Kristova vykupitelství, které je tedy univerzální i zpětně. To znamená, že Panna Maria byla uchráněním od všeho hříchu již „předvykoupena“ a Kristus tak zůstává spasitelem všech lidí i Panny Marie, i mimokřesťanských náboženství, které Krista teprve očekávají. Z trinitárního hlediska zjevuje Panna Maria mateřské a panenské rysy první osoby Trojice, z čehož v této ekonomii Božího sebedarování logicky vyplývá, že k tomu byla Kristova Matka adekvátně přizpůsobena ochranou od jakéhokoli hříchu.¹³⁰ Christologický a trinitární důraz na úlohu Panny Marie klade i dogmatická konstituce *Lumen gentium*, když o ní vypovídá jako o té, která byla: „*Vykoupena vznešenějším způsobem vzhledem k zásluhám svého syna a s ním spojena nerozlučným poutem, je obdařena tím nejvyšším úkolem a důstojností, že je Rodička Božího Syna, a proto i milovaná dcera Otce a svatyně Ducha svatého.*“¹³¹

¹²⁹ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně, Památka-Přítomnost-Naděje*, č. 47, Kostelní Vydří: KNA, 2003, s. 64.

¹³⁰ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Maria – mateřská tvář Boha*, Kostelní Vydří: KNA, 2004, s. 45–48.

¹³¹ Srov. *Lumen gentium*, č. 53, *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Kostelní Vydří: KNA, 2002, s. 89.

5 Mariino panenství a navazující témata

Teologická pojednání na téma Mariina panenství patří v časopisu mezi nejčetnější a nejrozsáhlejší. Nejčastějšími příspěvky této kapitoly jsou studie o příbuzenských vztazích Svaté rodiny, zejména o případných bratrech Ježíše Krista. Autoři obhajují Mariino panenství především na základě identifikace osob Nového zákona, exegezí textu Izaiáše 7,14 a textů Nového zákona (např. Jan 19,26–27), svědectví tradice, církevních Otců a teologů, rozbořením apokryfů a dalších souvislostí. Ve snaze uspořádat témata i ve sledu Mariina života od početí až po její nanebevzetí, zmiňuje tato kapitola i rekonstrukce putování Svaté rodiny, problematiku datace Mariina porodu a jiných souvislostí s narozením Božího Syna.

5.1 Ježíšovi bratři a další důvody obhajoby panenství Boží Rodičky

První rozsáhlá práce o Mariině panenství je otištěna v roce 1837. Autor J. Krbec v pojednání *O bratřích Páně* reaguje na názory nekatolíků, kteří tvrdí, že z textů Písma svatého vyplývá, že Panna Maria měla více dětí. Opírá se přitom o argument, že výraz *bratři* v Písmu sv. označuje nejen vlastní bratry, ale i bratrance, sestřenice a příbuzné vesměs. Popírá rovněž, že by Marie, matka Jakuba a Josefa mohla být onou sestrou Kristovy matky (srov. Jan 19,25), protože je velmi nepravděpodobné, že by se v jednom rodu užívalo pro sestry téhož jména. Autor vylučuje i možnost, že by Josef, pěstoun Páně mohl být otcem Jakuba a Josefa z dřívějšího manželství, jako synů matky Marie sestry Panny Marie, protože tato jejich matka je zmiňována v čase, kdy matka Ježíšova ještě žila. Autor z rozlišení Jakuba Zebedea a Jakuba syna Alfeova vyvozuje, že tento Jakub Alfeův, později označovaný i sv. Pavlem jako bratr Páně, nemohl mít za otce sv. Josefa. Že Ježíš neměl skutečné bratry, dosvědčuje i to, že Ježíš odkázal svou matku na kříži Janovi, tedy cizímu. O sestřích Ježíše autor článku uvádí, že v Písmu nejsou nikde pojmenované a vztahuje se na ně to samé jako na případné označení Ježíšových bratří, tedy jako na termín označující širší příbuzenstvo. Autor v závěru shrnuje, že i když Písmo uvádí bratry a sestry Páně, nepopírá

to panenství Matky Ježíše, která jak církev věří, zůstala pannou i po porodu Spasitele světa.¹³²

W. Hron v pojednání *O neporušeném panenství B. R. B. Marie Panny* z roku 1837 nezdůvodňuje Mariino panenství na základě víry v Mariinu neposkvrněnost od jejího početí až do smrti, ale z morálního hlediska. Vzhledem k přísnosti mravů a tehdejšímu způsobu výchovy dívek pokládá za téměř nemožné, že by Maria mohla v takovýchto poměrech ztratit panenství ještě před svatbou. Židovský národ si totiž panenství vysoce cenil a jeho nezákonné porušení tvrdě trestal. Dále se přiklání k názoru některých církevních Otců, že i Maria byla v útlém věku zasvěcena Bohu svými rodiči Jáchymem a Annou. Připouští rovněž, že mohla ve věku užívání rozumu sama Bohu zasvětit svůj život slibem stálého panenství. Dalším argumentem jsou vlastní slova Marie andělovi (srov. Lk 1,34) „že muže nepoznává“, přičemž řecké γινώσκειν (γιῶ) se užívá v písmu obecně k obcování ženy s mužem k zplodění dětí. Anděl pak Marii označuje termínem „*požehnaná ty mezi ženami*“ (srov. Lk 1,28), a označení žena zde podle Tertuliána neznamená rozlišení mezi dívkou a ženou, ale označením pohlaví. Písmo označuje sv. Josefa jako spravedlivého (srov. Mt 1,19) a to vylučuje podle autora možnost Josefova přirozeného otcovství. Také by ztrácel smysl Josefův úmysl Marii „propustit“. Mimoto by podle autora bylo divné, kdyby Bůh dovolil, aby Kristus byl plodem smilstva. To také potvrzují slova anděla Gabriela, když oznámil, že početí nastane nadpřirozeným způsobem, jak naznačují i starozákonní proroctví. Mariino panenství dokládá také citacemi církevních Otců a spisovatelů. Na námitku, že se v Markově evangeliu (srov. Mk 6,3) objevuje zmínka o Ježíšových bratřích a sestřích reaguje vysvětlením, že biblické slovo „bratr“ má mnohem širší význam a vztahuje se i na bratrance či vyznavače téže víry, tak jak je užívá sv. Pavel. Autor dále podrobně vyjmenovává místa, ve kterých se objevují jména Ježíšových bratří. Nejdříve se proto snaží rozlišit jednotlivé ženy v Kristově blízkosti. Dochází k závěru, že matka Kleofášova u sv. Jana je touž matkou Jakubovou a Josefovou v Matoušově evangeliu. Toto rozdílné označení jedné osoby vysvětluje autor tím, že řecké jméno Alfeus je jen vytvořeno z galilejského jména Kleofas. Marie Kleofášova je pak podle Janova evangelia (19,25) sestra Boží rodičky a to dokazuje, že Jakub menší, Josef, Juda a Šimon nejsou praví bratři Ježíše, ale že ze strany matky jsou Ježíšovými bratrance. Tento názor je zcela rozdílný od předchozího pojednání Jana Krbce, který popíral sesterský vztah mezi Marií Kleofášovou a Pannou Marií s odůvodněním, že nebývalo zvykem, aby se v jednom rodě užívalo pro sestry téhož jména.

¹³² Srov. J. KRBEC, „*O bratřích Páně*“, ČKD, ročník 1837, č. 2, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1837, s. 246–254.

W. Hron také nesouhlasí s apokryfy (neuvezenými), že by sv. Josef měl s první manželkou Eškou čtyři syny, kteří jsou v evangeliu označeni jako Kristovi bratři a že by se až jako vdovec zasnoubil s Pannou Marií. Tuto tezi pokládá za laciné vysvětlení obtížného místa Písma. Právem tedy Panně Marii náleží titul, kterým ji označil Epifanius, *semper virgo*, „vždy panna“, a jak ji velebí církev dodnes i ve svých písních a modlitbách.¹³³

E. Doležal se v článku z roku 1842 zamýšlí nad genealogií sv. Josefa a Panny Marie. Upozorňuje, že na konci výčtu Davidových potomků není Josef jako všichni před ním jmenován, jako ten, který „zplodil“, ale jen jako muž Marie. Že Panna Maria pocházela také z rodu Davidova, dokazuje autor tím, že Maria se šla při sčítání za císaře Augusta také zapsat do Betléma (srov. Lk 2,1). Mimo to bývalo zvykem, aby sňatky byly uzavírány jen mezi potomky stejného pokolení, tedy potomky rodu Jakubova. Nadpřirozené početí obhajuje autor prorockými slovy anděla při „zvěstování“ (srov. Lk 1,35).¹³⁴

Další rozlišení žen nabízí v článku z roku 1843 profesor biblistiky J. Körner. Evangelista Matouš označuje podle biblisty „druhou Marii“, Matku Jakuba, syna Alfeova za sestru blahoslovené Panny (Mt 27,56). Tento Jakub je nazýván u sv. Marka „menší“ a je tedy možné ho rozlišit od Jakuba „většího“ Zebedea. Tato „druhá“ Marie, matka Jakuba je totožná s „jinou“ Marií, která běžela s Marií Magdalskou oznámit vzkaz zmrtvýchvstalého Krista (srov. Mt 28,8-10).¹³⁵

Další rozsáhlá studie *O bratřích Páně B. Neufusse* sestavená podle přednášek prof. Güntnera analyzuje problematiku Ježíšových bratří z mnoha hledisek. Předkládá jak význam slova ἀδελφός v Písmu vzhledem k Ježíšovi chápal sv. Jeroným. Vypočítává zastánce názoru, že Ježíš měl skutečné vlastní bratry. Jmenuje Tertuliána, antidikomarity (apollinaristy v Arábii), ebionity, eunomiány, Helvidia (proti němuž vystoupil sv. Jeroným), a Herdera. Órigenés uvádí, že ebionité se opírali o evangelium Petra a tzv. protoevangelium Jakuba menšího a jiné „podvržené“ knihy. Spis o sv. Josefovi psaný arabsky např. praví, že Josef zplodil syny Judu, Justa, Jakuba a Šimona a dvě dcery Assiu a Lydii. Sv. Ireneus je názoru, že evangelium sv. Petra či knihy Jakubovy si ebionité sami vymysleli. Neufuss odmítá řešení Theofylakta z 11. stol., že by případní bratři Páně mohli pocházet z Josefova levirátního manželství. Názor, že bratři Ježíšovi jsou vlastně jen jeho bratrance, zastávali již

¹³³ Srov. W. HRON, „*O neporušeném panenství B. R. B. Marie Panny*“, „ČKD, ročník 1837, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1837, s. 537–557.

¹³⁴ Srov. E. DOLEŽAL, „*Kázanj k slavnosti narození Panny Marie*“, ČKD, ročník 1842, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1842, s. 70–71.

¹³⁵ Srov. J. KÖRNER, „*Saustawa Učenj Ježjše Krista u sw. Lukáše a Matauše obsaženého*“, ČKD, ročník 1843, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 591.

Hegesip, Klement Alexandrijský, Órigenés, sv. Jeroným, Augustin a Theodoret Hispánský a ze současníků: Lardner, Buddeus, Wolf, Bonson, Vitringa, Semler, Schmidt, Rosenmüller, Dr. Kuhn aj. Pomocí rozlišení žen uváděných v Písmu autor dokazuje, že v Písmu jsou jmenovaní bratři Páně (srov. Mt 13,55) bratřenci Ježíše (srov. Mt 27,55-56; Mk 15,40; Jan 19,25). Dále se snaží identifikovat Jakuba, bratra Páně z rozboru míst v Gal 1,19; Sk 12,17; Sk 15,13; Sk 21, 18; Gal 2,9, a ze svědectví Klementa u Eusebia a Josefa Flavia. Že i Šimon byl Ježíšův bratranec, autor dokazuje pomocí svědectví Hegesipa u Eusebia. Z textu o Josefově soužití s Marií (srov. Mt 1,25) vyvozují Helvidius i ebionité, že Josef měl s Marií po narození Krista i jiné děti. Podle autora však chtěl evangelista jen zdůraznit, že Ježíšovo početí je pouze dílem Ducha Svatého a že se narodil z neposkvrněné Panny. Formulace, že Josef „nepoznával“ Marii do porodu Krista přece nevyklučuje, že ji „nepoznával“ i po porodu. Termín „prvorozený“ nemusí rovněž znamenat, že Maria musela mít nutně i další děti a také ukazuje, že Ježíš se narodil z Panny, což dokládá i její otázka andělovi, když se ptá, jak může mít dítě, když nežije s mužem. Nakonec uvádí známé argumenty o nedostatku výrazů pro označování příbuzných v hebrejském jazyce, a že Ježíš na Kříži odkázal svou matku Janovi a ne některému z případných bratrů.¹³⁶

Nejmenovaný autor článku z roku 1861 reaguje na Neufussovou studii o bratřích Páně a podotýká, že pokud jsou Ježíšovi bratřenci Jakub a Josef synové sestry Panny Marie, pak to nabourává zažitou představu, že Anna neměla jiné děti, jen Pannu Marii. Tato představa se má zakládat také na výročí sv. Epifania, že sv. Anna porodila Marii až v šedesáti letech. Zdůrazňuje také, že nebylo a není zvykem dávat sestrám stejná jména. Autor pak nabízí řešení sv. R. Bellarminiho. Marie Kleofášova byla nazývána sestrou Panny Marie proto, že Kleofáš byl bratr sv. Josefa a proto manželky dvou bratrů si mezi sebou mohli říkat sestry. Autor článku, po poradě s prof. Güntnerem uvádí, že sestrou tak mohla být nazývána i švagrová Panny Marie nebo i její sestřenice, i dcera její sestry. Připomíná také, že toto téma není článkem víry a že subjektivní názory jsou zde dovoleny. Jen se nesmí předkládat veřejně jako se děje např. v některých nábožných písničkách. Vysmívat se však subjektivním názorům je na pováženou, protože pravda často nebývá na straně posměvačů.¹³⁷

V článku z roku 1852 o důležitosti znalosti řeckého jazyka pro správné chápání Písma uvádí J. Krbec jako příklad větu z Matoušova evangelia (srov. Mt 1,25). Upozorňuje

¹³⁶ Srov. B. NEUFUSS, „*O bratřích Páně*“, ČKD, ročník 1860, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1860, s. 498–515.

na špatný překlad věty καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν jako „a nepoznal ji“ místo dříve správně přeloženého *nepoznával jest jí* kvůli špatnému pochopení řeckého imperfekta.¹³⁸

Marii jako druhou a dokonalou Evu představuje úvaha v článku o vlivu křesťanství na ženství z roku 1865. Právě Panna Maria povznesla svým panenstvím a mateřstvím stav všech panen, žen a matek. Jako vyžádala snoubencům svou přímlovou na svatbě nové víno k obveselení, tak je všem manželstvím přímlovkyní vína duchovního, svaté lásky, bez níž by byl svazek jen vodou bez chuti.¹³⁹

Časopis zmiňuje v roce 1872 dogmatickou publikaci *Dogmengeschichte der katholischen Kirche*, jehož třetí část pojednává o panenství Matky Boží.¹⁴⁰

Článek z roku 1877 přibližuje spis sv. Jeronýma *De perpetua virginitate b. Mariae adversum Helvidium*, v kterém Jeroným hájí ustavičné panenství Matky Boží.¹⁴¹ Tento článek rozdělený do dvou čísel obsahuje celý překlad Jeronýmova spisu od Dr. Bauera.¹⁴²

V pojednání z roku 1893 řeší A. Skočdopole teologické spory o původním znění křesťanského vyznání víry. Obhájí formulaci „jež se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny“ proti tvrzení A. Harnacka, že tato věta nemá rozhodný význam pro víru a že byla vsunuta do kréda později, neboť nepatřila k původnímu vyznání víry z 1. stol. Skočdopole odkazuje na svědectví sv. Justina o obecné víře křesťanů z počátku 2. stol. v Kristovo narození z Panny.¹⁴³

Svědectví sv. Justina a jiných o Mariině panenství je otištěno v další polemice o textu „vyznání víry“ v článku Dr. Podlahy z roku 1895. Zde zaznívá reakce sv. Jeronýma (4. stol.) na Helvidiovo popírání ustavičného panenství Marie:

¹³⁷ Srov. „*O bratřích Páně*“, ČKD, ročník 1861, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1861, s. 129–134.

¹³⁸ Srov. J. KRBEČ, „*Praktický důkaz, že známost řeckého jazyka k dokonalému porozumění Písmům svatým Nového Zákona velmi potřebná jest*“, ČKD, ročník 1852, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1852, s. 140.

¹³⁹ Srov. „*Oblažení ženy křesťanstvím*“, ČKD, ročník 1865, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1865, s. 520.

¹⁴⁰ Srov. F. NOVÁK, „*Dogmengeschichte der katholischen Kirche*“, ČKD, ročník 1872, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1872, s. 555.

¹⁴¹ Srov. F. BAUER, „*O ustavičném panenství blah. P. Marie*“, ČKD, ročník 1877, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1877, s. 161–178.

¹⁴² Srov. F. BAUER, „*O ustavičném panenství blah. P. Marie*“, ČKD, ročník 1877, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1877, s. 257–279.

¹⁴³ Srov. A. SKOČDOPOLE, „*Spory německých protestantův o Credo a víru*“, ČKD, ročník 1893, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1893, s. 389.

„Numquid non possum tibi totam veterum Scriptorum seriem commovere: Ignatium, Polycarpum, Ireneum, Justinum Martyrem, multosque alios apostolicos et eloquentes viros, qui adversus Ebionem et Theodotum, Byzantium, Valentinum, haec eadem sentientes, plena sapientiae volumina conscripserunt? Quae si legisses aliquando, plus saperes.“¹⁴⁴

Autor zde uvádí také symboly podle sv. Rufina a Lva velikého včetně tabulky srovnávající vývoj textu „vyznání víry“.¹⁴⁵

První díl rozsáhlé studie Dr. Sýkory z roku 1896 představuje tři hlavní směry v řešení otázky „bratří“ Páně. 1. Někteří tvrdí, že bratři Páně zmiňovaní v Písmu, jsou vlastními bratry Krista. 2. Jiní jsou názoru, že jsou to synové Josefa z předešlého manželství. 3. Další myslí, že jsou to synové Alfea a Marie, příbuzné Panny Marie, tedy blízcí příbuzní Krista. Autor zde vyjmenovává zastánce těchto jednotlivých názorů.¹⁴⁶ V druhém díle autor analyzuje řecké slovo ἀδελφοί, jehož užívají evangelisté a které židovsky smýšlející pisatelé chápali v širším významu, zahrnujícím i příbuzné. To dokládá několika příklady ze SZ i z jiných textů klasické řečtiny. Autor dále udává tyto důvody, proč je Pán Ježíš jediným synem Panny Marie: a) v Písmu je jako syn Panny Marie označen jedině Ježíš; b) Panna Maria ani Josef nejsou nikde označováni jako matka a otec někoho jiného, než Ježíše; c) označení bratří Páně se jmenovitě vztahuje na Jakuba, Josefa, Judu a Šimona, jména, jimiž jsou označováni čtyři synové Marie Kleofášovy, kterou Písmo nazývá sestrou Panny Marie; d) Ježíš odevzdal matku Janovi, což ukazuje, že neměla jiné syny, než Ježíše; e) sv. Pavel mluví o bratřích Páně jako o příbuzných Ježíše a ne jako o vlastních bratrech; f) je nepravděpodobné, že by Josef a Maria po početí Ježíše z Ducha sv. ještě chtěli počnout jiné děti; g) a že od počátku panuje v církvi silné přesvědčení o Mariině panenství. Dále rozvádí úvahy o apokryfním *Evangelium sv. Petra* a *Protoevangelium sv. Jakuba*, ve kterých je zmíněno, že Josef měl syny z předešlého manželství.¹⁴⁷ V třetím díle se autor snaží podrobně identifikovat jména zmiňovaných bratří

¹⁴⁴ "Nemohu ti snad vypočítat celou řadu starých (dřívějších) autorů - Ignáce, Polykarpa, Ireneje, Justina Mučedníka a mnohé další výmluvné, apoštolské muže, kteří sepsali knihy proti Ebionovi, Theodotovi, Byzantiovi a Valentinovi, stejně tak smýšlejícím? Kdyby sis je byl někdy přečetl, byl bys rozumnější."

In: A. PODLAHA, „Původ a dějiny apoštolského vyznání víry“, ČKD, ročník 1895, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1895, s. 343.

¹⁴⁵ Srov. A. PODLAHA, „Původ a dějiny apoštolského vyznání víry“, ČKD, ročník 1895, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1895, s. 291–305.

¹⁴⁶ Srov. J. SÝKORA, „Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratři Páně?“, ČKD, ročník 1896, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 257–259.

¹⁴⁷ Srov. J. SÝKORA, „Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratři Páně?“, ČKD, ročník 1896, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 356–364.

v Písmu.¹⁴⁸ Čtvrtý díl obsahuje zamyšlení o sestřích Páně, jejichž konkrétní jména Písmo neudává.¹⁴⁹ V pátém díle autor uvažuje, zda Panna Maria byla jedinou dcerou svých rodičů. Pokud ano, pak byla Marie Alfeova její sestrou také jen v širším slova smyslu, tedy švagrovou nebo sestřenicí.¹⁵⁰ Celé pojednání uzavírá Dr. Sýkora takto:

Nejvíce odpovídá jak Písmu sv., tak starobylému podání, že bratři ti byli příbuzní s Kristem i po straně otcově i po straně matčině; po straně otcově, pokud otec jejich Alfeus byl bratrem legálního otce Kristova, sv. Josefa, po straně matčině, pokud matka jejich Marie byla blízkou příbuznou, nejspíše sestřenicí Panny Marie.¹⁵¹

Dr. Miklík v roce 1916 dokazuje pomocí etymologického rozboru hebrejských slov, a svědectvím z Písma a tradice, že text u proroka Izaiáše (Iz 7,14) ukazuje prorocky na Pannu Marii.¹⁵²

Ve vědecké studii o pravosti listu sv. Jakuba, se Dr. Sýkora opět dotýká problematiky „bratrů Páně“ a tedy i Mariiny identity. Autor rozsáhle a mnoha argumenty, které již byly v časopisu publikovány, dokazuje, že Kristus neměl pokrevní ani nevlastní bratry, ale bratry chápané jako blízké příbuzné podle tehdejšího hebrejského významu slova bratr.¹⁵³ Jedním z těchto bratrů je Ji Jakub Alfeův (menší), nazývaný bratr Páně, syn sestry Panny Marie, která je jmenována v Písmu jako Marie Kleofášova.¹⁵⁴ Dr. Sýkora se však přiklání k teorii, že tato Marie Kleofášova-Alfeova, byla vzhledem k okolnostem vyplývajícím z Písma a svědectví tradice spíše blízkou příbuznou nebo švagrovou Panny Marie. Autor zde také řeší otázku, zda mohl být Alfeus pokrevním bratrem sv. Josefa. Na základě svědectví židokřesťana Hegesippa z 2. stol., který byl velmi blízko biblických událostí, dává přednost názoru, že Marie Alfeova byla švagrovou Panny Marie. Autor uzavírá, že se svědectvím Písma a starobylých podání se nejvíce shoduje to, že bratři Jakub,

¹⁴⁸ Srov. J. SÝKORA, „Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratři Páně?“, ČKD, ročník 1896, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 412–420.

¹⁴⁹ Srov. J. SÝKORA, „Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratři Páně?“, ČKD, ročník 1896, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 487–494.

¹⁵⁰ Srov. J. SÝKORA, „Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratři Páně?“, ČKD, ročník 1896, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 536–544.

¹⁵¹ J. SÝKORA, „Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratři Páně?“, ČKD, ročník 1896, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 544.

¹⁵² Srov. J. MIKLÍK, „Panna u proroka Isaiáše 7, 14“, ČKD, ročník 1916, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1916, s. 342–443.

¹⁵³ Srov. J. SÝKORA, „Pravost listu sv. Jakuba“, ČKD, ročník 1917, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1917, s. 709–722.

Josef, Šimon a Juda byli příbuzní s Kristem po straně otcově i po straně matčině, pokud jejich otec Alfeus byl bratrem sv. Josefa a pokud jejich matka Marie Alfeova byla blízkou příbuznou, nejspíše sestřenicí Panny Marie.¹⁵⁵

Dr. Miklík předkládá v roce 1932 archeologický důkaz Mariina panenství i po porodu. V roce 1922 našel C. C. Edgar v Tell el-Jehudijji židovský náhrobek asi z doby narození Krista s řeckým textem, svědčícím o ženě, která porodila jednorozeného (πρωτότοκον) syna, ale porod nepřežila. To je silný argument proti odpůrcům (Godet, Weiss a Bousset), kteří se odvolávají na slova Lukášova evangelia, že Maria porodila prvorozeného syna, což podle nich mělo dokazovat, že měla ještě jiné děti.¹⁵⁶

V komentáři Spáčilovy knihy o teologii S. Bulgakova *Nova opinio auctoris "orthodoxi" de unione hypostatica*, zaznívá Bulgakovova christologie, podle které Kristus docházel k vědomí Božího synovství postupně a byl podroben vnitřním bojům a pokušením kromě smyslných, protože byl tak jako Panna Marie „supersexuální“.¹⁵⁷

Dr. Kutal uvádí v roce 1938 ve studii o podmínkách manželství ve Starém zákoně, že starozákonní izraelské zásnuby dávaly snoubencům všechna manželská práva a povinnosti i kdyby snoubenci spolu ani nežili. Snoubenec už byl tedy nazýván manželem a nevěsta manželkou. Tím vysvětluje věty, označující Josefa za muže Marie a Marii za manželku Josefa (srov. Mt 1,19-20), ačkoli spolu manželsky ještě nežili.¹⁵⁸

V článku J. Kubalíka o prvním českém pravoslavném katechismu se autor pozastavuje nad osobou sv. Josefa, který byl podle pravoslavného katechismu starší vdovec, živící se tesařstvím. Že bratři Páně byli synové sv. Josefa z prvního manželství, to katechismus odkazuje na učení sv. Řehoře z Nazianzu (†389) a sv. Cyrila Alexandrijského (†444). Jako důkaz, že Panna Maria neměla další syny, uvádí slova Krista, který doporučil na kříži svou matku sv. Janovi (srov. Jan 19,26-27). Kubalík připomíná, že katolická církev

¹⁵⁴ Srov. J. SÝKORA, „Pravost listu sv. Jakuba“, ČKD, ročník 1918, č. 1, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1918, s. 55–63.

¹⁵⁵ Srov. J. SÝKORA, „Pravost listu sv. Jakuba“, ČKD, ročník 1918, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1918, s. 255–263.

¹⁵⁶ Srov. J. MIKLÍK, „Porodila syna svého prvorozeného“, ČKD, ročník 1932, č. 8, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 520–521.

¹⁵⁷ Srov. F. ŠITAL, „Nova opinio auctoris orthodoxi de unione hypostatica“, ČKD, ročník 1935, č. 4, Praha: Československá akciová tiskárna, 1935, s. 405–406.

¹⁵⁸ Srov. B. KUTAL, „Manželství a rodina ve Starém zákoně“, ČKD, ročník 1938, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1938, s. 1–15.

považuje sv. Josefa za ustavičného panice a bratry Páně za příbuzné, pravděpodobně druhé bratrance.¹⁵⁹

5.2 Pobyť a obětování Panny Marie v chrámě

Dr. Miklík v delším článku z roku 1941 hledá důvody potvrzující tradici církve pro pobyt Panny Marie v Jeruzalémském chrámě. Jako nejstarší písemnou zprávu předkládá *Jakubovo apokryfní protoevangelium* z konce 1. nebo začátku 2. stol. Apokryf podrobně líčí příchod rodičů Panny Marie do chrámu a pobyt Marie v síních chrámu. Tento apokryf znal již sv. Justin a Órigenés. Skutečnost pobytu Panny Marie v chrámě v apokryfu odrážela přesvědčení Východní církve a není známo, že by se proti tomu někdo postavil. Církevní spisovatelé naopak víru v obětování Rodičky Boží v chrámě rozvíjeli. Sv. Řehoř z Nyssy (†349), se tohoto apokryfu výslovně dovolává. I Sv. Epifanius (†403), který byl znám svou kritičností a svědomitostí uznává Mariin pobyt v chrámě, což by mohlo znamenat, že měl i jiné spolehlivější prameny. Po roce 529 vystavěl císař Justinián I. v Jeruzalémě baziliku Panny Marie, která stávala v nádvoří jeruzalémského chrámu a jmenovala se Panna Maria Nová, aby se odlišila od chrámu Narození Panny Marie. Po založení ženského kláštera v její blízkosti dostala jméno „Obětování Panny Marie“. Bazilika byla posvěcena 20. listopadu, tedy v předvečer „Obětování Panny Marie“. Písemná zmínka o slavení svátku „Obětování“ společně se svátkem narození Panny Marie je z doby sv. Ondřeje Krétského (†740). Z kázání sv. Germána (†740) a sv. Jana z Damašku vyplývá, že svátek se slavil i samostatně. Některá z těchto kázání se stala také součástí kněžských hodinek. Známe je také náhrobek s obrazem Obětování Panny Marie ve městě Saint Maximin z 5. stol. Sv. Jeroným ve spisu *De nativitate sanctae Mariae* podrobně popisuje obětování dítky Marie. I když se později ukázalo, že se jedná o podvrh ze 6.–7. stol., přesto je padělek svědkem tehdejší víry. I když apokryf Jakuba byl stále více odmítán, svátek Obětování Panny Marie se šířil a to svědčí pro vážné důvody a ne jen pro nějaké výplody nábožných domněnek. Je třeba zdůraznit, že předmětem svátku Obětování Panny Marie bylo obětování Bohorodičky jejími rodiči a její pobyt v chrámě, o slibu věčného Mariina panenství nebyla nikde zmínka. Na otázku, zda se zasvěcovaly pro službu v chrámě i narozené dívky,

¹⁵⁹ Srov. J. KUBALÍK, „Pravoslavný katechismus ve světle katolické apologetiky“, ČKD, ročník 1941, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 23–24.

argumentuje, že je známo, že i ženy konaly v chrámě různé služby. A nadto byla Maria příbuzná Alžběty, manželky Zachariáše, služebníka chrámu.¹⁶⁰

5.3 Před narozením Krista

Prof. Körner v biblickém pojednání o evangeliích Matouše a Lukáše z roku 1844 dokládá Mariin původ z rodu Davidova pomocí Matoušova rodokmene (srov. Mt 1,1-16). Narozením z Panny se tak naplnilo Izaiášovo proroctví (Iz 7,16), ve kterém prorok mluví k domu Davidovu. Proroctví o Betlému v zemi Judské z proroka Micheáše 5,2 se podle prof. Körnera projevilo při příchodu mudrců z Východu do Jeruzaléma (srov. Mt 2, 1-6).¹⁶¹

Andělské zvěstování o narození Samsona je uváděno v článku z roku 1849 *Předobrazení Messiašská v starém zákoně* jako předobraz zvěstování Panně Marii.¹⁶²

Knihu B. Meistermanna o místě setkání Panny Marie s Alžbětou přibližuje v roce 1906 J. Hejčl. Na základě archeologických poznatků hájí Meistermann františkánskou tradici, že bydlištěm Alžběty a Zachariáše je dnešní arabská vesnice Ain Kârem a na místě setkání s Pannou Marií dnes stojí svatyně s názvem „Magnificat“.¹⁶³

Dr. Slabý mapuje v roce 1913 cestopisným způsobem trasu a okolnosti cesty sv. Rodiny do Betléma.¹⁶⁴

¹⁶⁰ Srov. J. MIKLÍK, „Obětování Panny Marie v chrámě“, ČKD, ročník 1941, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 13–22.

¹⁶¹ Srov. J. KÖRNER, „Saustawa Učenj Ježjše Krista u sw. Matauše“, ČKD, ročník 1844, č. 2, Praha: Kněžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1844, s. 254–255.

¹⁶² Srov. OUSOBSKÝ, „Předobrazení Messiašská v starém zákoně“, ČKD, ročník 1849, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1849, s. 23.

¹⁶³ Srov. J. HEJČL, „La patrie de Saint Jean-Baptiste“, ČKD, ročník 1906, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1906, s. 433–447.

¹⁶⁴ Srov. J. SLABÝ, „Pojďme až do Betléma“, ČKD, ročník 1913, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1913, s. 1–8.

5.4 Arcibiskup Jan z Jenštejna a svátek Navštívení Panny Marie

V souvislosti s vynikající postavou pražského arcibiskupa Jana z Jenštejna se v časopisu objevuje jen málo zmínek. Pro mariologii je významný komentář knihy jezuita Q. M. Drevese *Die Hymnen Johann's von Jenstein* z roku 1887. Ve výčtu Jenštejnova díla v časopisu je jen zde krátce připomenuta jeho zásluha na zavedení svátku „Navštívení Panny Marie“ v Čechách¹⁶⁵ (zaveden od roku 1386, a od roku 1398 pro celou církev). Na pramen Drevesovy studie se odvolává i přehled hymnů „Denní modlitby církve“ v případě sekvence Jana z Jenštejna z officia „Navštívení Panny Marie“ z 31. května.¹⁶⁶

5.5 Narození Krista

W. Pešina v roce 1838 přibližuje cestopisným způsobem místo narození Krista a jiná místa, na kterých v okolí Betléma pobývala Panna Maria.¹⁶⁷

Podrobná studie F. Wetešnjka o dataci narození Krista a dalších událostí z dějin Nového zákona byla vytisknuta v roce 1846. Tato asi čtyřicetistránková studie obsahuje několik chronologických tabulek, které srovnávají datace významných evangelijních událostí podle různých badatelů. Studii autor uzavírá těmito nejpravděpodobnějšími datacemi: Kristus se narodil o půlnoci 23. prosince z úterka na středu 3 roky před naším letopočtem, 752 let po založení Říma, 5199 od stvoření světa, 2011 od narození Abrahama, 3759 židovského kalendáře, Kristus žil 33 let 3 měsíce a 15 hodin a skonal v pátek 32 našeho letopočtu, 785 od založení Říma, 3792 židovského kalendáře.¹⁶⁸ Viz příl. 5.

F. Hawránek se v roce 1846 přiklání k názoru, že Kristus se narodil o dva roky dřív, než svědčí náš letopočet. Vytýká Wetešnjkově studii, že v ní nevedl prameny pro stanovení církevní tradice ohledně stanovení doby příchodu mudrců, obětování Ježíše v chrámě a vyvraždění Betlémských nemluvňat. Ihned ale dodává, že: „*Katolické dogmatice nezáležj*

¹⁶⁵ Srov. „*Die Hymnen Johann's von Jenstein*“, ČKD, ročník 1887, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1887, s. 57–58.

¹⁶⁶ Srov. DENNÍ MODLITBA CÍRKVE II, Česká liturgická komise Praha – Vatikán, 1988, s. 1588.

¹⁶⁷ Srov. W. PEŠINA, „*O chrámu „narození Páně“ v Betlémě*“, ČKD, ročník 1838, č. 4, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1838, s. 667–673.

¹⁶⁸ Srov. F. WETEŠNJK, „*Rok narození Páně*“, ČKD, ročník 1846, č. 1, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1846, s. 3–41.

owšem na tom nic, kterého dne se dotčené události staly, ta' přestává na tom, aby se věřilo, že se staly...¹⁶⁹ Sám se však snaží zejména srovnáním textů evangelistů vydedukovat sled zmíněných událostí po Kristově narození. Zamýšlí se nad okolnostmi příchodu mudrců a obětováním Ježíše v chrámě. Domnívá se, že mudrcové nemuseli přijít do Betléma přesně 6. ledna, protože tento svátek je spojen i s dalšími událostmi z Ježíšova života, Ježíšovým křtem a proměněním vody ve víno. Čtyřicátý den po narození, těsně po tom, co odešli mudrci z Betléma, šli Josef s Marií obětovat Ježíše, protože Herodes ještě čekal na mudrce. Než se doneslo Herodovi, co se událo v chrámě při setkání se Simeonem a Annou a že mudrcové zmizeli, stačil Josef vyplnit andělské pokyny a ještě téhož dne po obětování v noci utéct do Egypta. Lukáš píše o návratu Svaté rodiny po očišťování v Jeruzalémě zpátky do Nazareta, ale Hawránek dedukuje, že šli do Egypta přímo z Jeruzaléma a to pro neodkladnost, ihned po zjevení anděla Josefovi. Jako Boží prozřetelnost také předkládá, že i když měli do Egypta z Jeruzaléma dál než z Betléma, přesto pro ně byla cesta schůdnější z Jeruzaléma, zvláště když museli utíkat ještě v noci. Cesty z velkých měst byly totiž kvalitnější, než z malých městeček. Další Boží prozřetelnost vidí v darech přijatých od mudrců. Zlato totiž zabezpečilo rodinu na cestě a v Egyptě až do doby, než mohl Josef vydělávat. Že měl Josef zlato sebou v Jeruzalémě, bylo asi proto, aby mohl zabezpečit rodinu už v Jeruzalémě. Vyvraždění Betlémských dětí se mohlo udát až někdy počátkem února. Svátek 28. prosince chce spíše, než na výročí události, poukázat na souvislost s narozením Krista a Herodovu vinu, který s vyvražděním asi nečekal skoro celý rok až do 28. prosince, podle liturgického svátku. Z Egypta se vrací Svatá rodina na pokyn anděla Josefovi až po Herodově smrti, tedy asi po dvou letech. Na konci studie Hawránek vyvrací představu, kterou označuje jako pověru, že v Betlémě museli Ježíše po narození zahřívát svým dechem osel a vůl.¹⁷⁰

F. Wetešnjak v následujícím čísle reaguje na zmínku o volu a oslu F. Hawránka a brání tuto představu mnoha křesťanů jako oprávněnou, protože noci bývají skutečně i v těchto krajích někdy chladivé. A kdo by pak nevítal noc raději v prostoru zahříváném domácími zvířaty. Také není tak jasné, že by i pastýři prožívali nutně teplou noc, protože i sv. Petr se o velikonocích zahříval u ohně uprostřed Kaifášova paláce. Zvířata pak

¹⁶⁹ Srov. F. HAWRÁNEK, „Chronologický pořádek neyhlavnějšjch událostj po narozenj Páně“, ČKD, ročník 1846, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1846, s. 594.

¹⁷⁰ Srov. F. HAWRÁNEK, „Chronologický pořádek neyhlavnějšjch událostj po narozenj Páně“, ČKD, ročník 1846, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1846, s. 591–605.

představuje jako němou náhradu neprojeveného lidského milosrdenství vůči situaci Rodičky a narození Spasitele.¹⁷¹

Další úvaha o přítomnosti osla a vola u betlémských jeslí se objevuje v roce 1904. Jako nejstarší vyobrazení této představy je zde uvedena skulptura nalezená v roce 343 v katakombách sv. Anežky v Římě, která je uchovávaná v Lateránském muzeu.¹⁷²

Poněkud neobvyklá je v tomto případě představa, kterou navozuje hymnus V. Kokořinského, v kterém nerozumná dobytčata zahřívají Pannu Marii tím, že: „*Ruce, nohy chladem skřehlé útrpně jí lízají.*“¹⁷³

Až v roce 1930 se objevuje další článek Dr. Miklíka, v kterém sleduje historický vývoj zvyku vkládat osla a vola k jeslím „Narozeného“. Tento zvyk je znám od 4. stol. Vlastní pramen této tradice vidí v slovech evangelisty Lukáše o tom, že se Ježíš narodil ve chlévě a byl položen do jeslí. Nesouhlasí s tím, pokud někdo prohlašuje tuto možnost za pouhý legendární výmysl, protože na Východě dodnes pobývají ve chlévě voli a osli dohromady a kombinace těchto zvířat má tedy základ v realitě. K tomu nebylo pro chudé lidi nic nezvyklého, když přespávali spolu se zvířaty. Autor neprosazuje, že by obraz této tradice musel nutně stát na skutečnosti, jaká byla při „Narození“, ale také nesouhlasí s příliš přesvědčenými odpůrci tohoto obrazu. Snaží se chápat zvířata symbolicky v bolestných slovech proroka Izaiáše (srov. Iz 1,3) a sv. Jana (srov. Jan 1,11) že Spasitel přišel do vlastního, ale vlastní ho nepřijali.¹⁷⁴

V pojednání nejmenovaného autora o pramenech křesťanské víry z roku 1851 se objevuje názor, že evangelista Lukáš, který podává nejobširnější zprávu o početí a narození Krista, čerpá tyto informace z tradice prostřednictvím apoštolů, kteří je měli od samotné Panny Marie, která jak zdůrazňuje, uchovávala všechno ve svém srdci (srov. Lk 2,19).¹⁷⁵

Šestistránková studie z roku 1851 je věnována také exegezi části Matoušova evangelia o příchodu mudrců do Jeruzaléma. Autor analyzuje překlad z řeckého textu do latiny *Ubi est, qui natus est, rex Juudeorum?* (srov. Mt 2,2). Z otázky mudrců vyplývá, že

¹⁷¹ Srov. F. WETEŠNJK, „*Přímětek k poslednímu článku chronologického pořádku nejhlavnějších událostí po narození Páně*“, ČKD, ročník 1847, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1847, s. 162–164.

¹⁷² Srov. „*Legenda o oslu a volu u jeslí betlémských*“, ČKD, ročník 1904, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 79.

¹⁷³ V. KOKOŘINSKÝ, „*Narození Páně*“, ČKD, ročník 1846, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1846, s. 722.

¹⁷⁴ Srov. J. MIKLÍK, „*Vůl a osel u jesliček*“, ČKD, ročník 1930, č. 9, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 814–816.

¹⁷⁵ Srov. „*První a hlavní pramen víry křesťanské jest tradice*“, ČKD, ročník 1851, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1851, s. 4–5.

předpokládali, že v Jeruzalémě se o tomto narození židovského krále vědělo. Autor zkoumá etymologii řeckého slova užíteho pro Herodovo zarmoucení, když uslyšel otázku o novém králi (srov. Mt 2,3). Řecký výraz ἐταράχθη, přeložený jako *turbatus est* němci překládají „ulekl se“, ale původní význam je „hnutí „jako, když se víří voda, což více vyjadřuje „vnitřní pohnutí“ nebo „rozčilení“. Stejný výraz je použit i při Mariině reakci na andělovo zvěstování, διέταράχη lat. *turbata est*. Maria se ale ulekla z pokory a Herodes ze strachu o trůn. Kralická bible i protestantské překlady užívají slovo zarmoutit se, což je etymologicky od slova „mútiti se“, velmi blízko hnutí, bouření vody. To odpovídá původnímu významu slova „zarmoutil se“ – lat. ‚turbatus est‘. Podobně analyzuje význam slova χρηματιζω, termínu pro pokyn ve snu mudrcům a sv. Josefovi (srov. Mt 2,12-13).¹⁷⁶

Nad historií a významem jmen mudrců z Východu se zamýšlí Dr. Miklík v roce 1930. Tradiční jména Kašpar, Melichar a Baltazar se vyskytují až od konce 8. stol. Ve 12. stol. se však objevila i jiná jména např. Apellius, Amerus, Damascus a perská a arménská tradice podává další varianty. Pro nás však mají zůstat jména Kašpar, Melichar a Baltazar důležitými posvátnými symboly.¹⁷⁷

Biblista Körner dává „útěk do Egypta“ (srov. Mt 2,13-15) do souvislosti s proroctvím Ozeáše 11,1, které líčí povolání syna z Egypta. Zavraždění Betlémských dětí srovnává s proroctvím Jeremiáše 13,15 o plačící Ráchel, která se nedá utěšit.¹⁷⁸

Odpověď na otázku jakou cestou se ubírali sv. Josef a Panna Maria s Ježíšem v náručí při útěku do Egypta a kde se v Egyptě zdržovali, hledá Dr. Sedlák v roce 1891. Rekonstrukce trasy vychází částečně z křesťanské tradice Koptů, které jsou sebrány v knihách pod názvem *Synaxaria*. Každý chrám a klášter má svou vlastní knihu, v níž jsou zaznamenány v krátkosti životy svatých a památky jednotlivých svátků v roce. Dr. Sedlák sestavil z jednotlivých knih pětistránkový sled příběhů, které se podobají legendárním apokryfním příběhům o Ježíšově dětství. Např.:

Svatá Rodina jela pak po západním břehu řeky a vystoupivši odebrala se do Ašmunên (staré Hermapolis Magna) asi 66 kilometrů od Samallût, na pět kilometrů západně od řeky Nilu vzdáleného. Ve středu toho města, na vrchu kopule postavené na čtyřech sloupech, byla modla představující koně, jak se blížil městu nějaký nepřítel, kůň ten řeháním to městu ohlašoval. Jak

¹⁷⁶ Srov. „Přidavky k vyrozumění Písmu svatému“, ČKD, ročník 1851, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1851, s. 71–76.

¹⁷⁷ Srov. J. MIKLÍK, „Jména sv. Mudrců“, ČKD, ročník 1930, č. 9, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 816–818.

¹⁷⁸ Srov. J. KÖRNER, „Saustawa Učenj Ježjše Krista u sw. Matauše a Lukáše obsaženého“, ČKD, ročník 1844, č. 2, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1844, s. 254–255.

vešla Maria Panna s Ježíšem do města, modla hned padla a rozpadla se na kusy. I všechny ostatní modly v městě padly toho dne a chrámy jejich do základů se zbořily.¹⁷⁹

Ze Sedlákovy studie vyplývá, že Svatá rodina měla tedy putovat do Egypta skrze Pelusium, odtud přešla do Bubaste (Tel-el-Bastah u Zagazíku), pak putovala kolem Bulbeis do Heliopolis či do Matarijeh. Po krátkém odpočinku mířila do starého Babylónu, kde zůstala několik dní v nynějším Kasr-eš-Šemah a pak postupovala na jih do Hermopolis Magna (Ašmunên) a došla vedle Cusae (Kusíje) na horu, kde nyní stojí Deir-el-Moharag. Vracet se pak měla sv. Rodina stejným směrem.¹⁸⁰

Osobností Simeona, který byl přiveden do chrámu ve chvíli, kdy Ježíše přinesla do chrámu Panna Maria, se zabývá článek A. Podlahy z roku 1899. Sv. Jeroným v jednom spisu zmiňuje určitý předpis o sobotním klidu a dovolává se při tom autority židovských učitelů Akiby, Simeona a Hillela. Tento Simeon, který má oficiální jméno Šammai, které je takto zapsáno v rejstříku jeho pokolení, by mohl být oním Simeonem, který na svých rukou hostil Spasitele podle evangelisty Lukáše. Josef Flavius nabízí ještě určitého Samease a z článku vyplývá, že Sameas je jen pořečtené jméno Šammai, které lidé zjednodušovali na běžnější jméno Simeon.¹⁸¹

Devítidílná studie *Chronologie života Páně* F. Fryče z roku 1900 začíná článkem o datu narození Krista. Fryč zde uvádí, že opat Dionýsius Exiguus klade narození Páně do let 751, 752, 753 nebo 754 po založení Říma.¹⁸² Další díl Fryčova pojednání pokračuje studií o „hvězdě tří králů“. Autor předkládá jako nejrozšířenější názor, že tato hvězda byla konjunkcí nebeských těles a vypočítává předpovídané konjunkce kabalistů i Keplera, který takto určil narození Páně roku 747 nebo 749 po založení Říma. Článek obsahuje také tabulku konjunkcí v blízké době narození Páně podle Keplera, Idelera a Pfaffa.¹⁸³ V dalším díle uvádí autor různé názory o hvězdě, která mohla být např. „novou“ v souhvězdí Hadonoš, hvězdou s proměnlivou svítivostí v souhvězdí Kassiopea, meteorem či

¹⁷⁹ J. SEDLÁK, „Sv. Rodina v Egyptě“, ČKD, ročník 1891, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1891, s. 218.

¹⁸⁰ Srov. J. SEDLÁK, „Sv. Rodina v Egyptě“, ČKD, ročník 1891, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1891, s. 221 – 238.

¹⁸¹ Srov. A. PODLAHA, „Kdo byl Simeon, jenž při obětování Páně na loktech svých očekávaného Messiáše choval?“, ČKD, ročník 1891, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1899, s. 221–234.

¹⁸² Srov. F. FRYČ, „Chronologie života Páně“, ČKD, ročník 1900, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 34–40.

¹⁸³ Srov. F. FRYČ, „Chronologie života Páně“, ČKD, ročník 1900, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 88–95.

nadpřirozeným tělesem nebo úkazem. Autor nabízí i rozsáhlý výčet známé literatury o „hvězdě“. Někteří se domnívají, že se hvězda ukázala již dva roky před Kristovým narozením. Sled událostí mohl tedy být takový: narození Krista, 8. dne obřezání, 13. dne klanění tří králů, 40. dne obětování v chrámě, zjevení anděla a útěk do Egypta, zavraždění nemluvnátek, smrt Heroda a návrat do Egypta. Přívrženci tzv. „dvojího pobytu“ uvažují takto: narození, obřezání, obětování, návrat do Nazareta, přestěhování do Betléma, po delším čase klanění tří králů, zjevení anděla, zavraždění nemluvnátek.¹⁸⁴ Další díl pojednává o zavraždění betlémských nemluvnátek a nabízí názor, že jich mohlo být nanejvýše 100 (podle některých jen 10). Že se o této události nezmiňuje Josef Flavius, který čerpal ze spisů Mikuláše z Damašku, vidí autor v politických důvodech a strachu Mikuláše z odvety. Flavius možná nezmínil událost i proto, že byl žid a celá událost ukazovala na Mesiáše. Jako pohanský svědek vyvraždění uvádí Makrobia Theodosia žijícího kolem roku 430. Dalším chronologickým bodem je datace smrti krále Heroda, proto jsou zde podrobně přiblíženy dějiny jeho rodu.¹⁸⁵ Podrobný výpis dějinných okolností Herodovy vlády i s datacemi a srovnávacími tabulkami pokračuje i v šestém díle *Chronologie života Páně*.¹⁸⁶ Několik variant návratu do Nazareta nabízí sedmý díl *Chronologie*. Jedna varianta tvrdí, že mezi narozením Páně a návratem do Nazareta uplynulo 50 dnů, jiná že 180 dnů a další připouští dobu 4–5 let, přičemž by se hvězda ukázala už při zvěstování Panně Marii. Studie dále řeší dobu a okolnosti zvěstování narození Jana Křtitele. Podle údajů u evangelisty Lukáše (srov. 1,26 a 2,6) by to bylo 15 měsíců před narozením Páně. Zde se zabývá hlavně osobností Zachariáše a jeho služby v chrámě.¹⁸⁷ Díly 8, 9, 10, 11 a 12 pojednávají podrobně o sčítání lidu za vlády Quirinia a dějinných souvislostech s touto událostí.¹⁸⁸ F. Fryč doplnil v roce 1901 studii podrobnými a přehlednými chronologickými tabulkami a velkým výčtem názorů na dobu, kdy se Spasitel mohl narodit. Připojil i rozsáhlou bibliografii vyšlé literatury o roku narození Krista.¹⁸⁹ V roce 1905 F. Fryč mapuje pomocí důkladné a dobře

¹⁸⁴ Srov. F. FRYČ, „*Chronologie života Páně*“, ČKD, *ročník 1900*, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 190–195.

¹⁸⁵ Srov. F. FRYČ, „*Chronologie života Páně*“, ČKD, *ročník 1900*, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 255–265.

¹⁸⁶ Srov. F. FRYČ, „*Chronologie života Páně*“, ČKD, *ročník 1900*, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 395–402.

¹⁸⁷ Srov. F. FRYČ, „*Chronologie života Páně*“, ČKD, *ročník 1900*, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 427–440.

¹⁸⁸ Srov. F. FRYČ, „*Chronologie života Páně*“, ČKD, *ročník 1901*, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1901, s. 297–302.

¹⁸⁹ Srov. F. FRYČ „*Chronologie života Páně*“, ČKD, *ročník 1901*, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1901, s. 457–474.

přehledné tabulky poslední Kristovy dny a zejména den jeho smrti.¹⁹⁰ Různá mínění o dnu Ježíšovy smrti sestavil do přehledné tabulky (příl. 6).¹⁹¹

V článku z roku 1894 je přiblížena studie z amerického časopisu *The Astronomical Journal* (26. 11. 1892), která se snaží upřesnit data narození a smrti Krista. Narození Krista klade na konec roku 7 před naším letopočtem, podobně jako Kepler a Ježíšovo ukřižování upřesňuje na den 3. dubna roku 33. Článek však vyvrací názor Keplera, že při narození Krista mohla být Betlémskou hvězdou konjunkce (Joviše) Jupitera se Saturnem a nabízí spíše konjunkci Venuše s Jupiterem.¹⁹²

Další studii o „betlémské hvězdě“, převzal časopis v roce 1904 z italského časopisu *Nuova Antologia*. Studie obsahuje různé astronomické hypotézy se závěrem, že jsou celkově neuspokojivé a je zde proto vhodnější dát přednost nadpřirozenému zdůvodnění tajemné hvězdy, která vedla tři mudrce.¹⁹³

O přesném dnu narození Krista uvažuje F. Fryč znovu v roce 1906.¹⁹⁴

Novou studii prof. Gerhardta, který se rozhodl dokázat, že betlémská hvězda byla úkazem čistě přirozené konjunkce Jupitera a Saturna, komentuje v krátkém článku Dr. Miklík v roce 1924. Za nejslabší místo pokládá Dr. Miklík pohyb hvězdné oblohy, která se pohybuje opačným směrem, než šli mudrci podle evangelia a tak betlémskou hvězdu ponechává raději v řádu nadpřirozeném.¹⁹⁵

Místo Ježíšova narození stručně přibližuje Dr. Miklík v roce 1938. O jeskyni za Betlémem svědčí již palestinský rodák sv. Justin, Órigenés i sv. Jeroným. Vykopávky v roce 1934 potvrdily Jeronýmovo svědectví o tom, že císař Hadrián (vládnoucí 117–138), se pokoušel zahladit památku na Spasitele tím, že dal na místě narození postavit Adoniovu sochu. Sochu zbořila až císařovna Helena (255–330), její syn pak nechal na tomto místě postavit chrám. Vykopávky odhalili zbytky chrámu obnoveného Justiniánem I. (482–565)

¹⁹⁰ Srov. F. FRYČ, „*Chronologie života Páně*“, ČKD, ročník 1905, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 130–135.

¹⁹¹ Srov. F. FRYČ, „*Chronologie života Páně*“, ČKD, ročník 1905, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 685–699.

¹⁹² Srov. „*Nový výklad hvězdy Betlémské*“, ČKD, ročník 1894, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1894, s. 423–424.

¹⁹³ Srov. „*Nuova Antologia*“, ČKD, ročník 1904, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 143–144.

¹⁹⁴ Srov. F. FRYČ „*Chronologie života Páně*“, ČKD, ročník 1906, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1906, s. 134–135.

¹⁹⁵ Srov. J. MIKLÍK, „*Betlémská hvězda*“, ČKD, ročník 1924, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 433–434.

a pod osmiúhelníkovým oltářem byl objeven podstavec, na kterém stávala kdysi zmíněná socha.¹⁹⁶

5.6 Sv. Josef

Mariologicky významnější studie o osobě snoubence a manžela Panny Marie byla otištěna v časopisu v roce 1900. Dr. Sedlák v ní předkládá, co vypovídají o Josefovi apokryfní evangelia. Jmenuje *Tomášovo a Arabské evangelium*, která chtějí přiblížit Ježíšovo dětství. *Jakubovo evangelium*, *Pseudo-Matoušovo evangelium* a *Evangelium de nativitate Mariae* mají vyprávět o mládí Panny Marie. *Jakubovo evangelium* mělo být napsáno jako obrana proti bludu, že Ježíš byl přirozeným synem Josefa a Marie, který začali šířit ve 2. stol. ebionité a nazarejci. Proto tento apokryf zdůrazňuje, že sv. Josef byl Marii zasnouben jako vdovec a stařec a že jeho manželství s Marií bylo nedokonané, což dokazuje četnými ukázkami z tohoto apokryfu. *Tomášovo evangelium* se snaží odhalit Josefovu autoritu. Vypráví, jak Josef Ježíše posílá do školy, kárá jej a uplatňuje všechna práva otce při výchově. Zde se objevuje zmínka, že Josef měl děti z předešlého manželství a je zde jmenován Josefův syn Jakub. Také *Evangelium o narození Panny Marie* přibližuje sv. Josefa jako starce. Neuvádí ale nic o Josefově dřívějším manželství ani nic o dalších dětech. Apokryf *Historia Josephi, fabri lignarii*, představuje sv. Josefa jako kněze v chrámu a tesaře, který se jako 89letý zasnoubil s Pannou Marií a měl již z prvního manželství čtyři syny Judase, Justuse, Jakoba, Šimona a dvě dcery Assiu a Lydii. Poté byl losem vybrán k ochraně Ježíše a Panny Marie. Apokryf dále popisuje smrt sv. Josefa ve věku 111 let. Při jeho pohřbu za asistence archandělů Michaela a Gabriela pronesl Ježíš řeč, v níž slíbil odměnu všem, kdo budou sv. Josefa uctívat. Autor uzavírá článek úvahou o historické pravdivosti apokryfních vyprávění s tím, že mohou obsahovat nějaká zrnka pravdy (zejména ty nejstarší z 2. stol.). Současně ale vybízí k velké opatrnosti při jejich četbě, neboť na jejich vzniku mají velký podíl fantazie a tendenční úpravy.¹⁹⁷

Exegeticky významná je studie A. Jedličky z roku 1914, v níž analyzuje text Mt 1, 16 ze starosyrského palimpsestu, který byl nově nalezen na Sinaji v roce 1892:

¹⁹⁶ Srov. J. MIKLÍK, „Z Betlema“, ČKD, ročník 1938, č. 5 Praha: Československá akciová tiskárna, 1938, s. 403.

¹⁹⁷ Srov. J. SEDLÁK „Sv. Josef, pěstoun Páně, v apokryfických evangeliích“, ČKD, ročník 1900, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 161–168.

„Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσήφ, Ἰωσήφ θὲ ᾧ ἐμνηστεύθη παρθένος Μαρίας, ἐγέννησεν Ἰησοῦν.“ Jedlička odmítá, že by tento text byl původní a že by současné označení Josefa jako muže Marie: Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα Μαρίας bylo až pozdějším dodatkem.¹⁹⁸

Časopis představil v roce 1922 dogmatický traktát Dr. J. Pospíšila, který obsahuje i mariologii a úvahu o sv. Josefu. Upozorňuje na to, že Josef nebyl jen ženichem, ale pravým manželem Panny Marie a že nebyl jen pěstounem, nýbrž také zákonitým otcem Ježíše Krista.¹⁹⁹

Krátký článek z roku 1923 referuje o novém pokusu U. Holzmeistera vyložit genealogii podle evangelisty Lukáše (3,23). Autor zastává názor, že i když jsou zde jmenováni předci Panny Marie, lze tento výčet předků považovat za rodokmen sv. Josefa. Heli, který je zde jmenován, je některými pokládán za Jáchyma - otce Marie. Holzmeister zde Heliho představuje jako adoptivního otce Josefa, jak se domníval i sv. Augustin.²⁰⁰

J. Kubalík se v roce 1941 pozastavuje nad osobou sv. Josefa v prvním českém pravoslavném katechismu, kde je zmíněn jako starší vdovec, živící se tesařstvím, který měl syny z prvního manželství. Pravoslavný katechismus zde vychází z učení sv. Řehoře z Nazianzu (†389) a sv. Cyrila Alexandrijského (†444).²⁰¹

5.6.1 Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu panenství Panny Marie

Jako nejčastější důvody pro obhajobu Mariina panenství se v časopisu objevují důkazy vedoucí k identifikaci Ježíšových bratří, zmínka tradice ve „vyznání víry“ a učení církevních Otců a teologů. Současná katolická mariologie hájí i přes nepopulárnost této nauky v dnešní době Mariino panenství před porodem, během porodu i po porodu. R. Laurentin potvrzuje podobně jako studie v ČKD, že mnohé z osob, které jsou označovány jako Ježíšovi bratři, nejsou zároveň syny Panny Marie, což nás neopravňuje

¹⁹⁸ Srov. A. JEDLIČKA, „*Evangelium sv. Matouše I, 16*“, ČKD, *ročník 1914*, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1914, s. 357–358.

¹⁹⁹ Srov. „*Katolická věrouka*“, ČKD, *ročník 1923*, č. 3, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1923, s. 149.

²⁰⁰ Srov. „*Nový pokus výkladu genealogie Pána Ježíše v evangeliu svatého Lukáše*“, ČKD, *ročník 1924*, č. 1, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 59–60.

²⁰¹ Srov. J. KUBALÍK, „*Pravoslavný katechismus ve světle katolické apologetiky*“, ČKD, *ročník 1941*, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 23–24.

k domněnce, že by tak mělo být jinak i v případě dalších „Ježíšových bratří“.²⁰² Mariino panenství potvrzuje i text Mezinárodní papežské mariánské akademie (2003).²⁰³

²⁰² Srov. R. LAURENTIN, *Pojednání o Panně Marii*, Praha: Krystal OP a KNA 2005, s. 180–189.

²⁰³ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně, Památka-Přítomnost-Naděje*, č. 47, Kostelní Vydří: KNA, 2003, s. 60–63.

6 Problematika smrti a nanebevzetí Panny Marie

Tato kapitola předkládá příspěvky o hledání odpovědí na otázky o Mariině dokonání pozemského života, jejího případného hrobu a nanebevzetí. Nejrozsáhlejší studie těchto témat vypracovali pro časopis *J. Rydvan* v roce 1889, R. Špaček (1925), B. Spáčil (1930) a B. Kutal v roce 1933.

6.1 Smrt Panny Marie

Nejstarší svědectví o víře v neporušenost těla Panny Marie po její smrti se objevuje v časopisu ve starobylé básni ze 14. stol., která byla otištěna v roce 1835: „*Poručmy to hospodinu, Jesuchristu twému synu; ten to dobře vše způsobj i mrtwu tě hanby zbawj.*“²⁰⁴

V článku z roku 1874 o spisech sv. Dionýsia Areopagity je zmíněn podvrh, který uvádí, že autor tohoto podvrhu byl spolu se sv. Petrem a sv. Jakubem při skonání Matky Boží.²⁰⁵

V roce 1905 představil studii o církevních Otcích A. Špaldák. Zmiňuje zde Germanovo učení o tom, že Maria nebyla zastižena rozsudkem vydaným na celé lidstvo, protože my jsme všichni zkaženi, ale ona neporušená. Maria sice okusila smrt, tak jako i Kristus ji zakusil, ale tak jako Kristus byl bez hříchu i její smrt nebyla kvůli hříchu, a proto sice umřela, ale jinak než umíráme my. Smrt ji podobně jako Krista nepřemohla. Uvádí zde také názor Euchaitensise, že kdyby Maria zemřela jako jiní lidé, byla by to křivda.²⁰⁶

²⁰⁴ „*Sedmero radostj Panny Marie*“, ČKD, *ročník 1835*, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1835, s. 646–672.

²⁰⁵ Srov. T. NOVÁK, „*Vědecké úryvky*“, ČKD, *ročník 1874*, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1874, s. 411.

²⁰⁶ Srov. A. ŠPALDÁK, „*Řečtí Otcové církevní o neposkrvněném početí P. Marie*“, ČKD, *ročník 1905*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 160–163.

6.2 Místo Mariina pohřbu

Ve stručném článku z roku 1895 nabízí Dr. Podlaha k srovnání dvě aktuální hypotézy o místě smrti a pohřbení Panny Marie. První vznikla po průzkumu místa nedaleko Efezu na základě soukromého zjevení K. Emmerichové. Proti tomu však stojí zjevení blah. Marie z Agredy, která zase líčí obšírně smrt Panny Marie na Sionu a její pohřeb v Josafatském údolí. Druhou hypotézou je studie Dr. Nirschla, v níž obhajuje jako místo skonání i pohřbu Panny Marie Jeruzalém.²⁰⁷

Dr. Špaček vyvozuje ze slov sv. Jana o přijetí Panny Marii k sobě (srov. Jan 19,26-27), že Maria žila se sv. Janem v Asii a pravděpodobně tam i zemřela. Některé apokryfní zprávy uvádějí jako přesné místo Efez. Pro pobyt v Jeruzalémě nebylo 600 let žádné svědectví. Navíc, když začalo pronásledování Ježíšových učedníků, ti se z Jeruzaléma rozprchli a Jan by přece Pannu Marii v takové situaci neopustil. Sv. Epifanius zdůrazňuje, že Písmo sv. mlčí o skonu Panny Marie a že se nezachovaly žádné dějinné záznamy, protože skonala ve skrytosti. I když vzniklo několik apokryfních zpráv, zůstává Mariino skonání tajemstvím. Jan Soluňský však potvrzuje, že Panna Maria zůstala jen krátce po nanebevstoupení Krista v Jeruzalémě a Judsku. Sv. Jeroným a sv. Vilbrord se domnívají, že sv. Jan nenechal bydlet Pannu Marii v pohanském prostředí Efezu s kultem bohyně Artemidy, ale že bydleli i se svatými ženami na pahorku poblíž Efezu. Pro tento pobyt svědčí i nejstarší mariánský chrám, ve kterém zasedal i Efezský koncil. Chrámům se tehdy dávala jména na základě ostatků, nad kterými byl vystavěn a efezská bazilika (vystavěná v letech 323–431) nesla jméno Panny Marie. Sněm v Kartágu v roce 401 nařizoval, že chrámy musí být zřizovány tam, kde jsou ostatky mučedníků nebo je to místo jejich narození či skonání. První zpráva o mariánské svatyni v Jeruzalémě pochází od Theodosia až o sto let později. V Římě byla nejstarším mariánským chrámem bazilika Maria Maggiore, postavená papežem Liberiem (352–366). Jako další svědectví pro pobyt Panny Marie v Efezu, uvádí autor list efezského koncilu, kterým byl odsouzen Nestorius. Efez je zde zmíněn v souvislosti s Pannou Marií a sv. Janem. To ale není přímým důkazem hrobu Panny Marie v Efezu. O pobytu Panny Marie v Efezu se zachovaly místní pověsti Arménů z Tokatu, kteří praví, že Panna Maria se zastavila na jejich území cestou z Jeruzaléma do Efezu. Podle Hippolyta Thébského (650–740) bydlela Maria v domě sv. Jana v Efezu 11 roků a pak skonala. Chaldejský apokryf praví, že Jan pohřbil Pannu Marii na kopci Ilinus

²⁰⁷ Srov. A. PODLAHA, „Zemřela a byla pochována Panna Maria v Jeruzalémě či v Efezu?“, ČKD, ročník 1895, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1895, s. 559–560.

v okolí Efezu. První přísnou kritiku jeruzalémské legendy provedl kardinál Baronius v 16. stol. Tvrdil, že Jan s Pannou Marií odešli již roku 42 do Asie. Tillemont (1637–1698) myslí, že to bylo v roce 36–37 a že slova efezského koncilu předpokládají hroby Panny Marie a sv. Jana. Exegeta Dom Calmet (1672–1737) nepochybuje, že v Efezu zemřely Panna Maria i sv. Marie Magdaléna. Benedikt XV. odmítl otázku rozhodovat, ale v díle *De servorum Dei beatificatione* se odvolává na Tillemonta a Euthymiovu historii pokládá za falsifikát. Z dalších zastánců hrobu v Efezu jmenuje Chateaubrianda, Gaumea, P. Venturu a Le Camuse, sv. Petra Kanisia, kard. Newmanna, Nep. Sedlmayera, M. Engera a z protestantů pak A. Curtia, H. Usenera, T. Zahna a Lipsia. T. Wergener vydal na toto téma roku 1895 krátkou studii a podobně i jezuita Fonck roku 1896. Spisy E. Poulina z 1897 a 1905 svědčící pro Efez pochvalně přijal i papež Pius X.²⁰⁸

Prof. Kotal zmiňuje ve studii o Getsemanech, že Ježíš se na území Getseman často svobodně pohyboval, což vedlo k domněnce, že Getsemany byly buď rodinným majetkem, nebo patřily někomu ze známých. Tato domněnka byla asi hlavním důvodem vzniku prastaré tradice, že Panna Marie byla po jejím zesnutí na Sionu pochována na území Getsemany. Na mapě části Getseman zakreslil autor hrob Panny Marie i chrám (příl. 7), který postavil po roce 380 král Teodosius a který později Peršané zbořili (roku 614). Chrám pak pravděpodobně obnovil opat Modestus. Proto psal Adamnanus o biskupovi Arkulfovi, kterému v roce 670, ukazovali v chrámu Mariina hrobu zázračný kámen s otisky kolenou modlícího se Spasitele. Nejstarší svědectví o chrámu Panny Marie v Getsemanech je asi z roku 530 od arcijáhena Teodosia, který popisuje jeskyni poblíž chrámu Matky Boží Marie. Mnich Bernard tento chrám hrobu Panny Marie zmiňuje ještě v roce 870. V druhé polovině 13. stol. však byly posvátné chrámy v Getsemanech zničeny.²⁰⁹

V článku z roku 1934 o mystičce Terezii Neumannové z Konnersreuthu je zmíněna odpověď Terezie na otázku kněze B. Stolze, zda byla Panna Maria pohřbena v Efezu nebo v Jeruzalémě. Neumannová popsala místo v Jeruzalémě, které se shoduje s tradicí i se současným místem, ačkoli Terezie v Jeruzalémě nikdy nebyla ani o místu nečetla.²¹⁰

²⁰⁸ Srov. R. ŠPAČEK, „Svědectví pro pobyt a smrt Panny Marie v Efezu“, ČKD, ročník 1925, č. 3, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 196–177.

²⁰⁹ Srov. B. KOTAL, „Getsemany“, ČKD, ročník 1933, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 389–399.

²¹⁰ Srov. A. SPESZ, „Dnešní stav konnersreuthské záhady“, ČKD, ročník 1934, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1934, s. 145–154.

6.3 Nanebevzetí

Nejstarší zmínka o nanebevzetí Panny Marie se v ČKD objevuje v roce 1843 v kázání W. Zumana: „*Bůh všech věrných ctitelů svých štědrý oplatitel, Rodičku Syna svého pro nepoškrvněné početj gegj podlé duše negen, alebrž i podlé těla do zahvězdných obyťů wzjtí ráčil...*“²¹¹

Slavnostní řeč P. Řehoře Högga v článku z roku 1845 oslavuje také blahoslavený odchod Panny Marie do nebe.²¹²

Těsně před zahájením I. vatikánského koncilu otiskl časopis (1869) předpověď, která se objevila v časopisu „a La Civiltà cattolica“, že jedním z dogmat, které bude na tomto koncilu vyhlášeno, bude nanebevzetí Panny Marie.²¹³

Nejrozsáhlejším mariologickým pojednáním o Mariině smrti a nanebevzetí je studie Dr. Rydvana z roku 1889, která je již opatřena poznámkovým aparátem. Ze svědectví Písma o odevzdání Panny Marie Janovi (srov. Jan 19,26-27) autor vyvozuje, že se o Pannu Marii staral až do jejího skonání. Kde však Maria žila, zda a kde zesnula a kde a jak byla pohřbena, jsou otázky, které musíme hledat podle autora v tradici církve. Výčet svědectví z tradice začíná výrokiem sv. Epifania (†403), který přiznává, že neví s určitostí, zda Panna Maria zemřela a byla pohřbena nebo byla obdařena nesmrtelností. V sakramentáři Řehoře Velikého (590–604) se už ale objevuje orace o slavnosti nanebevzetí Panny Marie, svědčící o časně smrti Mariině. V 5. stol. byl rozšířen spis *Transitus S. Mariae Virginis*, který pojednává o posledních okamžicích života i o smrti a pohřbu Panny Marie. Roku 496 byl však tento spis prohlášen na římské synodě za apokryf. Řehoř Turonský (†595) je názoru, že Panna Maria byla pohřbena a pak byla přenesena do nebe. Církevní historik Niceforus Callisti, podává zprávu o vyslání biskupa Juvenala císařem Mariciánem, aby vyhledal hrob Panny Marie. Juvenal údajně hrob po nalezení přemístil do Cařihradu a stál vedle sv. stolu v chrámu Blachernae. Svědectví o tom, že tělo Panny Marie bylo před porušením v hrobě opět sjednoceno s duší a vzato do nebe se shoduje s obecným míněním Otců církve v 7. a 8. stol., např. u Ondřeje z Kréty, Germana či Jana Damašského. Synoda arménských biskupů (1342) i synoda v Jeruzalémě (1672) vydaly prohlášení, že Panna Maria byla vzata do nebe

²¹¹ W. ZUMAN, „*Na den na nebe wzetj blahoslawené Panny Marie*“, ČKD, ročník 1843, č. 3, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 504.

²¹² Ř.HÖGG, „*Řeč na den slavnosti položení základního kamene*“, ČKD, ročník 1845, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1845, s. 668.

²¹³ Srov. „*Budoucí sněm církevní a francouzští biskupové*“, ČKD, ročník 1869, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 306.

s tělem i duší. Stejně soudí i západní teologové sv. Ildefons (†667), biskup Fulbert (†1029), sv. Petr Damiani (†1071), Petr Blesenský (†1200), Hugo od sv. Viktora (†1141), sv. Tomáš Akvinský (†1274) a četní teologové 14. a 15. stol. Rozmanité důvody uvedl i Petr Canisius v díle *De Maria Virgine libri quinque*. Kde Maria skonala a kde byl její hrob, je však podle Dr. Rydvana předmětem dohadů. Někteří myslí, že v Jeruzalémě, jiní se odvolávají na synodální list z Efezu v r. 431, který zmiňuje, že Nestorius byl odsouzen v Efezu, „*in qua Joannes Theologus et Deipara Virgo Sancta Maria*“.²¹⁴ Podobně je tomu s délkou života Panny Marie, někteří se domnívají, že žila ještě 11 let po Kristově odchodu, jiní že to bylo 14 až 15 let. Z oficiálních církevních prohlášení cituje autor Benedikta XIV.:

Jisto jest, že Maria z tohoto světa odešla, že její duše od těla oddělená ihned bez prodlévání, anebo jen po nepatrném průtahu netoliko blaženého na Boha patření za hodnou uznána, nýbrž i na nebe vzata a nad kůry andělské povznešena byla, jakož i že tělo její brzy po smrti vzavši na se přirozenost neporušitelnou a oslavenou opět s duší se spojilo a nyní v nebi přebývá. Neboť nic jiného nemá znamenati slovo „*assumptio*“, jímž církev slavnost naši pojmenovala.²¹⁵

Podobné svědectví přinášejí ještě starší oficiální církevní dokumenty a to sakramentář galesiánský, gregoriánský a galikánský. Samotná slavnost nanebevzetí Panny Marie patří mezi nejstarší mariánské svátky s rozmanitým pojmenováním jako *pausatio* (odpočinutí), *dormitio* (zesnutí), *depositio* (smrt i pohřeb), *transitus* (přechod), *assumptio* (nanebevzetí). O zavedení svátku také není jednotný názor. Měl vzniknout sloučením památky smrti Panny Marie 18. ledna a jejího nanebevzetí 15. srpna. Nejstarší oficiální zmínka o slavnosti je v sakramentáři papeže Galesia (†496), někteří však tvrdí, že byla zavedena již papežem Damasem (366–384). O úctě k Panně Marii nanebevzaté u nás svědčí 137 zasvěcených chrámů tohoto titulu jen v Čechách. Zvyk žehnat byliny na slavnost Nanebevzetí Panny Marie 15. srpna, měl být reakcí na magické postoje některých lidí k bylinám, aby lidé nepřipisovali blahodárny účinek bylin kouzlům a čarám, ale raději přímlově Panny Marie.²¹⁶

²¹⁴ J. RYDVAN, „*Nanebevzetí blahoslavené Marie Panny*“, ČKD, *ročník 1889*, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1889, s. 600.

²¹⁵ J. RYDVAN, „*Nanebevzetí blahoslavené Marie Panny*“, ČKD, *ročník 1889*, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1889, s. 601.

²¹⁶ Srov. J. RYDVAN, „*Nanebevzetí blahoslavené Marie Panny*“, ČKD, *ročník 1889*, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1889, s. 595–606.

V článku o pražské synodě konané v r. 1605 je zmíněn zákaz sloužit mši v „svatvečer“ nanebevzatí Panny Marie. Autor v tomto článku také chválí zvyk českého lidu žehnat byliny v den nanebevzetí a obilná semena v den narození Panny Marie.²¹⁷

Dr. Spáčil v článku z roku 1930 připomíná, že na I. vatikánském koncilu více než 200 biskupů podalo žádost o definování nanebevzetí Panny Marie. Spáčil mapuje důvody i překážky případné dogmatizace Mariina nanebevzetí. Spáčil uznává, že historická pravdivost zde nemůže být základem k definování pravdy víry, protože do 4. stol. o nanebevzetí Panny Marie není svědectví. Jako první svědectví uvádí apokryf *Trnasitus B. M. V.* a spisovatele Modesta, Jana Soluňského, Germanuse, Ondřeje Krétského, Jana Damašského a další, kteří ale vesměs vycházejí z prvního díla *Transitu*. Na Západě uznávali *Transitus* jen někteří, Řehoř Turský, Willibaldův itinerář. Přitom *Transitus* nesvědčí o vzkříšení Panny Marie samé, ale jen o neporušenosti jejího těla. Jako jiný důkaz se proto mnozí dovolávají svědectví liturgického slavení svátku Nanebevzetí Panny Marie z Gregoriánského sakramentáře (7. stol.). Mezi teologické důkazy řadí Dr. Spáčil všeobecné přesvědčení Církve, důkazy z předobrazů ve Starém Zákoně a teologickou úvahu, že Mariině neporušenosti přísluší nanebevzetí duše i těla. Důkaz přesvědčení církve o nanebevzetí jako zjevené pravdě je prakticky nepoužitelný, protože nelze jen vycházet z dedukcí jednotlivých teologů. Ani z textů Starého Zákonu: Noemovy archy, nevěsty z Písni Písni a královny opěvované v Žalmech, neuvádějí církevní Otcové zcela přesně, že se jedná o předobrazy Panny Marie nanebevzaté a proto je to důkaz také podřadný. Hlavním důkazem je tedy teologická úvaha, že Mariinu božskému mateřství, které bylo obdařeno neporušeností od početí, přísluší jako teologický důsledek nanebevzetí. Autor připouští, že Církev může vyhlásit dogma i na základě teologické dedukce. Ačkoli pravoslaví je obecně proti učení o Mariině nanebevzetí, výjimkou je S. Bulgakov, který je přesvědčen, že Maria musela být na nebe vzata z podstaty její bytosti, výsady neporušenosti a odvolává se na patristické a liturgické texty, ve kterých je tato skutečnost implicitně obsažena. Dr. Spáčil je dělí na tři skupiny. 1. Texty církevních Otců, spisovatelů a liturgické texty, které uctívají Matku Boží jako ženu, která má plnou účast na Kristově vítězství nad hříchem v souvislosti s protoevangeliem (srov. Gn 3,15). Zde jmenuje Řehoře Divotvůrce, Efréma, Epifania, Cyrila Jer., Jana Zlatoústého, Prokla, Basilia Seleuckého, Cypriána, Jeronýma, Augustina, Lva Velikého, Petra Chrysologa, Maxima Turinského, Zenona a jiné. Z liturgií jmenuje arménskou, koptskou a mozarabskou. 2. Texty, které připisují Panně Marii úplnou

²¹⁷ Srov. J. SEDLÁK, „Některá zvláštní ustanovení pražské synody z r. 1605“, ČKD, ročník 1890, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1890, s. 610–613.

bezhríšnost, jejímž důsledkem je osvobození Marie od následků hříchu, od porušení a od ponechání jejího těla v hrobě. Zde jmenuje Anastasia Antich., Modesta, Theodota z Ankyry, Basilia Seleuckého, Řehoře Naregha, Jana Euchaitského, Jana Damašského, Prokla, Petra Cellenského a jiné. Z liturgií zde jmenuje řeckou, arménskou, maronitskou, ambrosiánskou, mozarabskou a Gallikánský, Řehořův a Gelasiův sakramentář. 3. Texty ukazující na souvislost mezi ustavičným panenstvím Marie a úplnou neporušeností jejího těla i po jejím skonání. Zde uvádí liturgii řeckou, syrskou, arménskou, koptskou, mozarabskou, ambroziánskou, ruskou, sakramentář Gregoriánský, Gotický a Gelasiánský, dále Efréma, Řehoře Nysského, Hesychia, Anastasia Antiochijského, Timothea presbytera, Jana Damašského, Ondřeje Krétského a Theodora Studitu. Autor tvrdí, že v těchto textech je implicitně zahrnuta zjevená pravda o Mariině nanebevzetí, neboť Otcové i liturgie se dovolávají výslovně zjevení hlavně v textu protoevangelia (srov. Gn 3,15) a neporušenost a nanebevzetí Panny Marie považují za součást výsad Panny Marie, které byly od počátku předkládány k věření. Toto implicitní zjevení pravdy o Mariině Nanebevzetí je podle Spáčila dostatečným důvodem k slavnostnímu definování nauky o Marině nanebevzetí. Křesťanská tradice tedy nejen tvrdí, že z teologických důvodů Panně Marii přísluší i nanebevzetí, ale podává toto učení i jako zjevené, i když jen implicitně v textech tradice. V závěru autor poukazuje na to, že právě Východní tradice dokázala jasněji a přesněji zjevené pravdy předložit i udržet a proto vidí naději na sjednocení, právě v návratu současného Východu tam, kam jeho slavná minulost odkazuje.²¹⁸

V roce 1933 se v časopise objevuje krátká zpráva o „Mezinárodním ředitelství díla Intronisace“, které shromažďuje podpisy věřících po celém světě, jež budou předloženy Svatému otci, aby prohlásil nanebevzetí Panny Marie jako článek katolické víry.²¹⁹

Recenze mariologické publikace o Mariině nanebevzetí P. Renaudina je otištěna v roce 1933.²²⁰

Dr. Miklík zmiňuje v článku z roku 1941 jako nejstarší zprávu o Mariině nanebevzetí apokryf *Transitus Sanctae Mariae*.²²¹

²¹⁸ Srov. B. SPÁČIL, „Nynější stav otázky o nanebevzetí P. Marie“, ČKD, ročník 1930, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 18–27.

²¹⁹ Srov. „Prohlášení dogmatu o Nanebevzetí Panny Marie“, ČKD, ročník 1933, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 41.

²²⁰ Srov. P. ŠPŮREK, „Assumptio B. Mariae Virginis Matris Dei“, ČKD, ročník 1933, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 237.

6.3.1 Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu smrti a nanebevzetí Panny Marie

Četné tradice ohledně smrti a pohřbu Panny Marie, které se objevují v časopisu, se shodují s příklonem mnoha současných teologů i Jana Pavla II. k tomu, že skonání Panny Marie můžeme považovat za přirozenou smrt i když existuje názorový proud, který vyvozuje z dogmatické definice Pia XII.,²²² že Maria nezemřela.²²³ Věřoučná definice se totiž úmyslně vyhnula termínům „smrt“, „pohřbení“, „nahore“ a „dole“ a také nemluví o žádném přemístění.²²⁴

Mnoho myšlenek, které zmínili autoři v časopisu o nanebevzetí Panny Marie, uvádí i Pius XII. v apoštolské konstituci *Munificentissimus Deus* (1950) jako důvody vyhlášení dogmatu o Mariině nanebevzetí.²²⁵ Tyto příspěvky také vypovídají o tak zvané mariologii výsad Matky Boží, která převažovala až do II. vatikánského koncilu. Pohled na Mariinu neposkvrněnost i nanebevzetí se pak ale začíná zaměřovat více christologicky, soteriologicky a trinitárně.²²⁶

²²¹ Srov. J. MIKLÍK, „Obětování Panny Marie v chrámě Getsemany“, ČKD, ročník 1941, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 15.

²²² „Neposkvrněná Bohorodička a ustavičná Panna Maria, když se uzavřel běh jejího pozemského života, byla vzata s duší i tělem do nebeské slávy.“ PIUS XII., *Munificentissimus Deus*, In: C. V. POSPÍŠIL, *Nanebevzetí Bohorodičky ve světle dokumentů magisteria*, Olomouc: MCM, 2000, s. 63–64.

²²³ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně, Památka-Přítomnost-Naděje*, č. 50, Kostelní Vydří: KNA, 2003, s. 69.

²²⁴ Srov. R. LAURENTIN, *Pojednání o Panně Marii*, Praha: Krystal OP a KNA 2005, s. 145.

²²⁵ Srov. PIUS XII., *Munificentissimus Deus*, In: C. V. POSPÍŠIL, *Nanebevzetí Bohorodičky ve světle dokumentů magisteria*, Olomouc: MCM, 2000, s. 43–64.

²²⁶ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Maria – mateřská tvář Boha*, Kostelní Vydří: KNA, 2004, s. 45–53.

7 Další mariologická témata

Tato kapitola představuje příspěvky o Mariině prostřednictví a začínající diskuzi o titulování Panny Marie jako spoluvykupitelky. Další studie sledují postavu Panny Marie především v Koránu, apokryfech a mimokřesťanských kulturách. Poukazy na východiska dnešní mariologie jsou připojeny v závěru jednotlivých témat.

7.1 Prostřednictví Panny Marie

V pojednání A. Melky v roce 1924 se objevuje návrh, aby byl vyhlášen také jako věroučný článek, že Panna Maria je i prostřednicí všech milostí. Odvolává se přitom na Scheebenovu Mariologii, studii R. M. de la Broise a studii jezuity Ch. Pesche. Touto otázkou se zabýval i Mariánský kongres v Bruselu v roce 1902. Z českých teologů pak zmiňuje Dr. Lenze (*Mariologie*), jezuitu Žáka (*Soustavné katol. věrouka*) a Dr. Pospíšila (*Katolická věrouka*). Autor dále analyzuje a komentuje nový mešní formulář k Panně Marii prostřednicí všech milostí.²²⁷

V článku z roku 1928 se Dr. Miklík zamýšlí nad novým svátkem „Panny Marie prostřednice všech milostí“, schváleným pro církve v Belgii od roku 1921.²²⁸

Málo známou nauku o Panně Marii jako prostřednicí všech milostí se snaží přiblížit L. Gommenginger, jehož knihu představil časopis v roce 1932.²²⁹

V roce 1940 byla otištěna rozsáhlá studie Dr. Špůrka o mariologii sv. Alfonse M. Liguori. Sv. Alfons je uznáván i papeži jako mariánský teolog, který je od roku 1871 titulován jako učitel církve. Někteří teologové mu však zazlívali, že vnesl do mariologie novotářství o přímém prostřednictví všech milostí skrze Pannu Marii. Alfons ale učení převzal. Studie se postupně zabývá vývojem Mariina prostřednictví do 18. stol. Zmiňuje teologii sv. Ireneje z Lyonu, sv. Anselma z Canterbury, sv. Bernarda, sv. Alberta,

²²⁷ Srov. A. MELKA, „*Nejblahoslavenější Panna Maria Prostřednice všech milostí*“, ČKD, ročník 1924, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 313–327.

²²⁸ Srov. J. MIKLÍK, „*Panna Maria, prostřednice všech milostí*“, ČKD, ročník 1928, č. 10, Praha: Československá akciová tiskárna, 1928, s. 1104–1106.

²²⁹ Srov. „*Leo Gommenginger, Unsere Königin*“, ČKD, ročník 1932, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 331–332.

sv. Bonaventury a sv. Tomáše Akvinského, sv. Petr Canisia, sv. Roberta Belarmini, Suarez, Novatuse, Dionýsia Petau, sv. F. Saleského, P. Poiré, Š. Bineta, sv. Vavřince z Brindisi, sv. Leonarda a Partu Mauritio, Pavla Segneri S. J. a z duchovní školy Berullovy zejména bl. Grigniona z Montfortu. Proti Alfonsovu dílu *Le glorie di Maria*, jejíž hlavní myšlenkou je prostřednictví Panny Marie, se postavil jako odpůrce polyhistor A. Muratori, který měl obavu z upřílišnění v otázkách neposkvrněnosti Marie od početí i v otázce prostřednictví Panny Marie. Alfons rozlišuje, jaký způsobem je prostředníkem Kristus a jak Panna Maria. Důvodem Mariina prostřednictví není nedostatek moci Boha, Vykupitele, ale nezměrnost Boží lásky a svobodné Boží rozhodnutí. Satisfakci za těžký hřích však může přinést jen božská osoba. Alfons odpovídá Muratorimu, že Kristovo prostřednictví je ze spravedlnosti a Mariino prostřednictví je z milosti. Afonsova zásada pro posuzování mariologických myšlenek je tato: „*Když některé mínění je nějak čestné pro svatou Pannu a má se oč opřít a neodporuje ani víře ani výnosům Církve ani pravdě, v tom případě nehájit je a bojovat proti němu proto, že opačný názor může být též správný, ukazuje málo úcty k Matce Boží.*“²³⁰

7.1.1 Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu prostřednictví Panny Marie

Oprávněnost termínu „prostřednictví Panny Marie“, o kterém se v časopisu několikrát diskutovalo, potvrdila i věroučná konstituce II. vatikánského koncilu *Lumen gentium*. Připomíná však, že spoluprací Marie i spoluprací dalších tvorů se nic nepřidává ani neubírá jedinému prostřednictví Krista.²³¹ Rovněž i Jan Pavel II. v encyklice *Redemptoris Mater* vyjadřuje Mariino prostřednictví jako prostřednictví v Kristu.²³² Více je však zdůrazňováno Mariino univerzální duchovní mateřství, které má trinitární základ a je jen jinou formou výpovědi o jejím prostřednictví v řádu milosti. Takto pojaté prostřednictví Panny Marie je pak: „V jistém slova smyslu nevyhnutelnou součástí prostřednictví vtěleného Slova, které skrze ni zjevuje a nám daruje právě to, co přesahuje výrazové schopnosti jím přijaté individuální mužské přirozenosti.“²³³

²³⁰ Srov. S. ŠPŮREK, „*Prostřednice milostí u sv. M. Lirguori*“, ČKD, ročník 1940, č. 6, Praha: Československá akciová tiskárna, 1940, s. 438.

²³¹ Srov. *Lumen gentium*, č. 62, *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Kostelní Vydří: KNA, 2002, s. 94.

²³² JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, č. 38. Praha: Zvon, 1995 s. 30.

²³³ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Maria – mateřská tvář Boha*, Kostelní Vydří: KNA, 2004, s. 40.

7.2 Panna Maria jako spoluvykupitelka

V článku z roku 1873 věnovanému teologii sv. Ireneje zaznívá srovnání dvou panen, Evy a Panny Marie: „A jako k smrti připoutáno bylo lidské pokolení pannou: taktéž osvobozeno bylo opět pannou, an vážky na obou stranách byly stejně postaveny, totiž proti neposlušnosti panny poslušnost Panny.“²³⁴

Dr. Špůrek ve studii mariologie sv. Alfonse uvádí, že termín „corredemptrix“ se objevuje v teologické literatuře až v 15. nebo 16. stol. Alfons zachází s tímto termínem opatrně a říká, že Maria není spoluvykupitelkou, proto, že by nás spolu s Kristem vykoupila, ale protože přispěla svou láskou k duchovnímu zrození věřících v Církvi. Obraz duchovního mateřství Panny Marie není sice zjevenou pravdou, ale je všeobecně uznávaný celou Církví. Duchovní mateřství Panny Marie je jen zkratkou nauky o její prostřednické úloze. Proto je Alfonsovi velmi blízký termín duchovní Matka. Přenáší tak prvky jejího fyzického mateřství na Mariinu činnost pro duchovní blaho lidstva. Toto vidí hlavně ve dvou událostech, při „Zvěstování a Narození“, kdy počala a porodila Spasitele a při její účasti na Kalvárii, kde zaznělo: „Hle, tvá Matka“. Tohoto výkladu se dovolává v růžencových encyklikách i papež Lev XIII., aby ukázal Mariino duchovní mateřství. V duchovním mateřství Marie je ukryto zprostředkování milostí pro náš nadpřirozený život, pro náš život v posvěcující milosti. Teologové odvozují Mariino prostřednictví zejména z událostí Mariiny návštěvy Alžběty a ze zázraku v Káně. Alfons si cení tyto důkazy, avšak klade důraz na hlas tradice a oprávněnost prosby: „Eia ergo Advocata nostra“ a odvolává se na mariologii sv. Bernardina Sienského. Rozhodující důkaz Mariina prostřednictví, však dává metafora „Nové Evy“. Mariino spolupůsobení je významné pro opětovné získání práva lidí na milost, kterou měla Eva před pádem. Alfons přijímá termín sv. Alberta Velikého „Adiutrix Redemptionis“ a dovolává se sv. Anselma, který podporoval Mariinu funkci spoluvykupitelky. Alfonsovy *Chvály* vyšly do roku 1940 v 736 vydáních v mnoha překladech. Hlavním Alfonsovým přínosem však nejsou nové teze, ale objasnění rozdílu v prostřednictví Krista a Marie, zásluhou dokonalou a nedokonalou, mezi nutností vykoupení Kristem a milostí dané Marii v její spoluúčasti. Alfons nepřinesl nové učení,

²³⁴ F. KRYŠTŮFEK, „Svatý Ireneus“, ČKD, ročník 1873, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1873, s. 352.

staré mariologické myšlenky jen náležitě teologicky upřesnil, nechtěl být učitelem nových pravd, jen těch, které našel v tradici, a které rozežřály jeho srdce.²³⁵

Také J. Čichoň představuje v roce 1941 sv. Alfonse z Liguori jako hlasatele myšlenky o Mariině spoluvykupitelství.²³⁶ Přibližuje Alfonsovo největší mariologické dílo, přeložené jako *Vznešenosti Panny Marie*, které začíná mistrným výkladem modlitby „Zdravas Královno“. Druhá část popisuje mariánské svátky a obsírně přibližuje bolesti a ctnosti Panny Marie. Alfonsovy *Návštěvy nejsvětější Svátosti oltářní* (1744) obsahují na každý den v měsíci i krátké zamyšlení před Pannou Marií.²³⁷

Postní kázání o Panně Marii jako Matce Vykupitele se objevuje v časopisu v roce 1945.²³⁸

7.2.1 Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu Panna Maria jako spoluvykupitelka

Teologické diskuse v časopisu naznačily např. v příspěvku o učení sv. Alfonse, že je teologicky nevhodné titulovat Pannu Marii jako spoluvykupitelku. Podle R. Laurentina se termín spoluvykupitelka neobjevuje ani v *Aktech Sv. stolce* ani v koncilních dokumentech a spoluvykupitelství je teologicky přiřitatelné ve vlastním slova smyslu Duchu svatému.²³⁹ Ani Jan Pavel II. v encyklice *Redemptoris Mater* neoznačil Pannu Marii jako spoluvykupitelku, ale jako prostřednici, pomocníci a ochránkyni, která spolupracovala na spásonosném díle svého Syna a svým duchovním mateřstvím doprovází bratry svého Syna, kteří dosud putují na zemi.²⁴⁰

²³⁵ Srov. S. ŠPŮREK, „Prostřednice milostí u sv. M. Liguori“, ČKD, ročník 1940, č. 6, Praha: Československá akciová tiskárna, 1940, s. 420–443.

²³⁶ Srov. J. ČICHOŇ, „Sv. Alfons 70 let Učitelem církevním“, ČKD, ročník 1941, č. 5, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 257–274.

²³⁷ Srov. J. ČICHOŇ, „Sv. Alfons 70 let Učitelem církevním“, ČKD, ročník 1941, č. 6, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 321–336.

²³⁸ Srov. „Ježíš Kristus Vykupitel“, ČKD, ročník 1945, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1945, s. 52–64.

²³⁹ Srov. R. LAURENTIN, *Pojednání o Panně Marii*, Praha: Krystal OP a KNA 2005, s. 140.

²⁴⁰ JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, č. 40. Praha: Zvon, 1995, s. 32.

7.3 Panna Maria v Koránu

Studie *Panna Maria v Koránu* (1921) Dr. Veselého nám ukazuje, že Marii, kterou muslimové nazývají Mariamu, je věnována jedna celá súra 19 a v dalších súrách jsou o ní zmínky na různých místech (3, 4, 21 a 66). Autor zmiňuje všechna tato jednotlivá místa o Panně Marii zvlášť a často z nich přímo cituje. Tyto ukázky však mají často legendární charakter.²⁴¹

V další studii (1925–1926) dokazuje Dr. Veselý, že Mohamed popíral Kristovo Božství, což vyplývá i z ukázek jednotlivých súr Koránu o početí Panny Marie (súra 3,42 a 19,16) a narození Krista (súra 19,23-32). Zprávy o tom, jak Panna Maria jedla datle a pila vodu (súra 19) asi Mohamed přejal z Pseudo-Matoušova apokryfního evangelia. O sv. Josefovi se Korán nezmiňuje, ale uznává, že Maria zůstala pannou, protože počala tím, že na ni dechl anděl (súra 19,21).²⁴² Súra 61,6 představuje Ježíše jako syna Mariina, jako posla Božího a předchůdce Ahmeda. Mohamed také popíral, že by Ježíš Kristus, syn Mariin byl potupně ukřižován a proto tvrdil v súře 4,156, že ukřižovali někoho jiného a jen se jim zdálo, že to byl Kristus. O úctě Mohameda k Panně Marii svědčí súra 3,35-37, ve které jmenuje i Mariina otce Amráma. Jméno Mariiny matky nezmiňuje. Přibližuje zde ale porod Panny Marie a to, jak ji její matka zasvětlila pod Boží ochranu. V súře 23,52 je ještě zmínka o tom, jak Bůh vzal Ježíše a Marii na vyvýšené místo, které jim poskytovalo bydliště i výživu.²⁴³ Když Mohamed přibližoval „zvěstování Panně Marii“, vycházel tedy z křesťanství, protože židé uznávali jako svého ochránce archanděla Michaela a Gabriel byl pro ně dokonce nepřitelem. Dr. Veselý zde také dokazuje, že Mohamed ztotožňoval Ducha svatého s andělem Gabrielem.²⁴⁴

²⁴¹ Srov. I. VESELÝ, „*Panna Maria v Koránu*“, ČKD, ročník 1921, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1921, s. 180–182.

²⁴² Srov. I. VESELÝ, „*Mohamed a křesťanství*“, ČKD, ročník 1925, č. 9, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 555–558.

²⁴³ Srov. I. VESELÝ, „*Mohamed a křesťanství*“, ČKD, ročník 1926, č. 2, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1926, s. 110–113.

²⁴⁴ Srov. I. VESELÝ, „*Mohamed a křesťanství*“, ČKD, ročník 1926, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1926, s. 300.

7.4 Apokryfy a mytologie

V pojednání o apokryfech z roku 1885 jsou mezi 86 apokryfy jmenovány i tyto:

1. *Evangelium Pseudo-Matthaei, liber de ortu beatae Mariae virginis et infantia Salvatoris.* 2. *Evangelium de nativitate Mariae.* 3. *Liber nativitate Christi et obstetricibus a Josepho adductis, item de infantia eius usque ad annum XII.* 4. *Narrationes de vita et conversatione B. M. V. et de pueritia et adolescentia Salvatoris.* 5. *Evangelium infantiae Salvatoris.* 6. *De dormitione Mariae, transitus Mariae.* 7. *Obsequiae sanctae Virginis.* 8. *List sv. Ignatia k P. Marii a list Panny Marie Ignatiovi.* 9. *Apokalypsa Marie Panny.*²⁴⁵

V roce 1904 se objevuje zpráva o nové práci E. Revillouta o apokryfech, které zmiňují Pannu Marii. Zejména jde o *Evangelium XII apoštolů*, *Evangelium sv. Petra* a různé apokryfy koptické.²⁴⁶

Dr. Sýkora ve studii o apokryfech z roku 1904 přibližuje stručný obsah těchto apokryfů: *Evangelia Jakubova* o životě Panny Marie z 2. stol., napsané hlavně pro zdůraznění Mariina ustavičného Panenství;²⁴⁷ *Evangelium Tomášovo* o Ježíšově dětství; *Evangelium o dětství Spasitelově neboli Arabské*, které legendárně mapuje Ježíšovo dětství od narození až do jeho 12 let; *Evangelium o narození Panny Marie*; *Dějiny Josefa tesaře (Historia Josephi, fabri lignarii)* pojednávající o sv. Josefovi, který se jako 89letý spolu se čtyřmi syny a dvěma dcerami z prvního manželství zasnoubil s Pannou Marií;²⁴⁸ *Pseudo-Matoušovo evangelium* z 5. stol. legendárně líčí narození, mládí a zasnoubení Panny Marie.²⁴⁹ *Listy sv. Ignáce Panně Marii a Panny Marie sv. Ignáci*, se snaží postihnout narození a mládí Ježíše Krista; *Apokalypsa Marie* popisuje sestoupení Panny Marie do pekel, kde jí archanděl Michael ukazuje místa a tresty hříšníků a Mariinu přímlovu za ně.²⁵⁰

²⁴⁵ Srov. J. MAREK, „Apokryfy Nového Zákona“, ČKD, ročník 1885, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 28–34.

²⁴⁶ Srov. A. SVOJSÍK, „Révue de l'histoire des religions“, ČKD, ročník 1904, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 333.

²⁴⁷ Srov. J. SÝKORA, „Apokryfní knihy novozákonní“, ČKD, ročník 1904, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 55–58.

²⁴⁸ Srov. J. SÝKORA, „Apokryfní knihy novozákonní“, ČKD, ročník 1904, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 114–118.

²⁴⁹ Srov. J. SÝKORA, „Apokryfní knihy novozákonní“, ČKD, ročník 1904, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 184–190.

²⁵⁰ Srov. J. SÝKORA, „Apokryfní knihy novozákonní“, ČKD, ročník 1904, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 287–293.

Nejvýznamnější mytologické postavy, které se podobají Panně Marii, jsou předmětem studie prof. Syllaby v roce 1898. Autor přibližuje tyto postavy a příběhy z mytologie světa, Číny, Mongolska, Indie, Peršanů, Řeků, Egypta, Římanů, Keltů, Gálie, Germánů, Slovanů a jiných. Předobraz Madony v slovanské mytologii představuje v postavě „Zlaté Baby“, což znamená „zlatá paní“. Autor shrnuje shodné znaky a podobnosti mytických postav s Pannou Marií a upozorňuje, že je pozoruhodné, že se tyto podobnosti objevují shodně i u vzdálených kultur. V různých vyobrazeních např. podává perská panna Mihr svého syna Mithru mágům k uctění; řecká Athéna, čistá panna drží na svém klíně nebeské dítě. V Thébách je obraz ženy zahalené do pláště hvězd, jako zplozují slunce jako dítě. Přírodní panenská matka, plodící světlo se tak stává předobrazem Panny Marie, která porodila „světlo světa“. Přesto, že některé národy byly ovlivněny židovským očekáváním Mesiáše z Panny, autor dochází k závěru, že existuje jakési prazjevení Boží, jakýsi společný majetek a dědictví lidstva, který se odráží v mytologii jednotlivých národů jako jiskry pravdy, jejichž ohniskem je zjevení Ježíše Krista.²⁵¹

7.4.1 Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu apokryfů a mytologie

Přestože podle R. Laurentina jde v apokryfech často o nejasné nebo nadsazené příběhy se spoustou neuvěřitelných a zavádějících líčení, přesto prezentuje apokryf také jako ten, který je:

„Prvním a nepříliš promyšleným pokusem uchopit Boží zjevení, a to na úrovni lidské představivosti. Fantazie má blízko o bláznovství, ale pod vlivem nějaké silné myšlenky může dospět k závěru, který lze označit za geniální. Proto může představivost občas i předběhnout dogmatické vyjasnění některých pojmů, k němuž rozum osvětlený vírou dospěje až později.“²⁵²

Přesto, že je představivost dokladem nedostatečnosti a nedokonalosti lidského myšlení, oblast apokryfů a mytologie nemáme podceňovat, protože mohou být přínosné svým symbolickým významem.²⁵³ A protože v mimokřesťanských náboženstvích můžeme ve světle Ducha svatého rozpoznávat semena Slova a jiskry Pravdy, je na místě i respekt k jejich projevům i v pohanských kultech, které svědčí např. o jejich základní intuici, že v božství musí být obsažen základ našeho mužství i ženství. Zde nabízí katolická mariologie

²⁵¹ Srov. F. SYLLABA, „*Madonna pohanského světa v messiášských mytech a pověstech*“, ČKD, ročník 1898, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 606–619.

²⁵² R. LAURENTIN, *Pojednání o Panně Marii*, Praha: Krystal OP a KNA 2005, s. 171.

²⁵³ Srov. R. LAURENTIN, *Pojednání o Panně Marii*, Praha: Krystal OP a KNA 2005, s. 172.

inspiraci i pro oblast teologie mimokřesťanských náboženství a mezináboženského dialogu.²⁵⁴

7.5 Etymologie jména Maria a jiná mariologická témata

Nad etymologií jména Maria se zamýšlí v roce 1896 prof. Bardenhewer. Jména *Μαριαμ* a *Μαρία*, která se vyskytují v Novém Zákoně nejsou podle Bardenhewera různého významu, ale jsou to jen rozličné tvary jednoho a téhož slova. Nejstarší tvar tohoto slova je hebrejské *Mirjám*. Podle gramatické analýzy hebrejského slova Bardenhewer odmítá překlad slova *Mirjám* jako „hořké moře“, a neobhájí ani překlad „stella maris“, protože hebr. slovo *Mirjám* není složeno ze substantiva a adjektiva. Slovo *Mirjám* je podle něj jediné a jednoduché slovo, které je možné překládat buď jako „zpuřná“, „odbojná“, nebo „tělnatá“. „Tělnatá“ se podle autora hodí nejlépe, protože u orientálců je slovo „tělnatá“ identické se slovem „krásná“.²⁵⁵

Studie o apoštolském vyznání víry Dr. Samsoura zmiňuje formulaci biskupů na shromáždění v Rimini roku 359, kterou zaznamenal sv. Jeroným: „Qui concepus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine“ a která později nahradila římskou formu: „Qui natus est de Spiritu Sancto et Maria Virgine.“²⁵⁶

²⁵⁷V rozsáhlém pojednání o sv. Cyrilu Jeruzalémském od M. Mikulky z roku 1911 zaznívá, že sv. Cyril († kolem 386) zdůrazňoval Pannu Marii jako Bohorodičku (ještě před vyhlášením dogmatu 431 v Efezu) a Pannu, v které byl Kristus počat a z které byl zrozen, ne z vůle muže a ženy, ale z Panny a Ducha.²⁵⁸

Prof. Domluvil se v krátkém článku z roku 1917 přimlouvá za to, aby se Bohorodička oslovovala spíše tvarem Marie Panna, protože v obecné řeči se užívá běžně

²⁵⁴ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Maria – mateřská tvář Boha*, Kostelní Vydří: KNA, 2004, s. 57–59.

²⁵⁵ Srov. A. PODLAHA, „*Etymologie jména Maria*“, ČKD, *ročník 1896*, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 43–44.

²⁵⁶ Srov. J. SAMSOUR, „*Symbolum apoštolské a jeho původ*“, ČKD, *ročník 1909*, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1909, s. 464.

²⁵⁷ Srov. F. SYLLABA, „*Madonna pohanského světa v messiášských mytech a pověstech*“, ČKD, *ročník 1898*, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 606–619.

²⁵⁸ Srov. M. MIKULKA, „*Sv. Cyrilla Jeruzalémského život a učení o Slovu vtěleném*“, ČKD, *ročník 1911*, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1911, s. 485–487.

oslovení dívky např. panna Blanka a tvar Marie Panna užívaný i v latinském vyznání víry pak jasně rozlišuje, že se jedná o Bohorodičku.²⁵⁹

Skutečnost, že nemáme o Panně Marii mnoho zpráv a že Mariin život je pro nás tak ve značné skrytosti, zdůrazňuje v roce 1925 Dr. Špaček jako moudrou Boží prozřetelnost. Zdůvodňuje to tím, že v tehdejší, zejména pohanské kultuře, byl silný zvyk přeceňovat výrazné osobnosti a tak se zmenšilo nebezpečí, že by lid uctíval Pannu Marii jako pohanskou bohyni. Přesto sv. Epifanius vystupoval proti Kollyridiánům, kteří ji takto uctívali. Mariologie má proto podle Dr. Špačka vyrůstat z christologie, což pokládá za bezpečnější. K tomu, aby byl obraz Panny Marie správně vykreslen přispěl i odpor židů a pohanů, útoky bludařů a neutuchající plodnost křesťanského ducha. Jako nejstarší mariánský blud uvádí ebionity, kteří tvrdili, že Ježiše zplodili přirozeně Josef a Maria. Zde hájí Mariino panenské početí a její neporušenost apologeté Justin, Irenej, Tertulián a Órigenés. Ve stejné době bylo Mariino mateřství ohroženo Docketisty, protitrojčnický, dynamiky, patripasiány. Až za bojů s Ariány se podařilo formulovat přesný výraz Bohorodička (431), který vyjadřoval jak Božství Krista, tak mateřství Panny Marie. Kristu tak náleží Bohopocta a Marii úcta. Cyril Alexandrijský a Proklus vynikli v obhajobě Mariina mateřství a důstojnosti proti monofysitům, nestoriánům a antidikomarianitům. Prvním mariánským svátkem bylo pravděpodobně *Zvěstování* a pak *Obětování v chrámě*. Po sněmu v Efezu se začaly stavět mariánské chrámy po celém světě. Tridentský koncil vyslovil, že Maria byla i bez nejmenšího hříchu, což vedlo postupně až k upřesnění Mariiny neposkvrněnosti od početí. V závěru uvažuje autor o nutnosti přijetí dalšího dogmatu nanebevzetí Panny Marie, které jako předešlá dogmata přichází pozvolna a bez přehánění.²⁶⁰

F. Cinek představil v roce 1935 cennou rekonstrukci předefezské mariologie v liturgii v knize O. Menzingera *Mariologisches aus der verephesinischen Liturgie*. Snaží se zachytit vývoj mariánského kultu od doby poapoštolské do doby efezského sněmu v roce 431. Stopuje mariologické prvky v nejstarších anaforách, memoriích, hymnech a malbách. Zdůrazňuje význam symbolu, vyjadřující panenský porod Vykupitele, jehož stopy se sbíhají do prvních desetiletí 2. stol. Významné mariologické prvky vykazují také svátky Epifanie,

²⁵⁹ Srov. E. DOMLUVIL, „*Sluší-li Bohorodici nazývati Pannou Marii nebo raději Marii Pannou?*“, ČKD, ročník 1917, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1917, s. 129–130.

²⁶⁰ Srov. R. ŠPAČEK, „*O skrytém konci života Panny Marie a rozvoji mariánského kultu*“, ČKD, ročník 1925, č. 1, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 19–25.

Narození Páně a Hypapante (Hromnic). Cinek konstatuje, že i v liturgii tak lze pozorovat, jak mariánský kult vyrůstá z christologického a soteriologického základu.²⁶¹

V roce 1941 zmiňuje J. Čichoň v pojednání o sv. Alfonsovi jeho největší mariologické dílo, přeložené jako *Vznešenosti Panny Marie*, které začíná výkladem modlitby „Zdrávas Královno“. Druhá část popisuje mariánské svátky a vykládá obšírně bolesti Panny Marie a její ctnosti. *Návštěvy nejsvětější Svátosti oltářní* (1744) obsahují na každý den v měsíci i krátké zamyšlení a rozmluvu s Pannou Marií.²⁶²

Ve schématu kázání z roku 1943 uvádí neznámý kazatel, že od doby sv. Jeronýma, který zmiňuje šest výkladů jména Maria, jich vzrostlo do současnosti na 60, přičemž nejznámější jsou „Pani“ a „Hvězda mořská“.²⁶³

7.6 Teologicky problematická místa

V článku z roku 1833 nesouhlasí F. Jedina s evangelickým kazatelem M. Biberauerem, který Ježíšovo dětství a výchovu staví na stejnou rovinu s výchovou jiných dětí. Biberauer odmítá, že Marii je přičítán příliš velký a nám neznámý podíl na růstu Ježíšovy moudrosti a milosti. Jedina mu však vytýká, že se nedrží svědectví evangelisty Lukáše, o tom, že Ježíš rostl v síle a moudrosti, protože Boží milost byla s ním (srov. Lk 2,52).²⁶⁴

V komentáři *Stručné katolické dogmatiky* J. Bartáka z roku 1878 upozorňuje prof. J. Pospíšil na nepřesnost formulace, že Panna Maria porodila člověčenství Krista, protože Syn Boží v sobě zahrnuje lidskou i božskou přirozenost. Celkově však tuto publikaci doporučuje zejména pro studenty středních škol.²⁶⁵

²⁶¹ Srov. F. CINEK, „*Mariologisches aus der vorephesinischen Liturgie*“, ČKD, ročník 1935, č. 2, Praha: Československá akciová tiskárna, 1935, s. 188–190.

²⁶² Srov. J. ČICHOŇ, „*Sv. Alfons 70 let Učitelem církevním*“, ČKD, ročník 1941, č. 6, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 321–336.

²⁶³ Srov. „*Schemata ke kázáním nedělním i svátečním*“, ČKD, ročník 1943, č. 4, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 244–247.

²⁶⁴ Srov. F. JEDINA, „*Homilien über die Worte des Herrn am Kreuze*“, ČKD, ročník 1833, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1833, s. 636–637.

²⁶⁵ Srov. J. POSPÍŠIL, „*Stručná katolická dogmatika*“, ČKD, ročník 1878, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1878, s. 57–58.

Ve zprávě o rozhodnutí Papežské biblické komise o autorství evangelií z roku 1912 se objevuje zmínka o tom, že někteří teologové připisují chvalozpěv *Magnificat* sv. Alžbětě místo Panně Marii.²⁶⁶

Nad exegezí slov z Janova evangelia: „Co mně a tobě, ženo“ se krátce zamýšlí A. Jedlička v roce 1914.²⁶⁷

Dr. Špaček v roce 1923 upozorňuje na dva dogmaticky nepřijatelné výrazy od básníka J. Zeyera, „nestvořená ženskost prabytí“ a „inkarnace věčného ženství“.²⁶⁸

Dr. Vyskočil uvádí v článku několik poznámek Arnošta z Pardubic, které si Arnošt dělal a které dosvědčují jeho velkou Mariánskou úctu. Je mezi nimi však i příběh o jakémsi člověku, který byl kvůli třem hříchům zavržen do pekla a na přímlovu Panny Marie byl vrácen životu.²⁶⁹

V roce 1930 popisuje Dr. Miklík blud, který má kořeny v židovském zvyku modlit se v sobotu pomaleji proto, že duše v pekle netrpí během modlitby, která probíhá v sobotu. K rozšíření tohoto bludu přispěl mimo jiné také apokryfní spis *Apocalypsis Mariae Virginis*, ve kterém zaznívá, že pro slzy Bohorodičky ulehčuje Kristus trpícím v pekle po čas svatodušních svátků. Tato myšlenka se rozšířila dokonce i do liturgického slavení a až jednotný římský misál pomohl potlačit dogmaticky nepřijatelnou myšlenku, že by svatí mohli pomáhat trpícím v pekle.²⁷⁰

Dogmaticky nesprávná formulace se objevuje v zprávě o publikaci poválečné básnické sbírky J. Zahradníčka La Saletta (1947). „*Nebude-li se chtít můj lid podrobiti, budu nucena upustit rameno Syna svého*“.²⁷¹

Ve studii o pravoslavné teologii z roku 1925 uvádí Dr. Spáčil, že současní pravoslavní teologové vystupují proti dogmatu o neposkvřněném početí a popírají též učení o nanebevzetí Panny Marie. Argumentují tím, že jedině Kristus mohl být počat bez hříchu,

²⁶⁶ Srov. J. TUMPACH, „Rozhodnutí papežské komise biblické“, ČKD, ročník 1912, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1912, s. 639.

²⁶⁷ Srov. A. JEDLIČKA „Co mně a tobě, ženo?“, ČKD, ročník 1914, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1914, s. 257.

²⁶⁸ Srov. R. ŠPAČEK, „Dogmaticky nepřijatelné výrazy o P. Marii u Jul. Zeyera“, ČKD, ročník 1923, č. 9, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1923, s. 493.

²⁶⁹ Srov. J. VYSKOČIL, „Poznámky ze soukromého života Arnošta z Pardubic“, ČKD, ročník 1946, č. 4, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1946, s. 174–187.

²⁷⁰ Srov. J. MIKLÍK, „Sobotní odpočinek v pekle“, ČKD, ročník 1930, č. 9, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 327

²⁷¹ Srov. „La saletta“, ČKD, ročník 1948, č. 5, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1948, s. 268.

protože nebyl zplozen lidmi, ale že všichni ostatní lidé jsou zasaženi dědičným hříchem už při plození.²⁷²

Dr. Špaček zmiňuje ve studii o protestantském výkladu Janova evangelia, že protestanté chápou část z Janova evangelia o přítomnosti Panny Marie pod křížem jen jako symbol křesťanské obce. Podle některých teologů totiž pod křížem nebyla ani Panna Maria ani učedník, kterého Ježíš miloval, ale byly tam jen některé Ježíšovy učednice.²⁷³ Protestantští teologové jako jeden z důvodů napsání Janova evangelia uvádějí, že vzniklo kvůli herezím, které se začaly vyskytovat, zejména kvůli nauce ebionitů, kteří tvrdili, že Ježíš byl počat Marií a Josefem a narodil se jako ostatní lidé přirozeným způsobem.²⁷⁴

V krátkém komentáři monografie doc. Steibitze z roku 1933 zaznívá přesvědčení, že perikopa o „svatbě v Káně“ (srov. Jan 2,1-12) není dodatečným přídavkem k evangelium. Steibitz odmítá i názor, že by „evangelijní proměnění vody ve víno“ mělo základ v známých antických zázracích Dionýsova kultu.²⁷⁵

7.6.1 Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu teologicky problematických míst v časopisu

V předchozích i následujících příspěvcích se objevují obrazy, v kterých Maria zachraňuje někoho z pekla, nebo zadržuje „rameno (trestajícího) Syna“. Tyto obrazy evokují představu, jako kdyby Maria byla milosrdnější, než Bůh, což však není v souladu s učením Nového zákona a výrazně překračuje meze legitimního teologického pluralismu.²⁷⁶

²⁷² Srov. B. SPÁČIL, „Pravoslavná theologie a možnost unie východními církvemi“, ČKD, ročník 1925, č. 7, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 430.

²⁷³ Srov. R. ŠPAČEK, „Čtvrté evangelium v protestantském badání“, ČKD, ročník 1909, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1909, s. 411–417.

²⁷⁴ Srov. R. ŠPAČEK, „Čtvrté evangelium v protestantském badání“, ČKD, ročník 1909, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1909, s. 598–601.

²⁷⁵ Srov. „Proměnění vody ve víno“, ČKD, ročník 1933, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 225.

²⁷⁶ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Maria – mateřská tvář Boha*, Kostelní Vydří: KNA, 2004, s. 41.

8 Mariánská úcta a spiritualita v *Časopisu katolického duchovenstva*

Tato kapitola představuje stovky rozmanitých příspěvků, které se týkají projevů mariánské úcty a spirituality. Týkají se zejména mariánských modliteb, liturgie, lidových pobožností, mariánských poutí, zjevení a zázraků, homilií a hojně vydávané literatury 19. a 20. stol.

Článek F. Slámy z roku 1844 *Žiwot panenské matky Božj Marie* upozorňuje na velikost a důležitost mariánského kultu v životě církve a dějinách spásy. Připomíná přirozenou povinnost prokazovat úctu tomu, koho Bůh tak povýšil jako Pannu Marii. Tato úcta se ale i u katolíků dostala jaksi na okraj a proto se objevují stále znovu osobnosti, aby připomenuly dar, který jsme v Panně Marii dostali. Ze současníků vyzdvihuje Silberta, který napsal kromě sbírky modliteb *Zdravas Maria* i životopis Panny Marie, jenž vystavěl na svědectví evangelií a jiných pramenů. Sláma však kritizuje Silberta za to, že užil do svého pojednání nejistá a pochybná zjevení, která nejsou církví uznaná, a jasně říká, že není třeba se dělat katoličtější, než je církev, která ani při nejsilnějších důvodech o neposkvrněném početí Panny Marie neukládá tuto nauku věřícím jako článek víry.²⁷⁷

Dr. Turner v ročníku 1869 představuje Pannu Marii jako pravzor Bohu zasvěceného života, dobrovolné chudoby a dokonalé poslušnosti.²⁷⁸

V roce 1872 vychází článek se zprávou o založení Spolku křesťanských matek ve francouzském Lille.²⁷⁹ O mariánských spolcích a bratrstvech je v časopise od 1872–1947 celkem 12 příspěvků. Časopis např. v roce 1880 přináší svědectví z archivu farnosti v Hořicích o mariánské úctě před Josefskými reformami. Hořické „Bratrstvo Blahoslavené Rodičky Boží z Hory Carmelo“ mělo od založení v roce 1685 do roku 1786 v rejstříku zapsaných 12.849 členů, poté však bylo bratrstvo následkem Josefských dekretů

²⁷⁷ Srov. F. SLÁMA, „*Žiwot panenské matky Božj Marie*“, ČKD, ročník 1844, č. 4, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1844, s. 756–764.

²⁷⁸ Srov. J. TURNER, „*Stopy bohu zasvěceného života v církvi apoštolské*“, ČKD, ročník 1869, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 525–527.

²⁷⁹ Srov. J. DUBEN, „*Spolek křesťanských matek*“, ČKD, ročník 1869, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 389–391.

zrušeno.²⁸⁰ V roce 1889 představil F. Krásl první díl knihy jezuita J. Svobody o vzniku a působení mariánských družin v našich zemích.²⁸¹ Sedmé vydání knihy jezuita L. Škarky o dějinách, zřizování a pobožnostech mariánských družin bylo oznámeno v roce 1923.²⁸²

Časopis otiskl několik článků, které připomínají mariánskou úctu v historických událostech. Např. pojednání z roku 1883 o obraně Vídně proti Turkům zaznamenalo ve výčtu dobrovolníků z různých cechů, kteří se postavili na odpor, také 700 studentů, kteří se sjednotili pod mariánským praporem proti turecké agresi.²⁸³ Zpráva o nařízení papeže Innocence XI. slavit svátek jména Panny Marie na vděčnou památku za vyslyšení přímlyvy Panny Marie při záchraně před Turky je z roku 1883.²⁸⁴

Dalším důkazem o vzrůstajícím zájmu o mariánskou zbožnost na konci 19. stol. je oznámení druhého vydání modlitebních knih *Maria matka dobré rady* (1884)²⁸⁵ a *Třicet a jedno rozjímání k uctění blahoslavené Panny Marie* v roce 1887.²⁸⁶

Časopis obsahuje také články, svědčící o mariánské zbožnosti sv. Vavřince z Brindisi,²⁸⁷ sv. Františka z Asissi,²⁸⁸ Karla IV.,²⁸⁹ Habsburků,²⁹⁰ Island'anu²⁹¹

²⁸⁰ Srov. B. HAKL, „Bratrstvo blah. Rodičky Boží z Hory Karmel“, ČKD, ročník 1880, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1880, s. 177–182.

²⁸¹ Srov. F. KRÁSL, „Katolická reformace a Mariánská družina v království Českém“, ČKD, ročník 1889, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1889, s. 241–245.

²⁸² Srov. J. HRONEK, „Pod praporem Královny nebes“, ČKD, ročník 1923, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1923, s. 256.

²⁸³ Srov. M. PROCHÁZKA, „Obležení a osvobození Vídně r. 1683“, ČKD, ročník 1883, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1883, s. 405.

²⁸⁴ Srov. M. PROCHÁZKA, „Obležení a osvobození Vídně r. 1683“, ČKD, ročník 1883, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1883, s. 478–482.

²⁸⁵ Srov. „*Maria matka dobré rady*“, ČKD, ročník 1884, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1884, s. 373.

²⁸⁶ Srov. K. VONDRUŠKA, „*Třicet a jedno rozjímání k uctění blahoslavené Panny Marie*“, ČKD, ročník 1887, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1887, s. 60–61.

²⁸⁷ Srov. J. SCHINDLER, „*Sv. Vavřinec z Brindisi*“, ČKD, ročník 1882, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1882, s. 544–545.

²⁸⁸ Srov. J. VOTKA, „*Jedna z nehynoucích zásluh sv. Františka Serafinského*“, ČKD, ročník 1882, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1882, s. 479–493.

²⁸⁹ Srov. „*Karel IV., otec vlasti*“, ČKD, ročník 1878, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1878, s. 389–391.

²⁹⁰ Srov. F. KRÁSL, „*Panující rodina Habsburská a úcta k sv. Josefu*“, ČKD, ročník 1901, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1901, s. 224–225.

²⁹¹ Srov. K. VRÁTNÝ, „*Panna Maria v literatuře katolického Islandu*“, ČKD, ročník 1905, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 438–444.

a Slovinců.²⁹² Mnoho krátkých i delších článků svědčí o mariánských obrazech,²⁹³ sochách, hymnech²⁹⁴ a básních,²⁹⁵ paramentech,²⁹⁶ archeologických nálezech,²⁹⁷ nebo např. o mariánské výstavě v Lateráně v roce 1904.²⁹⁸

Zpráva z IV. provinčního sněmu ve Westminsteru konaného roku 1873 vyzývá kněze, aby měli v každém pokoji obraz Ukřižovaného, Rodičky Boží nebo jiných svatých.²⁹⁹

V článku o pražské synodě v roce 1605 zaznívá nařízení, aby každý kostel měl zvenčí obraz Panny Marie s děťátkem.³⁰⁰

O hluboké úctě Dante Alighieriho k Panně Marii svědčí šestnáct stran studie J. Blokšy z roku 1892. Ze slov Virgila v *Božské komedii*, vysvětluje i názor, že Panna Maria zmírňuje soud v nebi a proto můžeme v Marii vidět symbol Božího milosrdenství. Maria je i pro duše v očistci podle Danteho útočištěm, když ji žádají, aby prosila za jejich viny. Matku Boží připomíná a oslavuje v *Božské komedii* na čtyřiceti místech výrazy jako: donna gentile, donna del cielo, donna nostra, bell' fiore, dolce Maria, Augusta (císařovna) a la rosa.³⁰¹ Zde je příklad z mnoha ukázek Danteho poetického holdu Panně Marii:

V tvém lůně láska ona vzplála vše,
na jejímž ohni v míru věčném, v kráse
ten nebes květ se rozvinul tak skvěle.

Zde pochodní polední usmívá se
tvá láska na nás, lidem v zemské rmuti,

²⁹² Srov. F. EKERT, „*Katolické písemnictví Slovinců r. 1885*“, ČKD, ročník 1885, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 622.

²⁹³ Srov. „*Obraz Madonny v Litoměřicích z r. 1494*“, ČKD, ročník 1905, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 112.

²⁹⁴ Srov. J. MIKLÍK, „*Kdo složil sekvenci Stabat Mater*“, ČKD, ročník 1922, č. 10, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1922, s. 336–337.

²⁹⁵ Srov. J. VRAŠTIL, „*Zlomek staročeské básně*“, ČKD, ročník 1925, č. 2, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna, 1925, s. 156–159.

²⁹⁶ Srov. V. HRUDKA, „*Jubilejní parament svatohorský*“, ČKD, ročník 1932, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 135–146.

²⁹⁷ Srov. „*Důležitý historický objev: kámen Kensingtonský*“, ČKD, ročník 1948, č. 4, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1948, s. 229.

²⁹⁸ Srov. A. SVOJSÍK, „*Osservatore Romane*“, ČKD, ročník 1904, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 272.

²⁹⁹ Srov. „*Čtvrtý provinční sněm Westminsterský*“, ČKD, ročník 1888, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1888, s. 450.

³⁰⁰ Srov. J. SEDLÁK, „*Některá zvláštní ustanovení pražské synody z r. 1605*“, ČKD, ročník 1890, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1890, s. 610.

³⁰¹ Srov. J. BLOKŠA, „*Panna Maria u Dante Alighieriho*“, ČKD, ročník 1892, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1892, s. 403–419.

jsi věčné naděje zdroj živý zase.³⁰²

Článek z roku 1892 upozorňuje na encykliku Lva XIII. o růženci *Magnae Dei Matris* a papežovo breve *Neminem fugit* z roku 1892, v kterém papež doporučuje všem křesťanským duchovním pastýřům a rodinám účast v bratrstvu zvané „Jednota sv. Rodiny nazaretské“, jehož účelem je obrodit a chránit duchovní život křesťanů různých stavů.³⁰³

Tři články o velkém malíři obrazů ze života Panny Marie Fra Giovanni Angelico da Fiesole jsou obsahem ročníku 1895.³⁰⁴

Otevřená kritika nepodařených a nevkusných poutních obrázků zaznívá v článku J. Hausmanna v roce 1861.³⁰⁵ V komentáři k překladu *Božské komedie* D. Alighieri Jaroslavem Vrchlickým z ročníku 1881 zaznívá výtky, že překladatel nevhodně užívá neobvyklé staženiny Marje pro tak důstojnou osobu.³⁰⁶ Článek v roce 1895 oznamuje, že Kongregace posv. inkvizice zakázala veřejné užívání obrazů, které představují stojící Bohorodičku s rozpjatýma rukama a s Ježíškem, který stojí také s rozpjatýma rukama u jejích nohou.³⁰⁷

Předpisy o užívání obrazů Panny Marie přibližuje článek z roku 1904. Nové typy obrazů připomínající zjevení v Lurdech (1854), La Salette (1846) a sv. Kateřině Labouré (1830) jsou nařízením z roku 1877 dovoleny i k veřejné účtě. Platí zákaz zobrazovat Pannu Marii stojící nad malým Ježíškem a také zákaz užívat formulace „královna nejsvětějšího Srdce“, aby nedocházelo k představě, že by Panna Maria měla větší moc než Kristus. Zakázán je také obraz bolestné Matky v černém rouchu s krucifixem v ruce. Rovněž medaile ve tvaru kříže „Kříž neposkrvněného početí“ nedostala schválení v roce 1901. Pro liturgický prostor jsou dovoleny jen dva různé mariánské obrazy. Zakázány jsou i medaile,

³⁰² J. BLOKŠA, „*Panna Maria u Dante Alighieriho*“, ČKD, ročník 1892, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1892, s. 417.

³⁰³ Srov. J. KUBÍČEK, „*Jednota sv. rodiny nazaretské*“, ČKD, ročník 1892, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1892, s. 569–572.

³⁰⁴ Srov. J. BLOKŠA, „*Beato Fra Giovanni Angelico da Fiesole*“, ČKD, ročník 1895, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1895, s. 86–97.

³⁰⁵ Srov. J. HAUSMANN, „*Obrázky poutnické*“, ČKD, ročník 1861, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1861, s. 368–372.

³⁰⁶ Srov. V. ŠIMANKO, „*Dante Alighieri, božská komedie*“, ČKD, ročník 1881, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1881, s. 441.

³⁰⁷ Srov. A. PODLAHA, „*Zapovězený způsob vyobrazování P. Marie*“, ČKD, ročník 1895, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1895, s. 562.

představující srdce Ježíše a Panny Marie i srdce sv. Josefa. Velmi je naopak doporučován obraz sv. Rodiny do každé domácnosti papežem Lvem XIII. z roku 1892.³⁰⁸

Z německého periodika *Der Katholik* jsou převzaty příklady zneužití náboženství v obchodních praktikách, které kritizovali i němečtí biskupové. V Berlíně např. zamítl patentní úřad označení zboží pod názvem „Likér sv. Marianny“ nebo se objevovala inzerce „mýdla Panny Marie“.³⁰⁹

Pozoruhodná je zpráva z roku 1906 o rozhodnutí kasačního dvora, že Karel J. byl uznán vinným podle § 303 trestního zákona, protože potupil růženec, který mu ukázal Blažej N.³¹⁰

V ročníku 1919 je otištěno pojednání Dr. Vřešťála o sbírce básní *Malé a Velké desatero*, která obsahuje i mariánské básně a které autor řadí mezi nejstarší české mravoučné památky ze 13.–14. stol.³¹¹

Zpráva, že Benedikt XV. prohlásil Pannu Marii Loretánskou patronkou větroplavců, byla zveřejněna v roce 1920.³¹²

Výročí první korunovace Bohorodičky na Svaté Hoře je zmíněna výroba a popis jubilejních bohoslužebných parament.³¹³

Zpráva o pastýřském listu biskupa J. Hloucha vyjadřuje mottem „Skrze Marii k Ježíši“ program nastupujícího českobudějovického biskupa.³¹⁴

Časopis několikrát oznámil vydání knih o úctě k Panně Marii, např. od A. Stolze (1928),³¹⁵ o dějinách mariánských kongregací u nás (1907)³¹⁶ a ve slovanských zemích

³⁰⁸ Srov. G. PECHÁČEK, „*Ikografické předpisy a zápovědi církevní*“, ČKD, ročník 1904, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 222–230.

³⁰⁹ Srov. A. SVOJSÍK, „*Der Katholik*“, ČKD, ročník 1904, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 207–208.

³¹⁰ Srov. „*Zneuctění růžence je přečinem dle § 303 tr. z.*“, ČKD, ročník 1906, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1906, s. 73.

³¹¹ Srov. A. VŘEŠŤÁL, „*Malé a Velké Desatero*“, ČKD, ročník 1919, č. 7, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1919, s. 289–295.

³¹² Srov. „*P. Marie Loretánská patronkou větroplavců*“, ČKD, ročník 1920, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1920, s. 178.

³¹³ Srov. V. HRUDKA, „*Jubilejní parament svatohorský*“, ČKD, ročník 1932, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 135–146.

³¹⁴ Srov. „*Pastýřský list českobudějovického biskupa dr. Josefa Hloucha*“, ČKD, ročník 1947, č. 6, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1947, s. 311–312.

³¹⁵ Srov. „*Ave Maria*“, ČKD, ročník 1928, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1928, s. 405.

³¹⁶ Srov. J. KOŠNÁŘ, „*Sborník Mariánských družin ve vlastech slovanských*“, ČKD, ročník 1907, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1907, s. 213.

(1907),³¹⁷ o dějinách mariánských družin (1918),³¹⁸ o středověké mariánské úctě v Německu (1909),³¹⁹ o mariánské výstavě v Praze v roce 1904.³²⁰

8.1 Výraz mariánské úcty v modlitbách, pobožnostech a liturgii

Mnoho článků je věnováno komentářům a výkladům jednotlivých mariánských modliteb, nejčastěji modlitbě růžence,³²¹ Loretánských litaní,³²² modlitbě Zdrávas Maria,³²³ Apoštolátu modlitby³²⁴ a dalším.

Nejstarším výkladem mariánské modlitby je *Wýklad cjrkewnj modlitby „Zdráwas Králowno“* F. Hawránka z roku 1835.³²⁵

Otištěno je také několik mariánských písní a komentářů ke kancionálům. Např. píseň *Zdráwas králowno z Rorate Arnoštova* se všemi slokami i s notovým záznamem,³²⁶ a zpráva o *Antifonári z prwnj polowice 16tého stoletj*.³²⁷

Některé články mapují historii a průběh mariánských pobožností a liturgie. Např. článek z roku 1843 přibližuje průběh rorátních mší sv. v arcibiskupském chrámu v Praze s užitím *Karlo-Arnoštské Rorátj* pobožnosti objevené v biskupském chrámu v Hradci

³¹⁷ Srov. J. KOŠNÁŘ, „*Sborník Mariánských družin ve vlastech slovanských*“, ČKD, ročník 1907, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohliček & Sievers, 1907, s. 213.

³¹⁸ Srov. J. HRONEK, „*Die Marianischen Kongregationen in Deutschland*“, ČKD, ročník 1918, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohliček & Sievers, 1918, s. 334–335.

³¹⁹ Srov. A. PODLAHA, „*Dějiny úcty mariánské v Německu za středověku*“, ČKD, ročník 1909, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohliček & Sievers, 1909, s. 176.

³²⁰ Srov. J. ČIHÁK, „*Zemřel Msgr. dr. Alois Kolísek*“, ČKD, ročník 1932, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 110.

³²¹ Srov. A. DUDEK, „*Růženec*“, ČKD, ročník 1870, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohliček & Sievers, 1870, s. 559–560.

³²² Srov. A. PODLAHA, „*Stáří litanie Loretánské*“, ČKD, ročník 1898, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohliček & Sievers, 1898, s. 383–384.

³²³ Srov. J. MIKLÍK, „*Původ modlitby Zdrávas Maria*“, ČKD, ročník 1920, č. 9, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohliček & Sievers, 1920, s. 308–309.

³²⁴ Srov. „*Úmysly Apoštolátu modlitby B. S. P. na rok Páně 1943*“, ČKD, ročník 1943, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 20–24.

³²⁵ Srov. F. HAWRÁNEK, „*Wýklad cjrkewnj modlitby Zdráwas Králowno*“, ČKD, ročník 1835, č. 2, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1835, s. 269.

³²⁶ Srov. „*Salve Regina*“, ČKD, ročník 1838, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1838, s. 176–177.

³²⁷ J. STÁREK, „*Zpráva o tak nazwaném Antifonári z prwnj polowice 16tého stoletj*“, ČKD, ročník 1842, č. 3, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1842, s. 571.

Králové.³²⁸ V roce 1924 přispěl Dr. Sedlák článkem mapujícím dějiny pobožností u Mariánského sloupu v Praze na Staroměstském náměstí.³²⁹

A. Pohan v článku z roku 1844 zdůrazňuje sílu společné modlitby a uvádí příklad, jak duchovenstvo z Pruska, Bádenska, Švýcarska, Falcka, Slezska i Moravy pozdvihuje společný hlas k společné modlitbě za obrácení jinověrců. Výtisky těchto společných modliteb se dostaly i do Čech. Nevzniklo sice konkrétní bratrstvo, ale mezi návrhy se objevuje výzva sloužit začátkem měsíce mši sv. za uzdravení z nevěry a bludů a mezi konkrétními modlitbami se doporučuje přimluva k Matce Páně, modlitba Zdráva královno a růženec. Jak mocná je přimluva Panny Marie uvádí na příkladu obrácení židovského velkoobchodníka Alfonse Ratisbonne, kterému se zázračně zjevila Matka Páně v kapli sv. Rafaela v Římě v chrámu San Andrea della Frate.³³⁰

Jako vadu poutních procesí uvádí autor článku z roku 1868 nevhodnost textů mariánských písní, které svou naivností přesahují meze slušnosti. Např.: „*Ze všech nejkrásnějších já milou mam, to mne těší, že k ní nechodím sám; chodí nás tam na tisíce, věrných milovníků víc a více.*“³³¹ Za podobně nevhodné pokládá i texty loučení s Pannou Marií svatohorskou, které vycházejí, bez církevního schválení, a vzbuzují u mnohých jen pověru.³³²

Poznámka redakce časopisu podává v roce 1847 toto nostalgické svědectví o modlitbě:

Jak to bývalo utěšené, když jsme my – autlé děti z večera chodili okolo oken po městečku a slýchali, jak se hospodářové nebo matky s rodinou a čeledí růženec modlili! Jaké to byly zbožné, pokojné, tiché, bezpečné, milé časy! Tu se méně hovořilo w hnusných řečech, tu se méně Boha uráželo! Tu se vzdělávaly rodiny i při domě w lid vzácný, následowný dobrých skutků, plníce to nejwětší w zákoně wěrně!³³³

³²⁸ Srov. „*Roráte*“, ČKD, ročník 1843, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 746–747.

³²⁹ Srov. J. SEDLÁK, „*Dějiny pobožností u Mariánského sloupu*“, ČKD, ročník 1924, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 270–275.

³³⁰ Srov. A. POHAN, „*Kteraká gest zbraň katolické cjrkwé*“, ČKD, ČKD, ročník 1844, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 43–58.

³³¹ V. POLANECKÝ, „*Průvody či processí a vady, jež se při nich naskytují*“, ČKD, ročník 1868, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1868, s. 326–327.

³³² Srov. V. POLANECKÝ, „*Průvody či processí a vady, jež se při nich naskytují*“, ČKD, ročník 1868, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1868, s. 327.

³³³ W. POHAN, „*Obrana růžencové pobožnosti*“, ČKD, ročník 1847, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1847, s. 323.

Článek z roku 1863 obsahuje přepis Mistra Jana z Příbrami, ve kterém srovnává bludné učení Táborských kněží a Viklefovo učení. Zde vychází najevo, že Viklef uznával na rozdíl od „Táborských“ mocnou přímlovu Panny Marie. Viklef rovněž vybízel k častému pozdravování Panny Marie, přičemž „Táborští“ bránili lidem vyslovovat „Zdravas Maria.“ Neobvyklý je však Viklefov názor, že Panna Maria pomáhá zatracencům, aby v pekle měli menší muky.³³⁴

A. Lenz v roce 1870 v pojednání o učení Jana Husa uvádí, že Hus na rozdíl od reformátorů uznával přímlovu svatých a zvláště Panny Marie, neboť je jistým způsobem naší prostřednicí pro její účast na vtělení Božího Syna.³³⁵

Časopis vytiskl mnoho článků a krátkých oznámení, která se týkala církevních nařízení, upřesnění modliteb a podmínek pro získání odpustků. Např. o nařízení papeže Lva XIII. z 6. ledna 1884, aby se kněží po mši sv. modlili tři *Zdravasy* a *Zdravas Královno*.³³⁶ V ročníku z roku 1898 je oznámen výnos Lva XIII. z r. 1886, že po mši sv. se mají konat tyto modlitby: 3 x *Ave*, *Bože, útočiště naše* a *Sv. Michaeli*.³³⁷

Několikrát jsou připomenuty papežské encykliky, které zdůrazňují mariánskou úctu a modlitbu růžence. V roce 1893 je např. připomenuta sociální encyklika papeže Lva XIII. *Magnae Dei Matris* (1892), v níž papež doporučuje růžencovou pobožnost jako prostředek obrany moderního člověka proti třem novodobým vadám: proti neschopnosti žít pracovitě, poctivě a skromně, proti nechuti trpělivě snášet obtíže a proti zapomínání na podstatný cíl.³³⁸ V roce 1895 je v časopisu představena kniha mariánských pobožností (4. rozšířené vydání), která obsahuje také papežské encykliky Lva XIII. Zde je již připojena po modlitbě růžence i modlitba ke sv. Josefovi, jak ji doporučil papež Lev XIII.³³⁹ Celý text encykliky *Ingravescentibus malis* o svatém růženci blahoslavené Panny Marie Pia XI. je otištěný

³³⁴ Srov. „*Mistr Jan z Příbrami, hajitel obecné víry proti Táborům*“, ČKD, ročník 1863, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1863, s. 336–338.

³³⁵ Srov. A. LENZ, „*Poměr učení mistra Jana Husi k naukám reformátorů věku šestnáctého*“, ČKD, ročník 1870, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1870, s. 597.

³³⁶ Srov. „*Konání modliteb po mši sv. předepsaných*“, ČKD, ročník 1884, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1884, s. 603.

³³⁷ Srov. J. TUMPACH, „*Modlitby po mši sv.*“, ČKD, ročník 1898, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 385–386.

³³⁸ Srov. A. SKOČDOPOLE, „*Sociální nauky křesťanské o růženci*“, ČKD, ročník 1893, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1893, s. 599–601.

³³⁹ Srov. J. SOUKUP, „*Růžový věneček*“, ČKD, ročník 1895, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1895, s. 441–442.

v časopisu v roce 1937. Papež povzbuzuje k modlitbě růžence jako obraně před zhoubnými naukami komunismu, materialismu a soběstačnosti.³⁴⁰

V roce 1896 je oznámena publikace knihy uvádějící do tajemství růžence určená především kněžím. Spis obsahuje výnosy papeže Lva XIII. o sv. růženci, různé druhy růženců včetně úvah o jednotlivých tajemstvích vzhledem ke kněžskému poslání.³⁴¹

V roce 1852 avizuje časopis knihu V. Ruffera *Úplná modlitební kniha k uctění nejsvětějšího srdce Pána Ježíše a Panny Marie*.³⁴² Kniha o základech úcty k srdcím Krista a Panny Marie byla představena v roce 1907.³⁴³ Kázání o bolestech neposkvrněného Srdce Panny Marie je nabízeno v roce 1944.³⁴⁴ Zpráva o obdaření odpustky pro modlitbu denního obětování se božskému Srdci Ježíšovu skrze Neposkvrněné Srdce Panny Marie se objevuje v roce 1945.³⁴⁵ Publikace o úctě k nejčistšímu Srdci Panny Marie I. Miklíka je oznámena v roce 1947.³⁴⁶

Krátká zpráva připomíná instrukci z roku 1911, že při slovech „Et incarnatus est“ se pokleká ve svátku *Zvěstování Panny Marie a Narození Páně*.³⁴⁷

V roce 1913 je otištěno rozhodnutí c. k. zemské školní rady o tom, že na první obecné škole se evangelické děti nemusí modlit před a po vyučování *Pozdravení andělské*, jiné modlitby ano.³⁴⁸

Na žádost mnoha biskupů schválil papež Benedikt XV. invokaci Loretánských litaní: „Královno míru, oroduj za nás, aby svět křesťanský na přimluvu blahoslavené Panny Marie došel pokoje.“³⁴⁹

³⁴⁰ Srov. „*Ingravescentibus malis*.“, ČKD, ročník 1937, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1937, s. 441–447.

³⁴¹ Srov. F. KRÁSL, „*Růženec kněžský, uvitý královně kněží*“, ČKD, ročník 1896, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 316–317.

³⁴² Srov. „*Úplná modlitební kniha k uctění nejsvětějšího srdce Pána Ježíše a Panny Marie*“, ČKD, ročník 1852, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1852, s. 182.

³⁴³ Srov. „*Dvě světla nebeská*“, ČKD, ročník 1907, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1907, s. 600.

³⁴⁴ Srov. „*Schemata ke kázáním na neděle postní*“, ČKD, ročník 1944, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1944, s. 61–64.

³⁴⁵ Srov. „*Denní obětování sebe B. Srdci Ježíšovu*“, ČKD, ročník 1945, č. 2, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1945, s. 106.

³⁴⁶ Srov. „*U srdce Matčina*“, ČKD, ročník 1947, č. 6, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1947, s. 319.

³⁴⁷ Srov. J. TUMPACH, „*Genuflexe*“, ČKD, ročník 1912, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1912, s. 89.

³⁴⁸ Srov. J. JINDRA, „*Pobožnost srpnová k úctě neposkvrněného Srdce Panny Marie*“, ČKD, ročník 1913, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1913, s. 503.

Např. krátká zpráva o povýšení svátku „Zvěstování Panny Marie“ Kongregací pro ritus na dvojný svátek první třídy bez oktávu je otištěna v ročníku 1895.³⁵⁰

O narůstající úctě k Panně Marii Lurdské svědčí dotaz v časopisu z roku 1885, zda je vhodné při nedělní mši sv. u sochy Panny Marie Lurdské rozžíhat svíce.³⁵¹

Papež Pius X. rozšířil od roku 1908 svátek zjevení Panny Marie v Lurdech (11. února) pro celou církev.³⁵² V roce 1912 je otištěn výčet zasvěcených Mariánských svátků po první redukci papeže Urbana VIII. v roce 1642, jsou to *Očišťování, Zvěstování, Nanebevzetí, Narození, a Početí Panny Marie*. Poslední redukce papeže Pia X., obsažená v otištěném *motu proprio* z roku 1911 ponechala jen dva mariánské svátky, které zavazovaly věřící k náležitému slavení, *Neposkvrněné početí a Nanebevzetí Panny Marie*.³⁵³ V roce 1915 je otištěno připomenutí pražského arcibiskupa, že mezi zasvěcenými svátky jsou po jejich redukci již jen tyto mariánské: *Nanebevzetí Panny Marie a Neposkvrněné početí Panny Marie*.³⁵⁴ Ve zprávě o nové úpravě státních svátků z roku 1947 je zmíněna i redukce těchto svátků: svátek Tří Králů a Neposkvrněného početí Panny Marie. I když mají zaměstnavatelé umožnit věřícím účast na bohoslužbách, nejsou povinni proplatit jim mzdu za tento čas.³⁵⁵ Zpráva o povolení slavit svátek Panny Marie, prostřednice všech milostí ve všech českých diecézích je otištěna v roce 1948.³⁵⁶

Nad symbolem hromniční svíce svěcené při svátku Očišťování blahoslavené Marie Panny rozjímá prof. J. Stárek v článku z roku 1845.³⁵⁷

³⁴⁹ Srov. F. STEJSKAL, „*Královno míru, oroduj za nás*“, ČKD, *ročník 1916*, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1916, s. 70.

³⁵⁰ Srov. A. PODLAHA, „*Svátek Zvěstování Panny Marie*“, ČKD, *ročník 1895*, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1895, s. 562–563.

³⁵¹ Srov. A. PLESENSKÝ, „*Počet svící oltářních*“, ČKD, *ročník 1885*, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 449.

³⁵² Srov. F. HRUBÍK, „*Svátek Apparitionis B. M. V. Immaculatae zvané de Lourdes*“, ČKD, *ročník 1908*, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1908, s. 71–72.

³⁵³ Srov. J. TUMPACH, „*Redukce zasvěcených svátkův*“, ČKD, *ročník 1912*, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1912, s. 49–59.

³⁵⁴ Srov. J. TUMPACH, „*Zrušené zasvěcené svátky v arcidiecési pražské*“, ČKD, *ročník 1915*, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1915, s. 780–782.

³⁵⁵ Srov. „*O úpravě svátkového práva*“, ČKD, *ročník 1947*, č. 1, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1947, s. 25–26.

³⁵⁶ Srov. „*Svátek Panny Marie, Prostřednice všech milostí*“, ČKD, *ročník 1948*, č. 1, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1948, s. 21.

³⁵⁷ Srov. J. STÁREK, „*Rozjímánj při svěcenj hromnic*“, ČKD, *ročník 1845*, č. 4, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1845, s. 681.

Nad vývojem slavnosti *Zvěstování blah. Marie Panny* se zamýšlí Dr. Rydvan v roce 1880. Jako nejstaršího svědka slavení této slavnosti uvádí cařihradského patriarchu Prokla († 447), obhájce Bohorodičky proti Nestorioví. Ke cti *Zvěstování Panně Marii* vznikly také dva ženské řády. „Annunciátky“ ve Francii založila roku 1500 Johanka de Valois, dcera francouzského krále Ludvíka XI. Vlašské Annunciátky založila Marie Viktorie Fornari (nar. v Janově r. 1562). Zajímavá je zmínka o arcibratrstvu založeného k počtě tajemství zvěstování Panně Marii, které v Římě rozdělovalo v den oslav obnos 26.000 římských skudů 400 nemajetným děvčatům dobré pověsti na jejich věno.³⁵⁸

Historii slavení mariánských svátků u nás mapuje několik dílů studie Dr. Tumpacha v ročníku 1912.³⁵⁹

Krátký článek z roku 1913 uvádí, že první svědectví o slavení „Narození Páně“ je v kalendáři Furia Dionysia Filokala z roku 354.³⁶⁰

Dr. J. Beran nesouhlasí se závěry studie P. Botte o tom, že svátek *Natale S. Mariae* 1. ledna je nejstarším mariánským svátek v římské liturgii. Tento svátek byl totiž slaven podle studie starých evangeliářů a antifonářů již v 6. stol. pod jménem sv. Martiny, což opisovači pravděpodobně z neznalosti sv. Martiny změnili na Maria. Za jisté je možno pokládat slavení *Narození, Zvěstování, Očišťování* a *Nanebevzetí Panny Marie* za papeže Sergia I. (680–701).³⁶¹

Časopis otiskl také nespočet různých mariánských modliteb světců, papežů, spisovatelů, např. báseň papeže Lva XIII. *Ad Virginem Mariam* je otištěna v roce 1897.³⁶² Zde je příklad Jóna Arasona sřátého protestanty na Islandu v roce 1550:

Maria, královno přemilá,
ty's panna nejčistší,
anděl, jenž nebe posílá,
panenství tvoje ctí.
Ave, líbezná, dí,

³⁵⁸ Srov. J. RYDVAN, „*Slavnost Zvěstování blah. Marie Panny*“, ČKD, *ročník 1880*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1880, s. 108–114.

³⁵⁹ Srov. J. TUMPACH, „*Redukce zasvěcených svátků*“, ČKD, *ročník 1912*, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1912, s. 230–233.

³⁶⁰ Srov. F. STEJSKAL, „*Kdy byl po prvé slaven Boží hod vánoční v Římě?*“, ČKD, *ročník 1913*, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1913, s. 70.

³⁶¹ Srov. J. BERAN, „*Který byl první svátek mariánský v římské liturgii*“, ČKD, *ročník 1934*, č. 4, Praha: Československá akciová tiskárna, 1934, s. 215–222.

³⁶² Srov. „*Ad Virginem Mariam Leo XIII.*“, ČKD, *ročník 1897*, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1897, s. 552.

Gratia plena, Bůh s tebou jest,
tak jeho pozdrav zní.³⁶³

Text apoštolátu modlitby se v časopisu objevuje v roce 1941 v rámci ukázky nedělního kázání v této formulaci:

„Božské Srdce Ježíšovo, obětuj ti skrze neposkrvněné Srdce blah. Panny Marie všechny modlitby tohoto dne i práce své a bolesti jako zadostiučinění za naše hříchy a na všechny úmysly, na které se ustavičně obětuješ v Nejsvětější Svátosti oltární, zvláště na úmysly Sv. Otce...“³⁶⁴

„Fatimská střelná modlitba“ se objevuje v časopisu v roce 1945: „*Ó můj Ježíši. odpusť nám naše hříchy, uchraň nás pekelného ohně, přiveď do nebe všechny duše, především ty, které tvého milosrdenství nejvíce potřebují.*“³⁶⁵

8.1.1 Mariánské homilie a promluvy

První článek věnovaný homiliím a promluvám je od neznámého autora z roku 1831 a přibližuje vycházející dílo tematických kázání B. Opelta.³⁶⁶

Mezi rozmanitými mariánskými homiliemi a promluvami zaznamenanými v časopise jsou témata o nanebevzetí Panny Marie,³⁶⁷ neposkrvněném početí Panny Marie,³⁶⁸ o narození Panny Marie,³⁶⁹ o svatbě v Káně,³⁷⁰ o trpící Panně Marii,³⁷¹ o účtě k Panně Marii, o Mariině pokoře,³⁷² a mariánské účtě svatých.³⁷³

³⁶³ K. VRÁTNÝ, „*Panna Maria v literatuře katolického Islandu*“, ČKD, ročník 1905, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 635.

³⁶⁴ Srov. „*Schemata nedělních kázání a promluv na svátky*“, ČKD, ročník 1941, č. 5, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 311–312.

³⁶⁵ Srov. „*Fatimská střelná modlitba*“, ČKD, ročník 1945, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1945, s. 48.

³⁶⁶ Srov. V. ZAHRADNÍK, „*Sedmmecjtma swátečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*“, ČKD, ročník 1833, č. 2, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1833, s. 312.

³⁶⁷ Srov. W. ZUMAN, „*Na den na nebe wzetj blahoslawené Panny Marie*“, ČKD, ročník 1843, č. 3, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 504.

³⁶⁸ Srov. J. HAUSMANN, „*Na den neposkrvněného početí B. P. M*“, ČKD, ročník 1865, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1865, s. 159–160.

³⁶⁹ Srov. E. DOLEŽAL, „*Kázanj k slawnosti narozenj Panny Marie*“, ČKD, ročník 1842, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1842, s. 70–71.

³⁷⁰ Srov. „*Thematische Predigtentwürfe über alle sonn- und festtägigen Episteln und Evangelie*“, ČKD, ročník 1831, č. 2, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1831, s. 292–295.

V letech 1941–1945 nabízel časopis schémata kázání na různá mariánská témata např. na téma: úcta k Panně Marii,³⁷⁴ nanebevzetí Panny Marie a narození Panny Marie,³⁷⁵ svátek jména Panny Marie a moc Mariiny přímlyvy pro pokoušené i pro duše v očistci,³⁷⁶ neposkvrněné Početí Panny Marie,³⁷⁷ svátek Svaté rodiny zavedený Lvem XIII.,³⁷⁸ bolesti neposkvrněného Srdce Panny Marie,³⁷⁹ Panna Maria jako Matka Vykupitele.³⁸⁰ V těchto schématech jsou obsaženy i připomínky různých historických událostí jako např. vítězství nad Turky roku 1683, zjevení v La Salett, Lurdech a Fatimě, či zasvěcení celého lidstva Neposkvrněné Panně Marii 8. prosince 1942 Piem XII.³⁸¹

W. Zuman v kázání z roku 1843 povzbuzuje novokněze k důvěře a vytrvalé přímlyvné modlitbě k Panně Marii.³⁸²

Oznámení o publikovaných sbírkách kázání a promluv je v časopise celá řada. Nejčastějšími tématy jsou promluvy pro májové pobožnosti,³⁸³ o neposkvrněném početí Panny Marie F. Žáka,³⁸⁴ J. Šandy,³⁸⁵ F. Komárka,³⁸⁶ E. Soukupa,³⁸⁷ K. Bohdana,³⁸⁸

³⁷¹ Srov. „*Utrpení vtěleného Syna Božího Ježíše Krista, a nejblahoslavenější Rodičky jeho Marie panny*“, ČKD, *ročník 1848*, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1848, s. 133–138.

³⁷² Srov. F. ČERNOHAUZ, „*Hod slavný Božjho Těla*“, ČKD, *ročník 1837*, č. 3, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1837, s. 362.

³⁷³ Srov. F. WACEK, „*Kázánj Jubilárnyj*“, ČKD, *ročník 1837*, č. 4, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1837, s. 571.

³⁷⁴ Srov. „*Schemata nedělních kázání a promluv na svátky*“, ČKD, *ročník 1941*, č. 4, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 250–251.

³⁷⁵ Srov. „*Schemata nedělních kázání a promluv na svátky*“, ČKD, *ročník 1942*, č. 3, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1942, s. 175–192.

³⁷⁶ Srov. „*Schemata ke kázáním nedělním i svátečním*“, ČKD, *ročník 1943*, č. 4, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 244–247.

³⁷⁷ Srov. „*Schemata ke kázáním nedělním i svátečním*“, ČKD, *ročník 1943*, č. 5, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 317–320.

³⁷⁸ Srov. „*Schemata ke kázáním nedělním i svátečním*“, ČKD, *ročník 1943*, č. 6, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 366–370.

³⁷⁹ Srov. „*Schemata ke kázáním na neděle postní*“, ČKD, *ročník 1944*, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1944, s. 61–64.

³⁸⁰ Srov. „*Ježíš Kristus Vykupitel*“, ČKD, *ročník 1945*, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1945, s. 52–64.

³⁸¹ Srov. „*Schemata ke kázáním nedělním i svátečním*“, ČKD, *ročník 1943*, č. 5, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 317–320.

³⁸² Srov. W. ZUMAN, „*Na den na nebe wzejt blahoslawené Panny Marie*“, ČKD, *ročník 1843*, č. 3, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 516–517.

³⁸³ Srov. B. STAŠEK, „*Mariánská galerie*“, ČKD, *ročník 1913*, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1913, s. 520.

³⁸⁴ Srov. „*Promluvy*“, ČKD, *ročník 1915*, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1915, s. 367.

J. Rybáka,³⁸⁹ A. Kašky,³⁹⁰ K. Bureše,³⁹¹ A. Melky,³⁹² J. Němce,³⁹³ L. Klímy,³⁹⁴ májové promluvy Dr. Kulače reflektují události zjevení Panny Marie ve Fatimě,³⁹⁵ kázání o Kristově a Mariině utrpení,³⁹⁶ o Loretánské litanii,³⁹⁷ o svatbě v Káně,³⁹⁸ kázání L. Gemimíngera,³⁹⁹ o Mariině utrpení,⁴⁰⁰ A. Lenze,⁴⁰¹ F. Janovského,⁴⁰² Jakuba Demla,⁴⁰³ různých autorů,⁴⁰⁴ o růženci od Dr. Schäfera,⁴⁰⁵ F. Vaňka,⁴⁰⁶ P. Polifky,⁴⁰⁷ M. Černého o růženci,⁴⁰⁸ J. Š. Baara,⁴⁰⁹ a další.

³⁸⁵ Srov. J. HRONEK, „Zdrávas Královno“, ČKD, ročník 1918, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1918, s. 335.

³⁸⁶ Srov. „Zdrávas Maria“, ČKD, ročník 1923, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1923, s. 351.

³⁸⁷ Srov. J. HRONEK, „Rozvila se růže“, ČKD, ročník 1924, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 382.

³⁸⁸ Srov. J. MIKLÍK, „Do zahrady Mariánské“, ČKD, ročník 1925, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 415.

³⁸⁹ Srov. „Panna Maria v plánu stvoření“, ČKD, ročník 1926, č. 8, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1926, s. 512.

³⁹⁰ Srov. „Růže tajemná“, ČKD, ročník 1927, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1927, s. 421.

³⁹¹ Srov. I. ZHÁNĚL, „Josef Weingartner, Marienverehrung“, ČKD, ročník 1928, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1928, s. 92–93.

³⁹² Srov. „Antonín Melka, Mater Dei alma“, ČKD, ročník 1932, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 114.

³⁹³ Srov. „Jan Němec, Panna Maria v litanii“, ČKD, ročník 1932, č. 7, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 464.

³⁹⁴ Srov. J. FOLTYNOVSKÝ, „Ein Häuschen, Rosenumrankt“, ČKD, ročník 1933, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 245.

³⁹⁵ Srov. „Květen ve Fatimě“, ČKD, ročník 1946, č. 2, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1946, s. 111.

³⁹⁶ Srov. „Utrpení vtěleného Syna Božího Ježíše Krista, a nejbližší Rodičky jeho Marie panny“, ČKD, ročník 1848, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1848, s. 133–138.

³⁹⁷ Srov. „Vavřínový věnec ke cti nebeské královny uvitý“, ČKD, ročník 1860, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1860, s. 231.

³⁹⁸ Srov. „Bibliothéka kazatelská“, ČKD, ročník 1850, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1850, s. 152–153.

³⁹⁹ Srov. J. HAUSMANN, „Der Marienprediger“, ČKD, ročník 1863, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1863, s. 477.

⁴⁰⁰ Srov. J. KYSELKA, „Šestero postních řečí“, ČKD, ročník 1884, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1884, s. 316–317.

⁴⁰¹ Srov. M. JANŮ, „Kázání Mariánská“, ČKD, ročník 1905, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1905, s. 178–179.

⁴⁰² Srov. „Rosa mystica“, ČKD, ročník 1898, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1898, s. 258.

⁴⁰³ Srov., „Homilie“, ČKD, ročník 1907, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1907, s. 216.

⁴⁰⁴ Srov., „Řeči Mariánské“, ČKD, ročník 1907, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1907, s. 416.

8.1.2 Poutě

První zmínka o Panně Marii se nachází v časopisu v článku o mariánském poutním místě Altötting, pochází z roku 1828 a je to vůbec první příspěvek, který se týká mariánské úcty.⁴¹⁰ Z českých zemí je v časopisu nejstarší článek o poutním místě ve Staré Boleslavi z roku 1837.⁴¹¹

Několik článků popisuje historii a význam poutních míst na Hostýně,⁴¹² Svaté Hoře u Příbrami,⁴¹³ Velehradu.⁴¹⁴ Z roku 1868 je článek o poutích v našich zemích.⁴¹⁵

O poutních místech v zahraničí jsou to články o Panně Marii dobré rady v Genazzaně z roku 1882,⁴¹⁶ v Loretu,⁴¹⁷ v Lurdech,⁴¹⁸ v Skadaru v Albánii,⁴¹⁹ v Maria Cell.⁴²⁰

⁴⁰⁵ Srov. I. ZHÁNĚL, „*Der Rosenkranz als Pilgergebet*“, ČKD, ročník 1926, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna, 1926, s. 385.

⁴⁰⁶ Srov. J. HRONEK, „*Fr. B. Vaněk, zdrávas Maria*“, ČKD, ročník 1929, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1929, s. 133–134.

⁴⁰⁷ Srov. A. MELKA, „*Sancta Maria*“, ČKD, ročník 1930, č. 7, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 696.

⁴⁰⁸ Srov. „*Passio Domini Jesu Christi*“, ČKD, ročník 1941, č. 4, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 243.

⁴⁰⁹ Srov. „*Maria*“, ČKD, ročník 1947, č. 6, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1947, s. 316.

⁴¹⁰ Srov. „*Poutnické mjsto Altötting*“, ČKD, ročník 1828, č. 2, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1828, s. 326–628.

⁴¹¹ Srov. F. WACEK, „*Kázánj Jubilárnj*“, ČKD, ročník 1837, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1837, s. 571.

⁴¹² Srov. J. TEJŠEK, „*Svatý Hostýn*“, ČKD, ročník 1845, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1845, s. 754–762.

⁴¹³ Srov. K. BOROŮVÝ, „*Svatá Hora*“, ČKD, ročník 1868, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1868, s. 237.

⁴¹⁴ Srov. „*Mariánská svatyně na posvátném Velehradě*“, ČKD, ročník 1885, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 305–306.

⁴¹⁵ Srov. K. BOROŮVÝ, „*Daleká pouť bez požehnání*“, ČKD, ročník 1868, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1868, s. 312–314.

⁴¹⁶ Srov. „*Blah. Panna Maria, matka dobré rady*“, ČKD, ročník 1882, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1882, s. 127–128.

⁴¹⁷ Srov. „*K otázce Loretské*“, ČKD, ročník 1908, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1908, s. 679.

⁴¹⁸ Srov. J. SAMSOUR, „*Lourdes. Les Pélegrinages*“, ČKD, ročník 1911, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1911, s. 392.

⁴¹⁹ Srov. „*Poutnický chrám P. Marie Dobré Rady ve Skadaruy*“, ČKD, ročník 1919, č. 3, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1919, s. 180.

⁴²⁰ Srov. A. ŠORM, „*Svatý Václav duchovním původcem poutního místa Maria Cell*“, ČKD, ročník 1927, č. 2, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1927, s. 102–103.

Další články připomínají významné události spojené s poutními místy, např. tři články o korunovací obrazu Panny Marie na sv. Hoře⁴²¹ nebo pouť Rakouského mocnářství do Lurd (1886).⁴²²

Časopis také ohlásil několik publikací o poutních místech, např. publikaci o nejstarším poutním místě v Čechách, o Staré Boleslavi,⁴²³ o Sepekově,⁴²⁴ o Mašůvkách u Znojma,⁴²⁵ popis 12 poutních míst ve *Velkém Mariánském kalendáři*,⁴²⁶ knihu o dějinách a zániku největšího mariánského poutního chrámu v západních Čechách v Tejnici u Královic,⁴²⁷ a kniha o poutních místech a obrazech u nás z roku 1887.⁴²⁸

Krátký článek z roku 1839 vyzývá duchovní, aby se nebáli poučovat poutníky nesoucí sochu Boží Rodičky, aby se soše na veřejnosti nebo i v kostele neklaněli kvůli možnému pohoršení.⁴²⁹ Autor komentáře knihy o poutních místech a obrazech u nás kritizuje v roce 1887 zpěváky na poutích, kteří si sami vymýšlejí písně a šíří tak mnohé bludy.⁴³⁰ Právě kvůli teologicky nevhodným a nedůstojným textům byla v časopise přestavena v roce 1893 publikace *Poutní kniha*, obsahující vhodné poutní písně a modlitby.⁴³¹

⁴²¹ Srov. „Oslava nejblahoslavnější Panny Marie SvatoHorské“, ČKD, ročník 1883, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1883, s. 310–311.

⁴²² Srov. „Měsíc zasvěcený Panně Marii Lourdské“, ČKD, ročník 1886, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1886, s. 508–509.

⁴²³ Srov. „Stará Boleslav, nejstarší poutní místo v Čechách“, ČKD, ročník 1880, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1880, s. 394–395.

⁴²⁴ Srov. „Sepekov“, ČKD, ročník 1909, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1909, s. 560.

⁴²⁵ Srov. „Mašůvky“, ČKD, ročník 1910, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1910, s. 80.

⁴²⁶ Srov. „Velký Mariánský kalendář“, ČKD, ročník 1886, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1886, s. 574–575.

⁴²⁷ Srov. F. EKERT, „Dějiny poutního chrámu Zvěstování Panny Marie v Tejnici u Královic“, ČKD, ročník 1886, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1886, s. 627.

⁴²⁸ Srov. „Poutní místa a milostivé obrazy“, ČKD, ročník 1887, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1887, s. 568–570.

⁴²⁹ Srov. „Ponaučeníj pautnjům“, ČKD, ročník 1839, č. 1, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1839, s. 192.

⁴³⁰ Srov. „Poutní místa a milostivé obrazy“, ČKD, ročník 1887, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1887, s. 568–570.

⁴³¹ Srov. „Poutní kniha“, ČKD, ročník 1894, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1894, s. 253–255.

8.2 Zjevení, uzdravení, zázraky

Nejstarší příspěvek o zázračném uzdravení je v časopisu z roku 1843. Je to zpráva očitého svědka Abbé W. o zázračném uzdravení dívky v Ženevské nemocnici v roce 1941. Dívka s ochrnutou pravou polovinou těla ležela čtyři roky a dva měsíce na lůžku s velkým bolestivým nádorem na prsou. Požádala Abbého, aby mohla vykonat devítidenní pobožnost k Panně Marii z Fourriére (známého poutního místa) a svěřit se přimluvě sv. Františka Regis. Pobožnost započala prvního května přijetím Svátosti oltářní a devátý den, v neděli, když jí Abbé opět přinášel Eucharistii, viděl, jak nemocná dělá znamení kříže rukou, která byla ještě včera bezvládná. Její první slova byla: „*Chwála Bohu, Pane Abbé! Já gsem uzdrawená, má celá nemoc wzala swüg konec.*“⁴³²

Další příklad uzdravení je v poznámce F. Slámy k článku *Żiwot panenské matky Božj Marie*. Příběh vypravoval W. Kostkuba, bývalý zámecký kaplan na Zelené hoře. Jeho matka ohluchla krátce po svatbě a postupně ztrácela v domě důstojnost. Dlouhá léta takto trpěla až do chvíle, kdy nesla na pole oběd a manžel i ženci, když ji uviděli, vypukli v divný smích. Ona zasažena tím, že se vysmívají jí, vzdychla s bolestnou vroucností: „*Panenko Maria, smilug se nade mnou a wypros mně zase předešlého sluchu*“. *A w tu chwjli zaslechla pěnj skřivana, nabyła sluchu, podrżewši ho aż k swé smrti.*“⁴³³

Článek o založení kláštera v Teplé z roku 1847 podává legendární zprávu o narození bl. Hroznaty. Když jeho matka po porodu viděla, že nejeví známky života, začala se s tím smířovat, ale žena, která jí při porodu pomáhala, ji přemluvila, aby Panně Marii dítě obětovala. Když to udělala a dítě takto zvedla, dítě ožilo.⁴³⁴

Jak mocná je přimluva Panny Marie uvádí A. Pohan v článku z roku 1844 na příkladu obrácení židovského velkoobchodníka Alfonse Ratisbone, kterému se zázračně zjevila Matka Páně v kapli sv. Rafaela v Římě v podobě známé z medailky sv. Kateřiny Labouré.⁴³⁵

⁴³² A. H. KEIL, „*Zázračné uzdrawenj*“, ČKD, *ročník 1843*, č. 3, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 562–563.

⁴³³ F. SLÁMA, „*Żiwot panenské matky Božj Marie*“, *ročník 1844*, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1844, s. 757.

⁴³⁴ Srov. H. KARLÍK, „*Založení kláštera a opatstwi Teplského*“, ČKD, *ročník 1847*, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1847, s. 731–732.

⁴³⁵ Srov. A. POHAN, „*Kteraká gest zbraň katolické cjrkwé*“, ČKD, *ročník 1843*, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 54.

Autobiografické svědectví M. A. Ratisbone o jeho obrácení je uvedeno v rozsáhlém článku z roku 1868. Ratisbone, židovský právník a odpůrce katolicismu popisuje zrod i chvíli svého prozření v chrámu sv. Ondřeje v Římě v souvislosti s medailkou Panny Marie a modlitbou *Memorare* sv. Bernarda, kterou se modlil jako zkoušku katolického náboženství, protože se k tomu nechal přemluvit svým známým. Ten, který dříve nenáviděl svého bratra, který zradil židovskou tradici jejich rodiny a stal se katolickým knězem, po vyjití z chrámu, kde „slyšel královnu apoštolů“, ihned věděl, že chce být pokřtěn.⁴³⁶

Generální vikář sv. Otce kardinál Konstantin Patrizzi vydal 3. 6. 1842 tento rozsudek:

„V úplném a okamžitém obrácení Alfonsa Marie Rattisbone-a z židovství na katolickou víru velký na přímluvu nejbl. Panny od nejdobrotivějšího a nejvyššího Boha učiněný zázrak spočívá.“⁴³⁷

Další zmínka o pozoruhodných osudech židovských bratrů Ratisbone je otištěna v roce 1884, kdy Alfons i jeho bratr Bohdan dokonali. Nejdříve Bohdan a pak i Alfons se nechali navzdory silným vazbám rodiny pokřtít. Bohdan se stal knězem, a i když jej proto bratr Alfons hluboce nenáviděl, přece i on dostal zázračně skrze Pannu Marii milost prozření a spolu pak usilovali o obrácení svých židovských bratrů a založili v Paříži a později i v Jeruzalémě kongregaci k vychovávání židovských dívek pod názvem „Panny Marie Sionské“.⁴³⁸

Knížečka obsahující výčet zázraků, které se udály prostřednictvím Panny Marie ve Filipsdorfu je doporučována v časopise roku 1885.⁴³⁹

V závěru pojednání J. Pauly o zázracích z roku 1894 jsou uvedeny příběhy, které se udály v Lurdech od roku 1858.⁴⁴⁰

Knihy obsahující příklady pomoci Panny Marie věrným ctitelům je oznámena v časopise z roku 1894.⁴⁴¹

⁴³⁶ Srov. F. TAUFER, „*Maria Alfons Ratisbonne*“, ČKD, *ročník 1868*, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1868, s. 561–588.

⁴³⁷ F. TAUFER, „*Maria Alfons Ratisbonne*“, ČKD, *ročník 1868*, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1868, s. 588.

⁴³⁸ Srov. „*Bratři Bohdan i Alfons Ratisbonne*“, ČKD, *ročník 1884*, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1884, s. 499–500.

⁴³⁹ Srov. K. VONDRUŠKA, „*Rukověť devítidenní pobožnosti k Panně Marii Filipsdorfské*“, ČKD, *ročník 1885*, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 444.

⁴⁴⁰ Srov. „*Zázraky ve světle zdravého rozumu*“, ČKD, *ročník 1894*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1894, s. 122.

Velký význam zjevení Panny Marie v Lurdech zdůrazňuje J. Podlaha v knize, kterou časopis představil v roce 1898.⁴⁴²

Ve zprávě o knize *Natur und Katechismus* je zmíněna růže jako příklad jednoho z mariánských symbolů. Růže jako královna mezi květinami symbolizuje lásku. A protože Boha milovala nejvíce z lidí Panna Maria, proto je nazývána v litaních „Růží mystickou“. I v Lurdech se zjevila Neposkvrněná Paní se zlatými růžemi na nohou, což symbolizuje podle autora dokonalou lásku, neboť zlato symbolizuje dokonalost.⁴⁴³ V roce 1901 je oznámena publikace L. Kolíska podrobně přibližující události v Lurdech.⁴⁴⁴

Knížku o historii poutního chrámu na Svatém Kopečku u Olomouce přibližuje krátký článek z roku 1907. Kostel vystavěný ke cti Panny Marie začal být velmi vyhledávaný kvůli zázračnému uzdravení slepého barona Alexandra z Bory v den posvěcení chrámu 3. dubna 1633.⁴⁴⁵

Statistickou zprávu o poutním místě v Lurdech přinesl časopis v roce 1907. V roce 1906 bylo v chrámu Notre Dame des Lourdes obětováno 40.800 mší svatých a ke svatému přijímání přistoupilo 407.000 věřících. Bylo zapsáno 1,970.440 modlitebních úmyslů a v 41.595 případech bylo oznámeno, že prosba byla vyslyšena. Nápadných uzdravení bylo zdokumentováno 116.⁴⁴⁶

V roce 1908 je otištěno oznámení, že k padesátiletému výročí zjevení Panny Marie v Lurdech, vychází kniha *Lourdy a jejich význam pro naši dobu* Dr. Sedláčka.⁴⁴⁷

V roce 1911 otiskl časopis další statistiku o Lurdech. V roce 1910 bylo v Lurdech sepsáno 110 protokolů o uzdravení, přičemž Lurdy navštívil i anglický král Edvard VII. a portugalská královna Amelie.⁴⁴⁸

⁴⁴¹ Srov. J. DROZD, „*Blahoslavená Panna Maria v příkladech*“, ČKD, ročník 1894, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1894, s. 561–562.

⁴⁴² Srov. „*Blahoslavená Panna Maria*“, ČKD, ročník 1898, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 640.

⁴⁴³ Srov. V. OLIVA, „*Natur und Katechismus*“, ČKD, ročník 1900, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 302–303.

⁴⁴⁴ Srov. „*Zda věřiti Lurdům*“, ČKD, ročník 1901, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1901, s. 152.

⁴⁴⁵ Srov. F. KRYŠTŮFEK, „*Divotvorná Matka Boží, královna Moravy, na Sv. Kopečku*“, ČKD, ročník 1907, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1907, s. 517.

⁴⁴⁶ Srov. I. ZHÁNĚL, „*Lurdy roku 1906*“, ČKD, ročník 1907, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1907, s. 212.

⁴⁴⁷ Srov. „*Lourdy a jejich význam pro naši dobu*“, ČKD, ročník 1908, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1908, s. 263.

⁴⁴⁸ Srov. I. ZHÁNĚL, „*Lurdy roku 1910*“, ČKD, ročník 1911, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1910, s. 298.

Dr. Stejskal podrobně přibližuje knihu pařížského lékaře, v které Dr. Grandmaison analyzuje devatenáct výrazných případů uzdravení v Lourdech. Zmiňuje přísné podmínky lékařského vyšetření v Lourdech a popisuje jednotlivé případy v rozmezí let 1875–1911, které byly lékaři dlouhodobě sledovány, protože lékařská vysvědčení jsou uchovávána v lurdském archivu a v sekretariátu „du Pèlerinage National“ v Paříži.⁴⁴⁹

Sbírka kázání A. Schweykarta, která čerpá z Lurdských událostí je doporučována v ročníku 1914. Sbírka obsahuje také historické prameny, z nichž autor čerpal, zejména díla, která napsali prof. Bertrin, Lassere, Dr. Boissarie a Dr. Grandmaison.⁴⁵⁰

V roce 1923 je zakazován dekretem posvátného officia spisek o zjevení Panny Marie v La Salette.⁴⁵¹

V ročníku 1924 je otištěno oznámení papeže o uznání ctností ctihodné Bernadety Soubirous v heroickém stupni.⁴⁵²

Knihu G. Buetti o mariánských poutních chrámech, uzdraveních a úctě k Panně Marii představuje časopis v roce 1932.⁴⁵³

Uzdravení z posedlosti bavorské dívky Juliany Steinlové pomocí exorcismu na Svaté Hoře popisuje publikace Dr. Miklíka ohlášená v roce 1933.⁴⁵⁴

Knihou představená v roce 1934 *Lourdes et Bernadette* od Reynès-Monlauer obsahuje písemná svědectví samotné Bernadetty a záznamy sester neverského kláštera. Vyzdvihuje spasitelné účinky lurdských zjevení: probuzení ducha modlitby a kajícího, zázraky a uzdravení.⁴⁵⁵

Zjevení Panny Marie sv. Bernadetě v Lourdech popisuje kazatel v příkladu kázání o svátku neposkvrněného početí Panny Marie z roku 1942.⁴⁵⁶

⁴⁴⁹ Srov. F. STEJSKAL, „*Vingt Guérisons à Lourdes*“, ČKD, ročník 1913, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1913, s. 253–256.

⁴⁵⁰ Srov. A. KUDRNOVSKÝ, „*Lourdes im Lichte der Wahrheit*“, ČKD, ročník 1914, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1914, s. 445–446.

⁴⁵¹ Srov. „*Zákaz spisku o zjevení P. Marie v La Salette*“, ČKD, ročník 1923, č. 8, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1923, s. 405.

⁴⁵² Srov. „*K beatifikaci a kanonisaci ctihodné Marie Bernardety Soubirous*“, ČKD, ročník 1924, č. 1, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 67.

⁴⁵³ Srov. „*Gugl. Buetti, Rica miniera di esempi Mariani*“, ČKD, ročník 1932, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 111–112.

⁴⁵⁴ Srov. J. ČIHÁK, „*Satan na Svaté Hoře*“, ČKD, ročník 1933, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 246.

⁴⁵⁵ Srov. „*Lourdes et Bernadette*“, ČKD, ročník 1934, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1934, s. 312.

⁴⁵⁶ Srov. „*Schemata nedělních kázání a promluv na svátky*“, ČKD, ročník 1942, č. 6, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1942, s. 370–374.

První zmínka o zjevení Panny Marie ve Fatimě je z roku 1943, v článku k 25. výročí zjevení. Autor článku uvádí, že v roce 1942 biskupové Portugalska potvrdili pastýřským listem věrohodnost a blahodárnost tohoto zjevení. V článku je zveřejněno tajemství vizionářky Lucie, nyní (1943) řeholnice kongregace sv. Doroty v Římě. Matka Boží žádala v tajemství Lucii, aby byly první soboty v měsíci věnovány smírným svatým přijímáním a aby se lidstvo zasvětilo jejímu Srdci. Pokud tak lidé učiní, nastane brzy obrat a země sv. Vladimíra (Rusko) se vrátí k Bohu a k církevní jednotě a Církvi se otevře rozsáhlé pole apoštolátu. Papež Pius XII. toto zasvěcení již vykonal a kardinál Schuster vybídl kněžstvo na diecézní synodě v Milánu, aby toto zasvěcení také učinili. Časopis také cituje modlitby, které naučil Hyacintu, Františka a Lucii ve Fatimě Anděl strážce:

„Bože můj, v tebe věřím, tobě se klaním, v tebe doufám, tebe miluji. Prosím tě za odpuštění pro ty, kteří nevěří, neklanějí se, nedoufají a nemilují tě! Trojjediný Bože, Otče, Synu a Duchu svatý, klaním se hluboce nejdrazšímu Tělu, Krvi, Duši a Božství Pána našeho Ježíše Krista, přítomnému ve všech svatostáncích světa, a obětují ti je na odčinění urážek, jimiž je zneuctíván, a pro nekonečné zásluhy jeho nejsvětějšího Srdce a skrze přimluvu neposkvrněného Srdce Panny Marie prosím tě za obrácení ubohých hříšníků“.⁴⁵⁷

V kázání o úctě k Panně Marii, které je nabízeno kněžím v roce 1943 zazívá, že Pius XII. zasvětil lidstvo Neposkvrněnému Srdci Panny Marie 31. října 1942.⁴⁵⁸

Další kázání o úctě k Nejčistšímu Srdci Panny Marie, nabízené časopisem v roce 1943, zmiňuje dvojí zasvěcení Piem XII., 31. října 1942 rozhlasem a 8. prosince na svátek Neposkvrněného početí Panny Marie v bazilice sv. Petra. Toto zasvěcení bylo také iniciováno arcibratrstvem Neposkvrněného Srdce Panny Marie při kostele Panny Marie Vítězné v Paříži, které výrazně šířilo od roku 1836 úctu k Srdci Páně a k Srdci Panny Marie. Mimořádné účinky této úcty, pobožností, četných obrácení jednotlivců i celých farností přiměly francouzské biskupy žádat papeže o zasvěcení lidstva Neposkvrněnému Srdci Panny Marie. Naposled tak učinili v roce 1929 na mariánském kongresu v Lurdech. V kázání nechybí připomínka zjevení Panny Marie v La Salettě, Lurdech a ve Fatimě.⁴⁵⁹

Poutavý příběh obsahuje příklad kázání z roku 1943 od nejmenovaného autora. Když námořníci odstraňovali trosky po zemětřesení v Messině v roce 1908, uslyšeli ze sutin

⁴⁵⁷ Srov. „*Dvacáté páté výročí zjevení Panny Marie ve Fatimě*“, ČKD, *ročník 1943*, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 29.

⁴⁵⁸ Srov. „*Schemata promluv na neděle postní*“, ČKD, *ročník 1943*, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 55.

⁴⁵⁹ Srov. „*Schemata ke kázáním nedělním i svátečním*“, ČKD, *ročník 1943*, č. 3, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 171–179.

opakovat hlas: „Ave Maria, ave Maria“ ihned v tom místě zrychlili odklizení, ale trosky se jim sesypaly pod rukama do místa, odkud hlas vycházel. Řekli si, že ten, kdo odtud volal je teď už jistě mrtvý. Podivili se však, když z trhliny vylétl papoušek, otřepal si prach z křídel a opakoval: „Ave Maria, ave Maria“. Když nahlédli do trhliny, našli tam v bezvědomí mladistvou dívku, od které se asi papoušek naučil vyslovovat svaté jméno, které se stalo dívce záchranou.⁴⁶⁰

Fakta o Fatimském zjevení jsou obsahem kázání z roku 1944. Fatimské zjevení bylo uznáno 13. října 1930. V roce 1942 papež Pius XII. zasvětil skrze rozhlas Neposkvrněnému Srdci Panny Marie celý svět. Autor popisuje jednotlivě hlavní události všech šesti zjevení Panny Marie Lucii dos Santos, Hyacintě a Františkovi Marto. Popisuje i zjevení anděla, který je na jejich úlohu připravoval. Při prvním zjevení 13. května 1917 přijaly děti úkol přinášet oběti za obrácení hříšníků, aby nepřicházelo tolik lidí do pekla. Při druhém Panna Maria opět doporučovala modlitbu růžence a předpověděla Hyacintě a Františkovi, že si je brzy vezme k sobě do nebe. Viděli také Mariino srdce ovinuté trním, symbol hříchů, které Marii drásají. Ve třetím zjevení bylo dětem ukázáno peklo a sděleno, že jako ochranu před peklem chce Ježíš, aby se lidé zasvětili neposkvrněnému Srdci jeho Matky. Učiní-li tak, země sv. Vladimíra se obrátí a světu nastane období pokoje a Portugalsko si uchová dar víry. Panna Maria dovolila Lucii toto tajemství sdělit až po několika letech. Čtvrté zjevení překazily úřady, protože děti uvěznila státní moc, a proto se odehrálo až 19. srpna. Tehdy je Maria pochválila za jejich oběti, ale přála si, aby nespávaly s utaženým provazem. Pátému zjevení byl přítomen i generální vikář. Panna Maria děti povzbuzovala k modlitbě za ukončení světové války. Šestému zjevení, při kterém Panna Maria slíbila povědět své jméno, bylo za deště a bláta přítomno asi 50.000 lidí. Představila se jako Panna Maria Růžencová a po šesté vybídla děti k modlitbě růžence. Vybízela k pokání a slíbila brzký konec války. Slíbený zázrak tehdy pozorovalo 50–70 tisíc lidí v okolí 10 km. Barevně rotující slunce všechny promočené lidi během několika minut zcela osušilo. Autor také uvádí, že již papež Pius X. udělil plnomocné odpustky v roce 1912 (pět let před zjevením ve Fatimě), těm, kdo přistoupí v první sobotu v měsíci ke svatému přijímání v duchu smíru za urážky Neposkvrněného Srdce Panny Marie. Lucie pak na základě zjevení vyzývá k vykonání pěti takových sobot, při nichž se má vykonat smírná zpověď, přistoupit ke

⁴⁶⁰ Srov. „*Schemata ke kázáním nedělním i svátečním*“, ČKD, ročník 1943, č. 4, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 244–247.

svatému přijímání, pomodlit se růžencem a čtvrt hodiny rozjímat o tajemství svatého růžence.⁴⁶¹

Publikace knihy J. Pustějovského popisující zjevení Panny Marie ve Fatimě byla v časopisu představena v roce 1948.⁴⁶²

8.3 Přehled mariánských publikací a jejich recenze v ČKD

Oznámení o publikovaných knihách s rozmanitou mariánskou tematikou se objevují ihned v počátku časopisu. Tato kapitola nabízí chronologický přehled desítek knih s mariánskou tematikou, které časopis během své existence čtenářům přiblížil.

V ročníku 1831 jsou představena tematická kázání B. Oppelta⁴⁶³ a příležitostná kázání F. Kantského,⁴⁶⁴ ve kterých se objevují i mariánská kázání na den narození, a o slavnosti nanebevzetí Panny Marie.

Mezi nejčastěji oznamované publikace patří knihy modliteb a pobožností pro ženy,⁴⁶⁵ pro vzdělané paní a panny;⁴⁶⁶ za zesnulé;⁴⁶⁷ k úctě Panny Marie pro všechny dny měsíce;⁴⁶⁸ pro křesťanské matky;⁴⁶⁹ pro ctitele Panny Marie dobré rady;⁴⁷⁰ malé Mariánské

⁴⁶¹ Srov. „*Schemata kázání nedělních i svátečních*“, ČKD, ročník 1944, č. 4, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1944, s. 250–254.

⁴⁶² Srov. „*Růžencová Královna z Fatimy*“, ČKD, ročník 1948, č. 3, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T. v Praze, 1948, s. 188–189.

⁴⁶³ Srov. „*Thematische Predigtentwürfe über alle sonn- und festtägigen Episteln und Evangelien*“ ČKD, ročník 1831, č. 2, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1831, s. 292–295.

⁴⁶⁴ Srov. „*Příležitostná kázání*“, ČKD, ročník 1831, č. 2, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1831, s. 295–296.

⁴⁶⁵ Srov. F. HAWRÁNEK, „*Zdrávas Maria*“, ČKD, ročník 1841, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1841, s. 117–119.

⁴⁶⁶ Srov. J. WOTÝPKA, „*Růže Sionská*“, ČKD, ročník 1845, č. 3, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1845, s. 570.

⁴⁶⁷ Srov. „*Nábožná památka zesnulých v Pánu*“, ČKD, ročník 1848, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1848, s. 119.

⁴⁶⁸ Srov. „*Májový věnec Mariánský*“, ČKD, ročník 1860, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1860, s. 231.

⁴⁶⁹ Srov. „*Knihy pro matku křesťanskou*“, ČKD, ročník 1876, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1876, s. 477–478.

⁴⁷⁰ Srov. „*Maria matka dobré rady*“, ČKD, ročník 1882, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1882, s. 380–381.

officium;⁴⁷¹ hodinky o neposkvrněném početí Marie;⁴⁷² pro soukromé májové pobožnosti;⁴⁷³ nebo modlitební knihy kompletující obvyklé modlitby mariánské pobožností, tajemství růžence, litanie i písně.⁴⁷⁴

Časopis obsahuje oznámení i recenze básnických sbírek Františka Sušila *Růže a trní*;⁴⁷⁵ 31 mariánských básní V. Šťastného *Kvítí májové*;⁴⁷⁶ *Růženec* F. Johanity;⁴⁷⁷ sbírku básní V. Engeströma;⁴⁷⁸ sbírku mariánské poezie X. Dvořáka *Májové konfese*;⁴⁷⁹ sbírku básní o Panně Marii od sta českých autorů a třináct národních legend;⁴⁸⁰ sbírky mariánských hymnů⁴⁸¹ a knihu o hymnech arcibiskupa Jana z Jenštejna.⁴⁸²

Časopis často představoval publikace různých mariánských písní, např. *Pjsnj k bolestné Panně Marii*, *Pjsnj Zdráwas Králowno*, *Pjsnj Litanie Loretanská s nápěvem*.⁴⁸³

Dále knihy obsahující např. výklad evangelia sv. Lukáše profesora teologie F. Sušila;⁴⁸⁴ výklad modlitby růžence a jiných mariánských pobožností;⁴⁸⁵ původ a výklad

⁴⁷¹ Srov. K. VONDRUŠKA, „Malé hodinky k nejblaženější Panně Marii“, ČKD, ročník 1885, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 444–445.

⁴⁷² Srov. „Kristus a Panna“, ČKD, ročník 1886, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1886, s. 314–315.

⁴⁷³ Srov. J. SOUKUP, „Májová pobožnost“, ČKD, ročník 1896, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 255–256.

⁴⁷⁴ Srov. „Chvály Mariánské“, ČKD, ročník 1871, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1871, s. 467.

⁴⁷⁵ Srov. „Růže a trní“, ČKD, ročník 1852, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1852, s. 242–248.

⁴⁷⁶ Srov. „Kvítí májové“, ČKD, ročník 1869, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 240.

⁴⁷⁷ Srov. „Růženec“, ČKD, ročník 1884, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1884, s. 126–127.

⁴⁷⁸ Srov. „Pieśń o gwiazdach naszych“, ČKD, ročník 1884, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1884, s. 626–627.

⁴⁷⁹ Srov. J. HRONEK, „Májové konfese“, ČKD, ročník 1919, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1919, s. 238.

⁴⁸⁰ Srov. I. ZHÁNĚL, „Matka Boží v české poesii“, ČKD, ročník 1928, č. 6, Praha: Československá akciová tiskárna, 1928, s. 692.

⁴⁸¹ Srov. „Mariánské hymny“, ČKD, ročník 1931, č. 6, Praha: Československá akciová tiskárna, 1931, s. 776.

⁴⁸² Srov. „Die Hymnen Johann's von Jenstein“, ČKD, ročník 1887, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1887, s. 57–58.

⁴⁸³ „Sklad knih Dēdictwjm Swatojanským wydaných w lewněgšj ceně“, ČKD, ročník 1840, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1840, s. 777.

⁴⁸⁴ Srov. K. BOROVÝ, „Evangelium sv. Lukáše“, ČKD, ročník 1865, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1865, s. 555–560.

⁴⁸⁵ Srov. K. VONDRUŠKA, „Růžový věneček“, ČKD, ročník 1886, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1886, s. 509–510.

modlitby růžence;⁴⁸⁶ výklad nauky o Panně Marii jako prostřednici všech milostí od L. Gommengingera.⁴⁸⁷

Nejčastěji byly oznamovány knihy obsahující rozjímání pro májové pobožnosti;⁴⁸⁸ např. májová pobožnost sestavená pro tři roky;⁴⁸⁹ rozjímání pro májové pobožnosti podle P. Eymarda;⁴⁹⁰ májová rozjímání na celý měsíc F. Vaňka;⁴⁹¹ 31 úvah prof. Endlera, které sestavil na základě myšlenek Arnošta z Pardubic z díla *Mariale*.⁴⁹²

Knihy s rozjímáním o modlitbách „Zdravas“ a „Pod ochranu tvou“;⁴⁹³ o růženci na celý měsíc;⁴⁹⁴ rozjímání o tajemstvích růžence,⁴⁹⁵ o tajemstvích růžence J. Černého;⁴⁹⁶ rozjímání o tajemstvích růžence litoměřického biskupa Grosse vzhledem k Eucharistii.⁴⁹⁷

Knihy pojednávající o mariánských svátcích, např. o utrpení Krista a Panny Marie;⁴⁹⁸ o svátku neposkvrněného početí Panny Marie;⁴⁹⁹ o slavnosti Navštívení Panny Marie.⁵⁰⁰

⁴⁸⁶ Srov. J. OSENSKÝ, „Svatý Růženec“, ČKD, ročník 1888, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1888, s. 508–509.

⁴⁸⁷ Srov. „Leo Gommenginger, Unsere Königin“, ČKD, ročník 1932, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 331–332.

⁴⁸⁸ Srov. „Salve Regina“, ČKD, ročník 1869, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 240.

⁴⁸⁹ Srov. „Rosa mystica“, ČKD, ročník 1898, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 258.

⁴⁹⁰ Srov. „Měsíc Panny Marie, naší milé Paní nejsvětější Svátosti oltární“, ČKD, ročník 1899, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1899, s. 336.

⁴⁹¹ Srov. „Zdravas Maria, lékem naší doby“, ČKD, ročník 1900, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 240.

⁴⁹² Srov. „Mai-Betrachtungen“, ČKD, ročník 1905, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 574.

⁴⁹³ Srov. „Zbožná rozjímání sv. života Bohorodičky Marie Panny“, ČKD, ročník 1875, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1875, s. 471–472.

⁴⁹⁴ Srov. P. OHERA, „Sv. Růženec a Nejsvětější Svátost“, ČKD, ročník 1897, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1897, s. 573–574.

⁴⁹⁵ Srov. P. ZALETĚL, „Perličky růžencové“, ČKD, ročník 1898, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 325.

⁴⁹⁶ Srov. F. ZÍTEK, „Rosa mystica“, ČKD, ročník 1913, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1913, s. 149–151.

⁴⁹⁷ Srov. „Eucharistický růženec“, ČKD, ročník 1930, č. 7, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 698.

⁴⁹⁸ Srov. „Obširný Život a utrpení Vykupitele našeho“, ČKD, ročník 1865, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1865, s. 318–320.

⁴⁹⁹ Srov. R. SMOLÍK, „Církevní Rok“, ČKD, ročník 1881, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1881, s. 632.

⁵⁰⁰ Srov. „Die Hymnen Johann's von Jenstein“, ČKD, ročník 1887, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1887, s. 57–58.

V ročníku 1889 je oznámeno vydání nového spisu Dr. Lenze, který obsahuje 62 rozjímání o životě Panny Marie v souvislosti s výkladem Loretánských litaní.⁵⁰¹

Velký Mariánský kalendář pro přestupný rok 1884 nabídl také články o důvěře k Bohorodičce v souvislosti s Lurdskými událostmi.⁵⁰²

Časopis někdy jen stručně krátce oznámil vycházející knihy o životě Panny Marie, např. *Čtvero kněh o následování panny Marie*;⁵⁰³ *Poslední léta Nejsvětější Panny Marie na světě*;⁵⁰⁴ *Život nejbl. Bohorodičky Panny Marie a Jej. panického chotě sv. Josefa*;⁵⁰⁵ *Život bl. Panny Marie*.⁵⁰⁶

V článku z roku 1875 autor kritizuje publikaci *Zbožná rozjímání sv. života Bohorodičky Marie Panny*, pro nepodložené tvrzení, že Maria bydlela spolu s pannami v jednom domě vedle chrámu a pro mnoho jiných nepřesností.⁵⁰⁷

ČKD přinášel i zprávy o jiných mariánských časopisech např. o časopisu růžencového bratrstva a třetího řádu dominikánské řehole *Růže dominikánská*, který vychází od roku 1887.⁵⁰⁸ Stručný obsah časopisu *Květy Mariánské* (v té době 34. ročník) je otištěný např. v roce 1922.⁵⁰⁹ Obsah časopisu *Růže Lourdská* (14. ročník) přiblížil časopis v roce 1922.⁵¹⁰

Týdeník *Kříž – Maria* vycházející od roku 1894, který měl až sto tisíc odběratelů, chváli I. Zháněl v roce 1930, kdy již jeho odběratelů zůstalo jen asi 25.000.⁵¹¹

⁵⁰¹ Srov. „*Rozjímání a výklady o litanii Loretánské*“, ČKD, ročník 1889, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1889, s. 376–377.

⁵⁰² Srov. „*Velký Mariánský kalendář*“, ČKD, ročník 1883, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1883, s. 512.

⁵⁰³ Srov. „*Čtvero kněh o následování panny Marie*“, ČKD, ročník 1851, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1851, s. 161–162.

⁵⁰⁴ Srov. J. KYSELKA, „*Poslední léta Nejsvětější Panny Marie na světě*“, ČKD, ročník 1885, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 440–441.

⁵⁰⁵ Srov. F. KRÁSL, „*Život nejbl. Bohorodičky Panny Marie a Jej. panického chotě sv. Josefa*“, ČKD, ročník 1885, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 305–306.

⁵⁰⁶ Srov. P. SUCHOMEL, „*Život bl. Panny Marie*“, ČKD, ročník 1928, č. 8, Praha: Československá akciová tiskárna, 1928, s. 1002–1003.

⁵⁰⁷ Srov. „*Zbožná rozjímání sv. života Bohorodičky Marie Panny*“, ČKD, ročník 1875, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1875, s. 471–472.

⁵⁰⁸ Srov. „*Růže dominikánská*“, ČKD, ročník 1892, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1892, s. 379–381.

⁵⁰⁹ Srov. J. HRONEK, „*Květy Mariánské*“, ČKD, ročník 1922, č. 2, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1922, s. 74.

⁵¹⁰ Srov. J. HRONEK, „*Růže Lourdská*“, ČKD, ročník 1922, č. 8, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1922, s. 273.

⁵¹¹ Srov. I. ZHÁNĚL, „*Kříž – Maria*“, ČKD, ročník 1930, č. 4, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930,

V roce 1930 komentoval I. Zháněl zánik našeho nejstaršího mariánského měsíčníku *Květy Mariánské*, který vycházel od roku 1884 do roku 1929. Konstatuje zde, že v měsíčníku byly publikovány básně, několik rozjímání nebo pojednání a kratší mariánské zprávy a povídky. Na Moravě tak zůstaly v roce 1930 jen dva mariánské měsíčníky, *Hlasy svatohostýnské* (v té době 26. ročník) a *Růže Lurdská* (22. ročník).⁵¹²

V časopisu jsou také krátké recenze k vydání obrázků svatých a světic⁵¹³ a oznámení o vytištění obrazu „Hostýnské madony“ mistra H. Schweigera.⁵¹⁴

O knize, která pojednává o úctě k Panně Marii v kněžské službě, referuje časopis v roce 1903.⁵¹⁵

V roce 1940 připomíná O. Korvas slova sv. Alfonse M. z Liguori, aby kazatelé vytrvale vzbuzovali důvěru v přímluvu Panny Marie. Chválí zvyk některých kazatelů, kteří vkládají do každého kázání alespoň několik slov o Panně Marii a uvedou nějaký příklad vyslyšení její přímluvy nebo doporučí nějakou modlitbu k Matce Boží. Především však mají kazatelé posluchačům vštěpovat, ať se v pokušení utíkají k Bohu a vzývají vytrvale svatá jména Ježíš a Maria, dokud pokušení neustane.⁵¹⁶

8.3.1 Dílčí vyhodnocení příspěvků k tématu mariánské úcty a spirituality

V této kapitole složené z několika stovek rozmanitých příspěvků zaznívá také upřímná kritika nepodařených a nevkusných poutních obrázků. Časopis zveřejnil dokonce i zákazy některých obrazů, medailí a publikací s mariánskou tematikou. Podobné problémy však přetrvávají dodnes, i v současnosti teologové varují před kýčovitým znázorňováním Panny Marie, zejména pokud je ještě zobrazena bez Krista nebo bez církve. U děl, která

s. 324–325.

⁵¹² Srov. I. ZHÁNĚL, „*Květy Mariánské*“, ČKD, *ročník 1930*, č. 4, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 325–326.

⁵¹³ Srov. „*Obrázky Svatých a Světic Božích*“, ČKD, *ročník 1886*, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1886, s. 629.

⁵¹⁴ Srov. „*Hostýnská Madonna*“, ČKD, *ročník 1898*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 127.

⁵¹⁵ Srov. B. MATĚJŮ, „*Die Andacht der Priester zur seligsten Jungfrau Maria*“, ČKD, *ročník 1903*, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1903, s. 648–649.

⁵¹⁶ Srov. O. KORVAS, „*Závěť sv. M. de Ligouri*“, ČKD, *ročník 1940*, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1940, s. 365–368.

jsou po této stránce kvalitní, zase hrozí nebezpečí, že diváci budou na místo adorace Boha více obdivovat dílo lidských rukou.⁵¹⁷

Některé články také odsuzují zneužívání jména Panny Marie v obchodních praktikách, upozorňují na nevhodné i zcela bludné texty poutních písní a nepříhodné náboženské postoje při procesích. V příspěvcích se také objevuje termín „zasvěcení Panně Marii“, na jehož problematičnost upozorňuje dokument MPMA⁵¹⁸ a doporučuje spíše termín „svěření se“, které častěji volil v magisteriálních dokumentech i Jan Pavel II.⁵¹⁹

Touto otevřenou diskusí vytvářel časopis od počátku prostor pro jakousi veřejnou teologickou očistu a varoval tak před nepodloženými tvrzeními a jinými nepatřičnostmi. Také II. vatikánský koncil vybízí teology a kazatele Božího slova, aby se při úvahách o jedinečné důstojnosti Bohorodičky varovali jak nesprávného přehánění, tak i přílišné úzkoprsosti.⁵²⁰ Je tedy třeba: „Opatrně a pozorně rozlišovat hodnoty lidové zbožnosti, jež byla často hybnou pákou vynikající intuice věřících“ (sensus fidelium).⁵²¹ Dokument MPMA *Matka Páně* také zdůrazňuje, aby mariánská úcta a projevy mariánské zbožnosti byly zřetelně teocentrické a christologické. K této teologické bělosti vybízí i konstituce *Lumen gentium*:

„Jak ve slovech, tak i v činech ať se pečlivě chrání všeho, co by mohlo odloučené bratry nebo kohokoli jiného uvést v omyl o pravé nauce církve. Věřící ať nezapomínají, že pravá úcta nespočívá v neplodném a přechodném citu, ani v nějaké nepodložené důvěřivosti, nýbrž že vychází z pravé víry, která nás přivádí k uznání vznešenosti Bohorodičky a povzbuzuje k synovské lásce k naší Matce a k následování jejích ctností.“⁵²²

Pavel VI. také upozorňuje na to, že mariánská úcta se neváže na myšlenková a vyjadřovací schémata jednotlivých dob ani na antropologické představy.⁵²³ „Maria je však především vzorem oné úcty, která proměňuje život v oběť Bohu.“⁵²⁴

⁵¹⁷ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Maria – mateřská tvář Boha*, Kostelní Vydří: KNA, 2004, s. 32–35.

⁵¹⁸ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně, Památka-Přítomnost-Naděje*, č. 58, Kostelní Vydří: KNA, 2003, s. 94.

⁵¹⁹ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně, Památka-Přítomnost-Naděje*, č. 56, Kostelní Vydří: KNA, 2003, s. 87.

⁵²⁰ Srov. *Lumen gentium*, č. 67, *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Kostelní Vydří: KNA, 2002, s. 96.

⁵²¹ MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně, Památka-Přítomnost-Naděje*, č. 47, Kostelní Vydří: KNA, 2003, s. 123.

⁵²² *Lumen gentium*, č. 67, *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Kostelní Vydří: KNA, 2002, s. 96.

⁵²³ Srov. PAVEL VI., *Marialis cultus*, č. 36, In: MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně, Památka-Přítomnost-Naděje*, Kostelní Vydří: KNA, 2003, s. 152.

Přesto nás církve vybízí k tomu, abychom velkodušně podporovali úctu k blahoslavené Panně Marii, především liturgickou úctu a vážili si mariánských modliteb a pobožností, které učitelský úřad během staletí doporučoval. Je třeba také přesně zachovávat to, co bylo v minulosti rozhodnuto o uctívání obrazů Krista, blahoslavené Panny Marie a svatých.⁵²⁵ Neboť: „Slávou mariánské úcty je adorace Boha a dosažení spásy člověka.“⁵²⁶

⁵²⁴ PAVEL VI., *Marialis cultus*, č. 21, In: MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně, Památka-Přítomnost-Naděje*, Kostelní Vydří: KNA, 2003, s. 141.

⁵²⁵ Srov. *Lumen gentium*, č. 67, *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Kostelní Vydří: KNA, 2002, s. 96.

⁵²⁶ MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně, Památka-Přítomnost-Naděje*, Kostelní Vydří: KNA, 2003, s. 121.

Závěr

Tato diplomová práce přináší přehled o studiích a člancích s mariologickou a mariánskou tematikou v *Časopisu katolického duchovenstva* mezi lety 1828–1949. Počátek práce je věnován vzniku a vývoji tohoto prvního českého teologického periodika, který byl násilně ukončen totalitní komunistickou mocí v roce 1949.

V celkovém množství 891 časopisů (115 ročníků) se objevuje pestrá škála mariologických příspěvků, které určitým způsobem mapují vývoj této disciplíny. Mariologicky významnější studie jsou v této práci nejprve seřazeny do chronologického přehledu a pak podle příbuznosti do jednotlivých tematických bloků. Nejrozsáhlejší mariologické příspěvky se týkají otázky Mariiny neposkvrněnosti od početí, která byla v časopisu několikrát diskutována ještě před vyhlášením tohoto dogmatu. Dalším velkým tématem je panenství Matky Boží, které z větší části tvoří studie o příbuzenských vztazích Svaté rodiny. Problematika smrti, pohřbu a nanebevzetí Panny Marie je v časopisu diskutována více než 100 let před vyhlášením dogmatu o Nanebevzetí Panny Marie.

Závěrečná třetina práce je sestavena z několika stovek příspěvků, které se týkají mariánské úcty a spirituality. Tyto příspěvky jsou zde opět více či méně přiblíženy v jednotlivých tematicky členěných kapitolách. Jsou to zejména výklady mariánských modliteb, články o mariánských pobožnostech a liturgii, mariánských homiliích, poutních místech, zjeveních a zázračných uzdraveních. Tuto část uzavírá přehled publikací s mariánskou tematikou, které časopis během své existence čtenářům představil a případně je i nějak komentoval.

V mnoha mariologických pojednáních otevřel časopis prostor pro svobodnou teologickou diskusi o poslání Kristovy Matky v dějinách naší spásy. Od svého počátku tak časopis umožňoval veřejnou teologickou reflexi, která často pomáhala očistit a usměrnit mnohá nepodložená tvrzení či jiné představy, které překračovaly hranice legitimního teologického pluralismu. Takto se časopis podílel určitým způsobem na vývoji mariologie jakožto teologické rozpravy o Marii z Nazareta, která vychází z rozpravy o Bohu a svou vlastní povahou se do ní má vracet.⁵²⁷

⁵²⁷ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně, Památka-Přítomnost-Naděje*, č. 47, Kostelní Vydří: KNA, 2003, s. 124.

Anotace

Příjmení a jméno: ŘIHÁK, Lubomír

Instituce: Katedra systematické teologie CMTF UP v Olomouci

Název diplomové práce: *Mariologie v Časopisu katolického duchovenstva v letech 1828–1949*

Vedoucí: prof. Pospíšil Ctirad Václav Th.D.

Počet stran: 138

Počet příloh: 9

Počet titulů bibliografie: 438

Klíčová slova: časopis katolického duchovenstva
mariologie
Panna Maria
neposkvrněné početí
panenství
mariánská úcta
dogma

Diplomová práce předkládá ucelený přehled o mariologii a projevech mariánského kultu v nejstarším českém teologickém periodiku Časopisu katolického duchovenstva v období let 1828–1949. Přibližuje nejvýznamnější mariologické studie a pojednání podle témat jako např. studie o neposkvrněném početí Panny Marie, o jejím panenství, smrti, nanebevzetí apod. Značná část práce mapuje tematicky širokou oblast příspěvků, které se týkají mariánské úcty a mariánské spirituality.

Resumé

ŘIHÁK, Lubomír. *Mariologie v Časopisu katolického duchovenstva v letech 1828–1949*

Diplomová práce

Diplomové práce *Mariologie v Časopisu katolického duchovenstva v letech 1828–1949* nabízí přehled o mariologickém přínosu nejstaršího českého teologického periodika v jeho celé existenci.

První kapitola přibližuje vznik a vývoj prvního českého časopisu určeného duchovním pastýřům. Zde je možné se seznámit s významnými osobnostmi, které se zasloužily o vydávání a kvalitu tohoto časopisu. Současně nabízí pohled na různé historické souvislosti, které na vydávání časopisu měly nesporný vliv.

Druhá část práce mapuje nejvýznamnější mariologické studie a pojednání v časopisu. Po stručném přehledu jsou tyto příspěvky rozčleněny do témat, mezi nimiž jsou nejrozsáhlejší a nejčetnější studie o neposkvrněném početí Panny Marie, o jejím panenství, smrti, nanebevzetí, problematika Mariina prostřednictví a její spoluúčasti na Kristově díle spásy.

Třetí část práce se snaží postihnout široký záběr mariánské úcty a mariánské spirituality. Tato témata jsou však rozptýlena v mnoha rozmanitých článcích, pojednáních a oznámení. Proto jsou roztříděna do jednotlivých oblastí: výrazu mariánské úcty v modlitbách a liturgii, mariánských homilií a promluv, zmínek o vzrůstajícím zájmu o poutní místa, zjevení a zázračná uzdravení. Tato část poskytuje také přehled o významných publikacích s mariánskou tematikou, které časopis představil a případně je i zhodnotil.

Vytvořením prostoru pro veřejnou teologickou diskusi přispěl časopis i k reflexi o poslání Panny Marie v dějinách naší spásy. Tento systematický přehled různých příspěvků chce přiblížit svědectví časopisu o postupném vývoji mariologie jako oslavy Boha skrze postavu a poslání Matky našeho Spasitele.

Summary

ŘIHÁK, Lubomír. *Mariology according to the periodical "Časopis katolického duchovenstva" from 1828 to 1949*

The thesis *Mariology according to the periodical "Časopis katolického duchovenstva from 1828 to 1949"* provides an overview of mariology contribution of the oldest czech theological periodical in its entire existence.

The first chapter deals with the foundation and the development of the first czech periodical for a clergy. There is an occasion become acquainted with the important personalities who have contributed to the publication and the quality of this periodical. At the same time it offers a view of various historical context, which influenced the publication of the periodical.

In the following part there are the most important mariology studies and treatises in the periodical. After a brief overview there are contributions divided into topics. The topics include the most extensive studies about Immaculate Conception, virginity of Mary, her death, Assumption, also her mediation and the participation in Christ's glory.

The third part tries to capture wide range of Marian devotion and Marian spirituality. These topics are scattered into many different articles and notifications. Therefore are categorized into many sections: Marian devotion in prayer and liturgy, Marian homillies, mentions of the growing interest in places of pilgrimage, revelations and miraculous healings. This part also provides an overview about of the important publications including theme of Marian devotion and Marian spirituality, which are presented in these periodicals.

The periodical also contributed to creating a space for a public theological discussion and also to a reflection on mission Virgin Mary in our salvation history. This thesis offers the testimony of the periodical in a systematic review on the progressive development Mariology as a celebration of God through the character and mission of the Mother of our Savior.

Prameny článků a studií v ČKD podle témat

Přehled mariologických publikací a recenzí v ČKD

- DANIŠOVIČ P. „*Ioannis Duns Scoti*“, ČKD, ročník 1935, č. 2, Praha: Československá akciová tiskárna, 1935, s. 182–184.
- HEJČL J. „*La patrie de Saint Jean-Baptiste*“, ČKD, ročník 1906, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, Rohlíček & Sievers 1906, s. 433–447.
- HRONEK J. „*O pravé pobožnosti k Panně Marii*“, ČKD, ročník 1922, č. 7, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1922, s. 267–268.
- JANŮ M. „*Tractatus de Conceptione Sanctae Mariae*“, ČKD, ročník 1905, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 286.
- KUDRNOVSKÝ A. „*La Vierge Marie*“, ČKD, ročník 1933, č. 6, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 543.
- KUDRNOVSKÝ A. „*Maria, die unvergleichliche Jungfrau und hochheilige Gottesgebärerin*“, ČKD, ročník 1933, č. 6, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 543–545.
- KYSELKA, J. „*Poslední léta Nejsvětější Panny Marie na světě*“, ČKD, ročník 1885, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 440–441.
- MIKLÍK J. „*Évangile selon Saint Marc*“, ČKD, ročník 1923, č. 7, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1923, s. 355.
- MÜLLER V. „*Dr. Rich. Špaček, Katolická věrouka*“, ČKD, ročník 1930, č. 7, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 680–682.
- NOVÁK F. „*Dogmengeschichte der katholischen Kirche*“, ČKD, ročník 1872, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1872, s. 552–556.
- POSTŘIHAČ A. „*Vývoj Mariologie do roku 400. Sedm slov Panny Marie*“, ČKD, ročník 1925, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 333–334.
- SALAJKA A. „*Compendium theologiae orientalis*“, ČKD, ročník 1938, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1938, s. 281–282.
- SALAJKA A. „*Institutiones theologiae dogmaticae*“, ČKD, ročník 1940, č. 4, Praha: Československá akciová tiskárna, 1940, s. 306–309.
- SALAJKA A. „*Maria im Gottgeheimnis der Schöpfung*“, ČKD, ročník 1942, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1942, s. 46–47.
- SAMSOUR J. „*Die heilige Maria*“, ČKD, ročník 1911, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1911, s. 392.
- SMOLÍK R. „*Populární dogmatika*“, ČKD, ročník 1875, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1875, s. 460.
- SOUKUP J. „*Maria, die Mutter Jesu*“, ČKD, ročník 1897, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1897, s. 314–317.
- SUCHOMEL P. „*Život bl. Panny Marie*“, ČKD, ročník 1928, č. 8, Praha: Československá akciová tiskárna, 1928, s. 1002–1003.
- ŠPŮREK P. „*Assumptio B. Mariae Virginis Matris Dei*“, ČKD, ročník 1933, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 237.

- TUMPACH J. „*Jana Vodňanského traktát o početí přečistém a neposkrvněném důstojné P. Marie*“, ČKD, ročník 1908, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1908, s. 628.
- TUMPACH J. „*Praelectiones dogmaticae*“, ČKD, ročník 1900, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 359–360.
- VONDRUŠKA K. „*Chvály Mariánské*“, ČKD, ročník 1887, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1887, s. 127.
- „*Cl. Dillenschneider C. Ss. R., La mariologie de S. Alphonse de Liguori*“, ČKD, ročník 1932, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 332.
- „*Das Leben Marias*“, ČKD, ročník 1937, č. 2, Praha: Československá akciová tiskárna, 1937, s. 189.
- „*Maria v starém Zákoně předpověděna a předobrazena*“, ČKD, ročník 1880, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1880, s. 309–310.
- „*Maria*“, ČKD, ročník 1936, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1936, s. 326–327.
- „*Mariae Sacrosanctae et Deiparae Virginis vita ex opere maiore Sancti Canisii*“, ČKD, ročník 1934, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1934, s. 179.
- „*Mariologie Arnošta z Pardubic*“, ČKD, ročník 1887, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1887, s. 252.
- „*Rozjímání a výklady o litanii Loratánské*“, ČKD, ročník 1889, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1889, s. 376–377.
- „*Tajemství Mariino*“, ČKD, ročník 1948, č. 3, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1948, s. 187.

Neposkrvněnost Panny Marie od jejího početí

- DUDYCH J. „*Neposkrvněné Početí Marie Panny*“, ČKD, ročník 1878, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, Rohlíček & Sievers 1878, s. 498–510.
- HAUSMANN J. „*Dar prorocství v církvi katolické vždy trvajícím*“, ČKD, ročník 1869, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 425–429.
- HRON W. „*O neporušeném panenství B. R. B. Marie Panny*“, ČKD, ročník 1837, č. 4, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1837, s. 537–557.
- JANŮ M. „*Tractatus de Conceptione Sanctae Mariae*“, ČKD, ročník 1905, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 286.
- KAŠPAR K. „*Pontifikát Pia X.*“, ČKD, ročník 1917, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1917, s. 657–675.
- KRÁSL F. „*Anthropologie katolická*“, ČKD, ročník 1882, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1882, s. 180–186.
- LENZ A. „*Sententia s. Thomae Aquinatis*“, ČKD, ročník 1869, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 314–317.
- MIKLÍK J. „*Myšlenkový postup protoevangelia (Gen. 3, 15)*“, ČKD, ročník 1921, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1921, s. 139–144.

- PETER F. „*Slowo z rozumu o poctě Swatých*“, ČKD, ročník 1845, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1845, s. 80–91.
- PODLAHA A. „*Oslava prohlášení dogmatu o Neposkvrněném Početí P. Marie*“, ČKD, ročník 1924, č. 2, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 126–128.
- PODLAHA A. „*Učení o neposkvrněném početí Panny Marie v Čechách*“, ČKD, ročník 1904, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 472–494.
- PODLAHA A. „*Učení o neposkvrněném početí Panny Marie v Čechách*“, ČKD, ročník 1904, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 553–569.
- PODLAHA A. „*Učení o neposkvrněném početí Panny Marie v Čechách*“, ČKD, ročník 1904, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 638–642.
- PODLAHA A. „*Učení o neposkvrněném početí Panny Marie v Čechách*“, ČKD, ročník 1905, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 39–45.
- PODLAHA A. „*Učení o neposkvrněném početí Panny Marie v Čechách*“, ČKD, ročník 1905, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 135–144.
- SALAJKA A. „*Compendium theologiae orientalis*“, ČKD, ročník 1938, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1938, s. 281–282.
- SIKA J. „*Neposkvrněné početí blahoslavené Panny Marie, Rodičky Boží*“, ČKD, ročník 1866, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1866, s. 246–277.
- SMOLÍK R. „*Populární dogmatika*“, ČKD, ročník 1875, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1875, s. 458–461.
- SPÁČIL B. „*Pravoslavná theologie a možnost unie východními církvemi*“, ČKD, ročník 1925, č. 7, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 421–445.
- SVOBODA A. „*Haxthausen a církev ruská*“, ČKD, ročník 1877, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1877, s. 292–295.
- ŠITAL F. „*Nova opinio auctoris orthodoxi de unione hypostatica*“, ČKD, ročník 1935, č. 4, Praha: Československá akciová tiskárna, 1935, s. 405–406.
- ŠPALDÁK A. „*Řečtí Otcové církevní o neposkvrněném početí P. Marie*“, ČKD, ročník 1905, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 11–16.
- ŠPALDÁK A. „*Řečtí Otcové církevní o neposkvrněném početí P. Marie*“, ČKD, ročník 1905, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 329–337.
- ŠPALDÁK A. „*Řečtí Otcové církevní o neposkvrněném početí P. Marie*“, ČKD, ročník 1905, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 459–464.
- ŠPALDÁK A. „*Řečtí Otcové církevní o neposkvrněném početí P. Marie*“, ČKD, ročník 1905, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 700–706.
- ŠPALDÁK A. „*Čemu učí východní Otcové církevní o posvěcující milosti P. Marie před smrtí jejího Syna*“, ČKD, ročník 1906, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1906, s. 161–165.
- ŠPALDÁK A. „*Námítky ruských theologů proti nauce o neposkvrněném početí Panny Marie*“, ČKD, ročník 1906, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1906, s. 50–106.
- TUMPACH J. „*Jana Vodňanského traktát o početí přecistém a neposkvrněném důstojné P. Marie*“, ČKD, ročník 1908, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1908, s. 682.

- VAJS J. „*Úcta neposkvrněného početí B. Marie P. v liturgických knihách hlaholských*“, ČKD, ročník 1905, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 1–6.
- ZAHRADJK V. „*O zázracích Ježšových*“, ČKD, ročník 1830, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1830, s. 22–46
- ZAHRADNJK V. „*O dědičném hřjchu*“, ČKD, ročník 1836, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1836, s. 649–660.
- ŽÁK F. „*K otázce unionismu*“, ČKD, ročník 1929, č. 4, Praha: Československá akciová tiskárna, 1929, s. 321–332.
- „*Církev ruská a nepoškrněné Početí*“, ČKD, ročník 1877, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1877, s. 233–234.
- „*Leben der allerseligsten Jungfrau und Gottesmutter Maria*“, ČKD, ročník 1893, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1893, s. 632.
- „*Letanie Mariánská*“, ČKD, ročník 1839, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1839, s. 201–202
- „*Mariologie čili učení církve katolické a v církvi chované o Matce Boží*“, ČKD, ročník 1880, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1880, s. 462–464.
- „*Starokatolické vyznání víry*“, ČKD, ročník 1891, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1891, s. 238–239.

Mariino panenství

- BAUER F. „*O ustavičném panenství blah. P. Marie*“, ČKD, ročník 1877, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1877, s. 161–178.
- BAUER F. „*O ustavičném panenství blah. P. Marie*“, ČKD, ročník 1877, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1877, s. 257–279.
- DOLEŽAL E. „*Kázanj k slawnosti narozenj Panny Marie*“, ČKD, ročník 1842, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1842, s. 68–86.
- FRYČ F. „*Chronologie života Páně*“, ČKD, ročník 1901, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1901, s. 457–474.
- FRYČ F. „*Chronologie života Páně*“, ČKD, ročník 1900, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 34–40.
- FRYČ F. „*Chronologie života Páně*“, ČKD, ročník 1900, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 88–95.
- FRYČ F. „*Chronologie života Páně*“, ČKD, ročník 1900, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 190–195.
- FRYČ F. „*Chronologie života Páně*“, ČKD, ročník 1900, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 255–265.
- FRYČ F. „*Chronologie života Páně*“, ČKD, ročník 1900, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 427–440.

- FRYČ F. „*Chronologie života Páně*“, ČKD, ročník 1901, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1901, s. 297–302.
- HAWRÁNEK F. „*Chronologický pořádek neyhlawněgšjch událostj po narozenj Páně*“, ČKD, ročník 1846, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1846, s. 591–605.
- HEJČL J. „*La patrie de Saint Jean-Baptiste*“, ČKD, ročník 1906, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1906, s. 433–447.
- HROUN W. „*O neporušeném panenstwj B. R. B. Marie Panny*“, ČKD, ročník 1837, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1837, s. 537–557.
- KOKOŘINSKÝ V. „*Narození Páně*“, ČKD, ročník 1846, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1846, s. 721–728.
- KÖRNER J. „*Saustawa Učenj Ježjše Krista u sw. Lukáše a Matauše obsaženého*“, ČKD, ročník 1843, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 582–595.
- KÖRNER J. „*Saustawa Učenj Ježjše Krista u sw. Matauše a Lukáše obsaženého*“, ČKD, ročník 1844, č. 2, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1844, s. 254–266.
- KRBEC J. „*O bratřjch Páně*“, ČKD, ročník 1837, č. 2, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1837, s. 246–254.
- KRBEC J. „*Praktický důkaz, že známost řeckého jazyka k dokonalému porozumění Písmům svatým Nového Zákona velmi potřebná jest*“, ČKD, ročník 1852, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1852, s. 137–148.
- KUBALÍK J. „*Pravoslavný katechismus ve světle katolické apologetiky*“, ČKD, ročník 1941, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 23–36.
- KUTAL B. „*Manželství a rodina ve Starém zákoně*“, ČKD, ročník 1938, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1938, s. 1–15.
- MIKLÍK J. „*Vůl a osel u jesliček*“, ČKD, ročník 1930, č. 9, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 814–816.
- MIKLÍK J. „*Betlémská hvězda*“, ČKD, ročník 1924, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 433–434.
- MIKLÍK J. „*Jména sv. Mudrců*“, ČKD, ročník 1930, č. 9, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 816–818.
- MIKLÍK J. „*Obětování Panny Marie v chrámě*“, ČKD, ročník 1941, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 13–22.
- MIKLÍK J. „*Panna u proroka Isaiáše 7, 14*“, ČKD, ročník 1916, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1916, s. 432–443.
- MIKLÍK J. „*Porodila syna svého prvorozeného*“, ČKD, ročník 1932, č. 8, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 520–521.
- NEUFUSS B. „*O bratřích Páně*“, ČKD, ročník 1860, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1860, s. 498–515.
- NOVÁK F. „*Dogmengeschichte der katholischen Kirche*“, ČKD, ročník 1872, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1872, s. 552–556.
- OUSOBSKÝ „*Předobrazení Messiašská v starém zákoně*“, ČKD, ročník 1849, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1849, s. 10–28.
- PEŠINA W. „*O chrámu „narození Páně“ v Betlémě*“, ČKD, ročník 1838, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1838, s. 667–673.

- PODLAHA A. „*Kdo byl Simeon, jenž při obětování Páně na loktech svých očekávaného Messiáše choval?*“, ČKD, ročník 1899, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1899, s. 130–131.
- PODLAHA A. „*Původ a dějiny apoštolského vyznání víry*“, ČKD, ročník 1895, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1895, s. 291–305.
- RYČ F. „*Chronologie života Páně*“, ČKD, ročník 1900, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 395–402.
- SEDLÁK J. „*Sv. Rodina v Egyptě*“, ČKD, ročník 1891, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1891, s. 215–238.
- SKOČDOPOLE A. „*Spory německých protestantův o Credo a víru*“, ČKD, ročník 1893, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1893, s. 385–397.
- SLABÝ J. „*Pojďme až do Betléma*“, ČKD, ročník 1913, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1913, s. 1–8.
- SÝKORA J. „*Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratři Páně?*“, ČKD, ročník 1896, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 257–259.
- SÝKORA J. „*Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratři Páně?*“, ČKD, ročník 1896, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 356–364.
- SÝKORA J. „*Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratři Páně?*“, ČKD, ročník 1896, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 412–420.
- SÝKORA J. „*Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratři Páně?*“, ČKD, ročník 1896, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 487–494.
- SÝKORA J. „*Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratři Páně?*“, ČKD, ročník 1896, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 536–544.
- SÝKORA J. „*Pravost listu sv. Jakuba*“, ČKD, ročník 1917, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1917, s. 709–722.
- SÝKORA J. „*Pravost listu sv. Jakuba*“, ČKD, ročník 1918, č. 1, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1918, s. 55–63.
- SÝKORA J. „*Pravost listu sv. Jakuba*“, ČKD, ročník 1918, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1918, s. 255–263.
- ŠITAL F. „*Nova opinio auctoris orthodoxi de unione hypostatica*“, ČKD, ročník 1935, č. 4, Praha: Československá akciová tiskárna, 1935, s. 405–406.
- WETEŠNJK F. „*Přímětek k poslednímu článku chronologického pořádku nejhlavnějších událostí po narození Páně*“, ČKD, ročník 1847, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1847, s. 162–164.
- WETEŠNJK F. „*Rok narozenj Páně*“, ČKD, ročník 1846, č. 1, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1846, s. 3–42.
- „*Die Hymnen Johann's von Jenstein*“, ČKD, ročník 1887, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1887, s. 57–58.
- „*Legenda o oslu a volu u jeslí betlemských*“, ČKD, ročník 1904, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 79.
- „*Nový výklad hvězdy Betlémské*“, ČKD, ročník 1894, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1894, s. 423–424.

- „*Nuova Antologia*“, ČKD, *ročník 1904*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 143–144.
- „*O bratřích Páně*“, ČKD, *ročník 1861*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1861, s. 129–134.
- „*Oblažení ženy křesťanstvím*“, ČKD, *ročník 1865*, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1865, s. 516–522.
- „*První a hlavní pramen víry křesťanské jest tradice*“, ČKD, *ročník 1851*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1851, s. 3–14.
- „*Přídavky k vyrozumění Písmu svatému*“, ČKD, *ročník 1851*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1851, s. 71–76.

Sv. Josef

- JEDLIČKA A. „*Evangelium sv. Matouše I, 16*“, ČKD, *ročník 1914*, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1914, s. 357–358.
- KUBALÍK J. „*Pravoslavný katechismus ve světle katolické apologetiky*“, ČKD, *ročník 1941*, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 23–36.
- MIKLÍK J. „*Z Betlema*“, ČKD, *ročník 1938*, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1938, s. 403.
- SEDLÁK J. „*Sv. Josef, pěstoun Páně, v apokryfických evangeliích*“, ČKD, *ročník 1900*, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 161–168.
- „*Katolická věrouka*“, ČKD, *ročník 1923*, č. 3, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1923, s. 149.
- „*Nový pokus výkladu genealogie Pána Ježíše v evangeliu svatého Lukáše*“, ČKD, *ročník 1924*, č. 1, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 59–60.

Problematika smrti a nanebevzetí Panny Marie

- HÖGG Ř. „*Řeč na den slavnosti položení základního kamene*“, ČKD, *ročník 1845*, č. 4, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1845, s. 665–667.
- KUTAL B. „*Getsemany*“, ČKD, *ročník 1933*, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 389–399.
- MIKLÍK J. „*Obětování Panny Marie v chrámě Getsemany*“, ČKD, *ročník 1941*, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 13–22.
- NOVÁK T. „*Vědecké úryvky*“, ČKD, *ročník 1874*, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1874, s. 401–413.
- PODLAHA A. „*Zemřela a byla pochována Panna Maria v Jerusalémě či v Efesu?*“, ČKD, *ročník 1895*, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1895, s. 559–560.

- RYDVAN J. „*Nanebevzetí blahoslavené Marie Panny*“, ČKD, *ročník 1889*, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1889, s. 595–606.
- SEDLÁK J. „*Některá zvláštní ustanovení pražské synody z r. 1605*“, ČKD, *ročník 1890*, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1890, s. 606–613.
- SPÁČIL B. „*Nynější stav otázky o nanebevzetí P. Marie*“, ČKD, *ročník 1930*, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 18–27.
- SPESZ A. „*Dnešní stav konnsrsreuthskej záhady*“, ČKD, *ročník 1934*, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1934, s. 145–154.
- ŠPAČEK R. „*Svědectví pro pobyt a smrt Panny Marie v Efesu*“, ČKD, *ročník 1925*, č. 3, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 196–177.
- ŠPALDÁK A. „*Řečí Otcové církevní o neposkvrněném početí P. Marie*“, ČKD, *ročník 1905*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 160–163.
- ŠPŮREK P. „*Assumptio B. Mariae Virginis Matris Dei*“, ČKD, *ročník 1933*, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 237.
- ZUMAN W. „*Na den na nebe vzetj blahoslavené Panny Marie*“, ČKD, *ročník 1843*, č. 3, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 503–520.
- „*Budoucí sněm církevní a francouzští biskupové*“, ČKD, *ročník 1869*, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 304–310.
- „*Prohlášení dogmatu o Nanebevzetí Panny Marie*“, ČKD, *ročník 1933*, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 41.
- „*Sedmero radostj Panny Marie*“, ČKD, *ročník 1835*, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1835, s. 641–672.

Prostřednictví Panny Marie

- MELKA A. „*Nejblahoslavenější Panna Maria Prostřednice všech milostí*“, ČKD, *ročník 1924*, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 313–327.
- MIKLÍK J. „*Panna Maria, prostřednice všech milostí*“, ČKD, *ročník 1928*, č. 10, Praha: Československá akciová tiskárna, 1928, s. 1104–1106.
- ŠPŮREK S. „*Prostřednice milostí u sv. M. Lirguori*“, ČKD, *ročník 1940*, č. 6, Praha: Československá akciová tiskárna, 1940, s. 420–443.
- „*Leo Gommenginger, Unsere Königin*“, ČKD, *ročník 1932*, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 331–332.

Panna Maria jako spoluvykupitelka

- ČICHOŇ J. „*Sv. Alfons 70 let Učitelem církevním*“, ČKD, ročník 1941, č. 5, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 257–274.
- ČICHOŇ, J. „*Sv. Alfons 70 let Učitelem církevním*“, ČKD, ročník 1941, č. 6, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 321–336.
- KRYŠTŮFEK F. „*Svatý Ireneus*“, ČKD, ročník 1873, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1873, s. 346–362.
- ŠPŮREK S. „*Prostřednice milostí u sv. M. Liguori*“, ČKD, ročník 1940, č. 6, Praha: Československá akciová tiskárna, 1940, s. 420–443.
- „*Ježíš Kristus Vykupitel*“, ČKD, ročník 1945, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1945, s. 52–64.

Panna Maria v Koránu

- VESELÝ I. „*Mohamed a křesťanství*“, ČKD, ročník 1925, č. 9, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 555–558.
- VESELÝ I. „*Mohamed a křesťanství*“, ČKD, ročník 1926, č. 2, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1926, s. 110–113.
- VESELÝ I. „*Mohamed a křesťanství*“, ČKD, ročník 1926, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1926, s. 297–302.
- VESELÝ I. „*Panna Maria v Koránu*“, ČKD, ročník 1921, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1921, s. 180–182.

Apokryfy a mytologie

- MAREK J. „*Apokryfy Nového Zákona*“, ČKD, ročník 1885, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 28–34.
- SVOJSÍK A. „*Révue de l'histoire des religions*“, ČKD, ročník 1904, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 333.
- SÝKORA J. „*Apokryfní knihy novozákonní*“, ČKD, ročník 1904, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 114–118.
- SÝKORA J. „*Apokryfní knihy novozákonní*“, ČKD, ročník 1904, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 55–58.
- SÝKORA J. „*Apokryfní knihy novozákonní*“, ČKD, ročník 1904, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 184–190.

- SÝKORA J. „*Apokryfní knihy novozákonní*“, ČKD, ročník 1904, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 287–293.
- SYLLABA F. „*Madonna pohanského světa v messiášských mytech a pověstech*“, ČKD, ročník 1898, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 606–619.

Etymologie jména Maria a jiná mariologická témata

- CINEK F. „*Mariologisches aus der vorephesinischen Liturgie*“, ČKD, ročník 1935, č. 2, Praha: Československá akciová tiskárna, 1935, s. 188–190.
- ČICHOŇ J. „*Sv. Alfons 70 let Učitelem církevním*“, ČKD, ročník 1941, č. 6, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 321–336.
- DOMLUVIL E. „*Sluší-li Bohorodici nazývati Pannou Marii nebo raději Marii Pannou?*“, ČKD, ročník 1917, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1917, s. 129–130.
- JEDINA F. „*Homilien über die Worte des Herrn am Kreuze*“, ČKD, ročník 1833, č. 4, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1833, s. 627–641.
- JEDLIČKA A. „*Co mně a tobě, ženo?*“, ČKD, ročník 1914, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1914, s. 257.
- MIKLÍK J. „*Sobotní odpočinek v pekle*“, ČKD, ročník 1930, č. 9, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 822–824
- MIKULKA, M. „*Sv. Cyrilla Jerusalemského život a učení o Slovu vtěleném*“, ČKD, ročník 1911, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1911, s. 482–496.
- PODLAHA A. „*Etymologie jména Maria*“, ČKD, ročník 1896, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 43–44.
- POSPÍŠIL J. „*Stručná katolická dogmatika*“, ČKD, ročník 1878, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1878, s. 53–62.
- SAMSOUR J. „*Symbolum apoštolské a jeho původ*“, ČKD, ročník 1909, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1909, s. 460–469.
- SPÁČIL B. „*Pravoslavná theologie a možnost unie východními církvemi*“, ČKD, ročník 1925, č. 7, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 421–445.
- SYLLABA F. „*Madonna pohanského světa v messiášských mytech a pověstech*“, ČKD, ročník 1898, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 606–619.
- ŠPAČEK R. „*Čtvrté evangelium v protestantském badání*“, ČKD, ročník 1909, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1909, s. 411–417.
- ŠPAČEK R. „*Čtvrté evangelium v protestantském badání*“, ČKD, ročník 1909, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1909, s. 598–601.
- ŠPAČEK R. „*Dogmaticky nepřipustné výrazy o P. Marii u Jul. Zeyera*“, ČKD, ročník 1923, č. 9, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1923, s. 493.
- ŠPAČEK R. „*O skrytém konci života Panny Marie a rozvoji mariánského kultu*“, ČKD, ročník 1925, č. 1, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 19–25.

- TUMPACH J. „*Rozhodnutí papežské kommisie biblické*“, ČKD, ročník 1912, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1912, s. 639–642.
- VYSKOČIL J. „*Poznámky ze soukromého života Arnošta z Pardubic*“, ČKD, ročník 1946, č. 4, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1946, s. 174–193.
- „*La saletta*“, ČKD, ročník 1948, č. 5, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1948, s. 268.
- „*Proměnění vody ve víno*“, ČKD, ročník 1933, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 225.
- „*Schemata ke kázáním nedělním i svátečním*“, ČKD, ročník 1943, č. 4, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 231–256.

Mariánská úcta a spiritualita v Časopisu katolického duchovenstva

- BERAN J. „*Který byl první svátek mariánský v římské liturgii*“, ČKD, ročník 1934, č. 4, Praha: Československá akciová tiskárna, 1934, s. 215–222.
- BLOKŠA J. „*Beato Fra Giovanni Angelico da Fiesole*“, ČKD, ročník 1895, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1895, s. 86–97.
- BLOKŠA J. „*Panna Maria u Dante Alighieriho*“, ČKD, ročník 1892, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1892, s. 403–419.
- ČIHÁK J. „*Zemřel Msgr. dr. Alois Kolísek*“, ČKD, ročník 1932, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 109–110.
- DUBEN J. „*Spolek křesťanských matek*“, ČKD, ročník 1869, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 389–392.
- DUDEK A. „*Růženec*“, ČKD, ročník 1870, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1870, s. 559–560.
- EKERT F. „*Katolické písemnictví Slovinců r. 1885*“, ČKD, ročník 1885, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 621–624.
- HAKL B. „*Bratrstvo blah. Rodičky Boží z Hory Karmel*“, ČKD, ročník 1880, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1880, s. 177–182.
- HAUSMANN J. „*Obrázky poutnické*“, ČKD, ročník 1861, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1861, s. 368–372.
- HAWRÁNEK F. „*Wýklad cjrkewnj modlitby Zdráwas Králowno*“, ČKD, ročník 1835, č. 2, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1835, s. 269–287.
- HRONEK J. „*Die Marianischen Kongregationen in Deutschland*“, ČKD, ročník 1918, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1918, s. 334–335.
- HRONEK J. „*Pod praporem Královný nebes*“, ČKD, ročník 1923, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1923, s. 256.
- HRUBÍK F. „*Svátek Apparitionis B. M. V. Immaculatae zvané de Lourdes*“, ČKD, ročník 1908, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1908, s. 71–72.

- HRUDKA V. „*Jubilejní parament svatohorský*“, ČKD, ročník 1932, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 135–146.
- INDRA J. „*Pobožnost srpnová k úctě neposkrvněného Srdce Panny Marie*“, ČKD, ročník 1913, č. 5, Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1913, s. 419.
- KOŠNÁŘ J. „*Sborník Mariánských družin ve vlastech slovanských*“, ČKD, ročník 1907, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1907, s. 213.
- KRÁSL, F. „*Katolická reformace a Mariánská družina v království Českém*“, ČKD, ročník 1889, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1889, s. 241–245.
- KRÁSL F. „*Panující rodina Habsburská a úcta k sv. Josefu*“, ČKD, ročník 1901, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1901, s. 224–225.
- KRÁSL F. „*Růženec kněžský, uvitý královně kněží*“, ČKD, ročník 1896, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 316–317.
- KUBÍČEK J. „*Jednota sv. rodiny nazaretské*“, ČKD, ročník 1892, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1892, s. 569–572.
- LENZ A. „*Poměr učení mistra Jana Husi k naukám reformátorů věku šestnáctého*“, ČKD, ročník 1870, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1870, s. 572–600.
- MIKLÍK J. „*Kdo složil sekvenci Stabat Mater*“, ČKD, ročník 1922, č. 10, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1922, s. 336–337.
- MIKLÍK J. „*Původ modlitby Zdrávas Maria*“, ČKD, ročník 1920, č. 9, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1920, s. 308–309.
- PECHÁČEK G. „*Ikografické předpisy a zápovědi církevní*“, ČKD, ročník 1904, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 222–230.
- PLESENSKÝ A. „*Počet svící oltářních*“, ČKD, ročník 1885, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 449–500.
- PODLAHA A. „*Dějiny úcty mariánské v Německu za středověku*“, ČKD, ročník 1909, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1909, s. 176.
- PODLAHA A. „*Stáří litanie Loretánské*“, ČKD, ročník 1898, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 383–384.
- PODLAHA A. „*Svátek Zvěstování Panny Marie*“, ČKD, ročník 1895, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1895, s. 562–563.
- PODLAHA A. „*Zapovězený způsob vyobrazování P. Marie*“, ČKD, ročník 1895, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1895, s. 562.
- POHAN A. „*Kteraká gest zbraň katolické cirkve*“, ČKD, ročník 1844, č. 1, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 43–58.
- POHAN W. „*Obrana růžencové pobožnosti*“, ČKD, ročník 1847, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1847, s. 312–323.
- POLANECKÝ V. „*Průvody či processí a vady, jež se při nich naskytují*“, ČKD, ročník 1868, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1868, s. 321–331.
- PROCHÁZKA M. „*Obležení a osvobození Vídně r. 1683*“, ČKD, ročník 1883, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1883, s. 385–406.
- PROCHÁZKA M. „*Obležení a osvobození Vídně r. 1683*“, ČKD, ročník 1883, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1883, s. 464–485.

- RYDVAN „*J. Slavnost Zvěstování blah. Marie Panny*“, ČKD, ročník 1880, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1880, s. 108–114.
- SEDLÁK J. „*Dějiny pobožností u Mariánského sloupu*“, ČKD, ročník 1924, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 270–275.
- SEDLÁK J. „*Některá zvláštní ustanovení pražské synody z r. 1605*“, ČKD, ročník 1890, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1890, s. 606–613.
- SCHINDLER J. „*Sv. Vavřinec z Brindisi*“, ČKD, ročník 1882, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1882, s. 539–551.
- SKOČDOPOLE A. „*Sociální nauky křesťanské o růženci*“, ČKD, ročník 1893, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1893, s. 599–601.
- SLÁMA F. „*Život panenské matky Božj Marie*“, ČKD, ročník 1844, č. 4, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1844, s. 756–764.
- SOUKUP J. „*Růžový věneček*“, ČKD, ročník 1895, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1895, s. 441–442.
- STÁREK J. „*Rozgjmánj při svěcenj hromnic*“, ČKD, ročník 1845, č. 4, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1845, s. 681–696.
- STÁREK J. „*Zpráva o tak nazwaném Antifonári z prwnj polowice 16tého stoletj*“, ČKD, ročník 1842, č. 3, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1842, s. 570–574.
- STEJSKAL F. „*Kdy byl po prvé slaven Boží hod vánoční v Římě?*“, ČKD, ročník 1913, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1913, s. 70–71.
- STEJSKAL F. „*Královno míru, oroduj za nás*“, ČKD, ročník 1916, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1916, s. 70.
- SVOJSÍK A. „*Der Katholik*“, ČKD, ročník 1904, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 207–208.
- SVOJSÍK A. „*Osservatore Romane*“, ČKD, ročník 1904, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1904, s. 272.
- ŠIMANKO V. „*Dante Alighieri, božská komedie*“, ČKD, ročník 1881, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1881, s. 439–448.
- TUMPACH J. „*Genuflexe*“, ČKD, ročník 1912, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1912, s. 89.
- TUMPACH J. „*Modlitby po mši sv.*“, ČKD, ročník 1898, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 385–386.
- TUMPACH J. „*Redukce zasvěcených svátkův*“, ČKD, ročník 1912, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1912, s. 49–59.
- TUMPACH J. „*Redukce zasvěcených svátkův*“, ČKD, ročník 1912, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1912, s. 219–233.
- TUMPACH J. „*Zrušené zasvěcené svátky v arcidiecési pražské*“, ČKD, ročník 1915, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1915, s. 780–782.
- TURNER J. „*Stopy bohuzasvěceného života v církvi apoštolské*“, ČKD, ročník 1869, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 525–530.
- VONDRUŠKA K. „*Třicet a jedno rozjímání k uctění blahoslavené Panny Marie*“, ČKD, ročník 1887, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1887, s. 60–61.

- VOTKA J. „*Jedna z nehynoucích zásluh sv. Františka Serafinského*“, ČKD, ročník 1882, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1882, s. 479–493.
- VRAŠTIL J. „*Zlomek staročeské básně*“, ČKD, ročník 1925, č. 2, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna, 1925, s. 156–159.
- VRÁTNÝ K. „*Panna Maria v literatuře katolického Islandu*“, ČKD, ročník 1905, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 438–444.
- VRÁTNÝ K. „*Panna Maria v literatuře katolického Islandu*“, ČKD, ročník 1905, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 623–638.
- VŘEŠTÁL A. „*Malé a Velké Desatero*“, ČKD, ročník 1919, č. 7, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1919, s. 289–295.
- „*Ad Virginem Mariam Leo XIII.*“, ČKD, ročník 1897, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1897, s. 552.
- „*Ave Maria*“, ČKD, ročník 1928, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1928, s. 405.
- „*Čtvrtý provinciální sněm Westminsterský*“, ČKD, ročník 1888, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1888, s. 449–454.
- „*Denní obětování sebe B. Srdci Ježíšovu*“, ČKD, ročník 1945, č. 2, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1945, s. 106.
- „*Důležitý historický objev: kámen Kensingtonský*“, ČKD, ročník 1948, č. 4, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1948, s. 229.
- „*Dvě světla nebeská*“, ČKD, ročník 1907, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1907, s. 600.
- „*Fatimská střelná modlitba*“, ČKD, ročník 1945, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1945, s. 48.
- „*Ingravescentibus malis.*“, ČKD, ročník 1937, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1937, s. 441–447.
- „*Karel IV., otec vlasti*“, ČKD, ročník 1878, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1878, s. 312.
- „*Konání modliteb po mši sv. předepsaných*“, ČKD, ročník 1884, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1884, s. 603–604.
- „*Maria matka dobré rady*“, ČKD, ročník 1884, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1884, s. 373.
- „*Mistr Jan z Příbrami, hajitel obecné víry proti Táborům*“, ČKD, ročník 1863, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1863, s. 328–351.
- „*O úpravě svátkového práva*“, ČKD, ročník 1947, č. 1, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1947, s. 25–26.
- „*Obraz Madonny v Litoměřicích z r. 1494*“, ČKD, ročník 1905, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 112.
- „*P. Marie Loretánská patronkou větroplavců*“, ČKD, ročník 1920, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1920, s. 178.
- „*Pastýřský list českobudějovického biskupa dr. Josefa Hloucha*“, ČKD, ročník 1947, č. 6, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1947, s. 311–312.
- „*Roráte*“, ČKD, ročník 1843, č. 4, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 746–747.
- „*Salve Regina*“, ČKD, ročník 1838, č. 1, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1838, s. 176.

- „*Schemata ke kázáním na neděle postní*“, ČKD, ročník 1944, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1944, s. 61–64.
- „*Schemata nedělních kázání a promluv na svátky*“, ČKD, ročník 1941, č. 5, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 310–320.
- „*Svátek Panny Marie, Prostřednice všech milostí*“, ČKD, ročník 1948, č. 1, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1948, s. 21.
- „*U srdce Matčina*“, ČKD, ročník 1947, č. 6, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1947, s. 319.
- „*Úmysly Apoštolátu modlitby B. S. P. na rok Páně 1943*“, ČKD, ročník 1943, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 20–24.
- „*Úplná modlitební kniha k uctění nejsvětějšího srdce Pána Ježíše a Panny Marie*“, ČKD, ročník 1852, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1852, s. 182.
- „*Zneuctění růžence je přečinem dle § 303 tr. z.*“, ČKD, ročník 1906, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1906, s. 73.

Mariánské homilie a promluvy

- ČERNOHAUZ F. „*Hod slavný Božjho Těla*“, ČKD, ročník 1837, č. 3, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1837, s. 349–381.
- DOLEŽAL E. „*Kázanj k slavnosti narozenj Panny Marie*“, ČKD, ročník 1842, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1842, s. 68–86.
- FOLTYNOVSKÝ J. „*Ein Häuschen, Rosenumrankt*“, ČKD, ročník 1933, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 245.
- HAUSMANN J. „*Der Marienprediger*“, ČKD, ročník 1863, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1863, s. 477.
- HAUSMANN J. „*Na den neposkvrněného početí B. P. M*“, ČKD, ročník 1865, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1865, s. 159–160.
- HRONEK J. „*Fr. B. Vaněk, zdrávas Maria*“, ČKD, ročník 1929, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1929, s. 133–134.
- HRONEK J. „*Rozvila se růže*“, ČKD, ročník 1924, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 382.
- HRONEK J. „*Zdrávas Královno*“, ČKD, ročník 1918, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1918, s. 335.
- JANŮ M. „*Kázání Mariánská*“, ČKD, ročník 1905, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1905, s. 178–179.
- KYSELKA J. „*Šestero postních řečí*“, ČKD, ročník 1884, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1884, s. 316–317.
- MELKA A. „*Sancta Maria*“, ČKD, ročník 1930, č. 7, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 696.

- MIKLÍK J. „*Do zahrady Mariánské*“, ČKD, ročník 1925, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1925, s. 415.
- STAŠEK B. „*Mariánská galerie*“, ČKD, ročník 1913, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1913, s. 520.
- WACEK F. „*Kázánj Jubilárnj*“, ČKD, ročník 1837, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1837, s. 558–584.
- ZAHRADNJK V. „*Sedmmecjtma swátečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*“, ČKD, ročník 1833, č. 2, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1833, s. 308–312.
- ZHÁNĚL I. „*Der Rosenkranz als Pilgergebet*“, ČKD, ročník 1926, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna, 1926, s. 385.
- ZHÁNĚL I. „*Josef Weingartner, Marienverehrung*“, ČKD, ročník 1928, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1928, s. 92–93.
- ZUMAN W. „*Na den na nebe wzetj blahoslawené Panny Marie*“, ČKD, ročník 1843, č. 3, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 503–520.
- „*Antonín Melka, Mater Dei alma*“, ČKD, ročník 1932, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 114.
- „*Bibliothéka kazatelská*“, ČKD, ročník 1850, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1850, s. 150–156.
- „*Homilie...Jakub Deml*“, ČKD, ročník 1907, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1907, s. 216.
- „*Jan Němec, Panna Maria v litanii*“, ČKD, ročník 1932, č. 7, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 464.
- „*Ježíš Kristus Vykupitel*“, ČKD, ročník 1945, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1945, s. 52–64.
- „*Květen ve Fatimě*“, ČKD, ročník 1946, č. 2, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1946, s. 111.
- „*Maria...Jindřich Š. Baar*“, ČKD, ročník 1947, č. 6, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1947, s. 316.
- „*Panna Maria v plánu stvoření*“, ČKD, ročník 1926, č. 8, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1926, s. 512.
- „*Passio Domini Jesu Christi*“, ČKD, ročník 1941, č. 4, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 243.
- „*Promluvy...P. Frant. Žák*“, ČKD, ročník 1915, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1915, s. 367.
- „*Rosa mystica*“, ČKD, ročník 1898, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1898, s. 258.
- „*Růže tajemná*“, ČKD, ročník 1927, č. 5, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1927, s. 421.
- „*Řeči Mariánské*“, ČKD, ročník 1907, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1907, s. 416.
- „*Schemata ke kázáním na neděle postní*“, ČKD, ročník 1944, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1944, s. 44–64.
- „*Schemata ke kázáním nedělním i svátečním*“, ČKD, ročník 1943, č. 4, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 231–256.

- „*Schemata ke kázáním nedělním i svátečním*“, ČKD, ročník 1943, č. 5, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 297–320.
- „*Schemata ke kázáním nedělním i svátečním*“, ČKD, ročník 1943, č. 6, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 357–380.
- „*Schemata nedělních kázání a promluv na svátky*“, ČKD, ročník 1941, č. 4, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941, s. 249–256.
- „*Schemata nedělních kázání a promluv na svátky*“, ČKD, ročník 1942, č. 3, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1942, s. 175–192.
- „*Thematische Predigtentwürfe über alle sonn- und festtägigen Episteln und Evangelie*“, ČKD, ročník 1831, č. 2, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1831, s. 289–295.
- „*Utrpení vtěleného Syna Božího Ježíše Krista, a neblahoslavenější Rodičky jeho Marie panny*“, ČKD, ročník 1848, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1848, s. 133–138.
- „*Vavřínový věnec ke cti nebeské královny uvitý*“, ČKD, ročník 1860, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1860, s. 231.
- „*Zdravas Maria*“, ČKD, ročník 1923, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1923, s. 351.

Poutě, zjevení, uzdravení a zázraky

- BOROVÝ K. „*Daleká pouť bez požehnání*“, ČKD, ročník 1868, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1868, s. 312–314.
- BOROVÝ K. „*Svatá Hora*“, ČKD, ročník 1868, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1868, s. 237.
- ČIHÁK J. „*Satan na Svaté Hoře*“, ČKD, ročník 1933, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 246.
- DROZD J. „*Blahoslavená Panna Maria v příkladech*“, ČKD, ročník 1894, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1894, s. 561–562.
- EKERT F. „*Dějiny poutního chrámu Zvěstování Panny Marie v Tejnici u Královic*“, ČKD, ročník 1886, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1886, s. 627.
- SLÁMA F. „*Život panenské matky Božj Marie*“, ročník 1844, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1844, s. 756–764.
- ZHÁNĚL I. „*Lurdy roku 1906*“, ČKD, ročník 1907, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1907, s. 212.
- KARLÍK H. „*Založení kláštera a opatství Tepelského*“, ČKD, ročník 1847, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1847, s. 729–745.
- KEIL A. H. „*Zázračné uzdrawenj*“, ČKD, ročník 1843, č. 3, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 561–563.
- KRYŠTŮFEK F. „*Divotvorná Matka Boží, královna Moravy, na Sv. Kopečku*“, ČKD, ročník 1907, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1907, s. 517.

- KUDRNOVSKÝ A. „*Lourdes im Lichte der Wahrheit*“, ČKD, ročník 1914, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1914, s. 445–446.
- OLIVA V. „*Natur und Katechismus*“, ČKD, ročník 1900, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 302–303.
- POHAN A. „*Kteraká gest zbraň katolické cirkve*“, ČKD, ročník 1843, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1843, s. 43–58.
- SAMSOUR J. „*Lourdes. Les Pélegrinages*“, ČKD, ročník 1911, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1911, s. 392.
- STEJSKAL F. „*Vingt Guérisons á Lourdes*“, ČKD, ročník 1913, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1913, s. 253–256.
- ŠORM A. „*Svatý Václav duchovním původcem poutního místa Maria Cell*“, ČKD, ročník 1927, č. 2, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1927, s. 102–103.
- TAUFER F. „*Maria Alfons Ratisbonne*“, ČKD, ročník 1868, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1868, s. 561–588.
- TEJŠEK J. „*Swatý Hostýn*“, ČKD, ročník 1845, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1845, s. 752–762.
- VONDRUŠKA K. „*Rukověťdevítidenní pobožnosti k Panně Marii Filipdorské*“, ČKD, ročník 1885, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 444.
- WACEK F. „*Kázánj Jubilárnj*“, ČKD, ročník 1837, č. 4, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1837, s. 558–584.
- ZHÁNĚL I. „*Lurdy roku 1910*“, ČKD, ročník 1911, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1910, s. 289.
- „*Blah. Panna Maria, matka dobré rady*“, ČKD, ročník 1882, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1882, s. 127–128.
- „*Blahoslavená Panna Maria*“, ČKD, ročník 1898, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 640.
- „*Bratři Bohdan i Alfons Ratisbonne*“, ČKD, ročník 1884, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1884, s. 499–500.
- „*Dvacáté páté výročí zjevení Panny Marie ve Fatimě*“, ČKD, ročník 1943, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 28–29.
- „*Gugl. Buetti, Rica miniera di esempi Mariani*“, ČKD, ročník 1932, č. 1, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 111–112.
- „*K beatifikaci a kanonisaci ctihodné Marie Bernardety Soubirous*“, ČKD, ročník 1924, č. 1, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1924, s. 67.
- „*K otázce Loretské*“, ČKD, ročník 1908, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1908, s. 679.
- „*Lourdes et Bernadette*“, ČKD, ročník 1934, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1934, s. 312.
- „*Lurdy a jejich význam pro naši dobu*“, ČKD, ročník 1908, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1908, s. 263.
- „*Mariánská svatyně na posvátném Velehradě*“, ČKD, ročník 1885, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 305–306.

- „*Mašůvky*“, ČKD, *ročník 1910*, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1910, s. 80.
- „*Měsíc zasvěcený Panně Marii Lourdské*“, ČKD, *ročník 1886*, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1886, s. 508–509.
- „*Oslava nejblahoslavnější Panny Marie SvatoHorské*“, ČKD, *ročník 1883*, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1883, s. 310–311.
- „*Pautnické místo Altötting*“, ČKD, *ročník 1828*, č. 2, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1828, s. 326–628.
- „*Ponaučeníj pautníkům*“, ČKD, *ročník 1839*, č. 1, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1839, s. 192.
- „*Poutní kniha...Frant. Korec*“, ČKD, *ročník 1894*, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1894, s. 253–255.
- „*Poutní místa a milostivé obrazy*“, ČKD, *ročník 1887*, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1887, s. 568–570.
- „*Poutnický chrám P. Marie Dobré Rady ve Skadaruy*“, ČKD, *ročník 1919*, č. 3, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1919, s. 180.
- „*Růžencová Královna z Fatimy*“, ČKD, *ročník 1948*, č. 3, Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T. v Praze, 1948, s. 188–189.
- „*Sepekov*“, ČKD, *ročník 1909*, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1909, s. 560.
- „*Schemata kázání nedělních i svátečních*“, ČKD, *ročník 1944*, č. 4, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1944, s. 241–256.
- „*Schemata ke kázáním nedělním i svátečním*“, ČKD, *ročník 1943*, č. 3, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 171–192
- „*Schemata ke kázáním nedělním i svátečním*“, ČKD, *ročník 1943*, č. 4, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 231–256.
- „*Schemata nedělních kázání a promluv na svátky*“, ČKD, *ročník 1942*, č. 6, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1942, s. 368–380.
- „*Schemata promluv na neděle postní*“, ČKD, *ročník 1943*, č. 1, Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1943, s. 50–64.
- „*Stará Boleslav, nejstarší poutní místo v Čechách*“, ČKD, *ročník 1880*, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1880, s. 394–395.
- „*Velký Mariánský kalendář*“, ČKD, *ročník 1886*, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1886, s. 574–575.
- „*Zákaz spisku o zjevení P. Marie v La Salette*“, ČKD, *ročník 1923*, č. 8, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1923, s. 405.
- „*Zázraky ve světle zdravého rozumu*“, ČKD, *ročník 1894*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1894, s. 121–123.
- „*Zda věřiti Lurdům*“, ČKD, *ročník 1901*, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1901, s. 152.

Přehled mariánských publikací a jejich recenze v ČKD

- BOROVÝ K. „*Evangelium sv. Lukáše*“, ČKD, *ročník 1865*, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1865, s. 555–560.
- HAWRÁNEK F. „*Zdrávas Maria*“, ČKD, *ročník 1841*, č. 1, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1841, s. 117–119.
- HRONEK J. „*Květy Mariánské*“, ČKD, *ročník 1922*, č. 2, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1922, s. 74.
- HRONEK J. „*Májové konfese*“, ČKD, *ročník 1919*, č. 6, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1919, s. 283.
- HRONEK J. „*Růže Lourdská*“, ČKD, *ročník 1922*, č. 8, Praha: Arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1922, s. 273.
- KORVAS O. „*Závět' sv. M. de Ligouri*“, ČKD, *ročník 1940*, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1940, s. 362–372.
- KRÁSL F. „*Život nejbl. Bohorodičky Panny Marie a Jej. panického chotě sv. Josefa*“, ČKD, *ročník 1885*, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 305–306.
- KYSELKA J. „*Poslední léta Nejsvětější Panny Marie na světě*“, ČKD, *ročník 1885*, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 440–441.
- MATĚJŮ B. „*Die Andacht der Priester zur seligsten Jungfrau Maria*“, ČKD, *ročník 1903*, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1903, s. 648–649.
- OHERA P. „*Sv. Růženec a Nejsvětější Svátost*“, ČKD, *ročník 1897*, č. 9, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1897, s. 573–574.
- OSENSKÝ J. „*Svatý Růženec*“, ČKD, *ročník 1888*, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1888, s. 508–509.
- SMOLÍK R. „*Církevní Rok*“, ČKD, *ročník 1881*, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1881, s. 631–632.
- SOUKUP J. „*Májová pobožnost*“, ČKD, *ročník 1896*, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1896, s. 255–256.
- SUCHOMEL P. „*Život bl. Panny Marie*“, ČKD, *ročník 1928*, č. 8, Praha: Československá akciová tiskárna, 1928, s. 1002–1003.
- VONDRUŠKA K. „*Malé hodinky k nejblaženější Panně Marii*“, ČKD, *ročník 1885*, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1885, s. 444–445.
- VONDRUŠKA K. „*Růžový věneček*“, ČKD, *ročník 1886*, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1886, s. 509–510.
- WOTÝPKA J. „*Růže Sionská*“, ČKD, *ročník 1845*, č. 3, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1845, s. 568–577.
- ZALETĚL P. „*Perličky růžencové*“, ČKD, *ročník 1898*, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 325.
- ZHÁNĚL I. „*Kříž – Maria*“, ČKD, *ročník 1930*, č. 4, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 324–325.
- ZHÁNĚL I. „*Květy Mariánské*“, ČKD, *ročník 1930*, č. 4, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 325–326.

- ZHÁNĚL I. „*Matka Boží v české poesii*“, ČKD, ročník 1928, č. 6, Praha: Československá akciová tiskárna, 1928, s. 692.
- ZÍTEK F. „*Rosa mystica*“, ČKD, ročník 1913, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1913, s. 149–151.
- „*Čtvero kněh o následování panny Marie*“, ČKD, ročník 1851, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1851, s. 161–162.
- „*Die Hymnen Johann's von Jenstein*“, ČKD, ročník 1887, č. 1, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1887, s. 57–58.
- „*Eucharistický růženec*“, ČKD, ročník 1930, č. 7, Praha: Československá akciová tiskárna, 1930, s. 698.
- „*Hostýnská Madonna*“, ČKD, ročník 1898, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 127.
- „*Rosa mystica*“, ČKD, ročník 1898, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1898, s. 258.
- „*Chvály Mariánské*“, ČKD, ročník 1871, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1871, s. 467–468.
- „*Kniha pro matku křesťanskou*“, ČKD, ročník 1876, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1876, s. 477–478.
- „*Kristus a Panna*“, ČKD, ročník 1886, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1886, s. 314–315.
- „*Kvítí májové*“, ČKD, ročník 1869, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 558–559.
- „*Leo Gommenginger, Unsere Königin*“, ČKD, ročník 1932, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1932, s. 331–332.
- „*Mai-Betrachtungen*“, ČKD, ročník 1905, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1905, s. 574.
- „*Májový věnec Mariánský*“, ČKD, ročník 1860, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1860, s. 231.
- „*Maria matka dobré rady*“, ČKD, ročník 1882, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1882, s. 380–381.
- „*Mariánské hymny*“, ČKD, ročník 1931, č. 6, Praha: Československá akciová tiskárna, 1931, s. 776.
- „*Měsíc Panny Marie, naší milé Paní nejsvětější Svátosti oltářní*“, ČKD, ročník 1899, č. 5, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1899, s. 336.
- „*Nábožná památka zesnulých v Pánu*“, ČKD, ročník 1848, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1848, s. 116–127.
- „*Obrázky Svatých a Světic Božích*“, ČKD, ročník 1886, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1886, s. 628–629.
- „*Obširný Život a utrpení Vykupitele našeho*“, ČKD, ročník 1865, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1865, s. 318–320.
- „*Pieśń o gwiazdach naszym*“, ČKD, ročník 1884, č. 10, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1884, s. 626–627.
- „*Přjležitostná kázanj*“, ČKD, ročník 1831, č. 2, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1831, s. 295–296.

- „*Rozjímání a výklady o litanii Loratánské*“, ČKD, *ročník 1889*, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1889, s. 376–377.
- „*Růže a trní*“, ČKD, *ročník 1852*, č. 4, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1852, s. 242–248.
- „*Růže dominikánská*“, ČKD, *ročník 1892*, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1892, s. 379–381.
- „*Růženec*“, ČKD, *ročník 1884*, č. 2, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1884, s. 126–127
- „*Salve Regina*“, ČKD, *ročník 1869*, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1869, s. 240.
- „*Sklad knih Dědictwjm Swatojanským wydanych w lewnějšj ceně*“, ČKD, *ročník 1840*, č. 4, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1840, s. 777.
- „*Thematische Predigtentwürfe über alle sonn- und festtägigen Episteln und Evangelien*“ ČKD, *ročník 1831*, č. 2, Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1831, s. 289–295.
- „*Velký Mariánský kalendář*“, ČKD, *ročník 1883*, č. 8, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1883, s. 512.
- „*Zbožná rozjímání sv. života Bohorodičky Marie Panny*“, ČKD, *ročník 1875*, č. 6, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1875, s. 471–472.
- „*Zdravas Maria, lékem naší doby*“, ČKD, *ročník 1900*, č. 3, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1900, s. 240.

Další použitá literatura

- Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih).* 6. vydání. Praha: Česká biblická společnost, 1995. 294 s. ISBN 80-85810-08-5
- Časopis katolického duchovenstva: ročníky 1860–1927.* Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1860–1927.
- Časopis katolického duchovenstva: ročníky 1928–1940.* Praha: Československá akciová tiskárna, 1928–1940.
- Časopis katolického duchovenstva: ročníky 1941–1945.* Praha: Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1941–1945.
- Časopis katolického duchovenstva: ročníky 1946–1949.* Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1946–1949.
- Časopis pro katolické duchovenstvo: ročníky 1848–1852.* Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1828–1852.
- Časopis pro katolické duchovenstvo: ročníky 1828–1847.* Praha: Knížecí Arcibiskupská knihtiskárna, 1828–1847.
- DENNÍ MODLITBA CÍRKVE II. Česká liturgická komise Praha – Vatikán, 1988
- II. Vatikánský koncil. *Dokumenty II. vatikánského koncilu.* 1. vydání. Přeložil Oto Mádr a spol. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. 603 s. ISBN 80-7192-438-5.
- JAN PAVEL II. *Redemptoris Mater: encyklika.* 1. vydání. Přeložila Terezie Brichtová. Praha: Zvon, 1995. 41 s. ISBN 80-7113-116-4.
- KADLEC Jaroslav. *Dějiny katolické církve III.* 3. vydání. Olomouc: Vydavatelství UP v Olomouci, 1993. 197 s. ISBN 80-7067-285-4.
- LAURENTIN René. *Pojednání o Panně Marii.* 1. vydání. Přeložila Markéta Štěpánková. Praha-Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2005. 194 s. ISBN 80-7192-728-7, (Krytal OP) 80-85929-76-7.
- MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE (MPMA). *Matka Páně, Památka-Přítomnost-Naděje.* Přeložil Ctirad Václav Pospíšil. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. 168 s. ISBN 88-9000609-9-9.
- OPATRŇY Aleš. *Pastorace v postmoderní společnosti.* 1. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. 150 s. ISBN 80-7192-557-8.
- PAVEL VI. *Marialis cultus: apoštolská exhortace.* In: MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně, Památka-Přítomnost-Naděje.* Přeložil Ctirad Václav Pospíšil. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. 168 s. ISBN 88-9000609-9-9.

- PIUS IX. *Ineffabilis Deus: apoštolský list (bula)*. In: POSPÍŠIL Ctirad Václav. *Nanebevzetí Bohorodičky ve světle dokumentů magisteria*. 1. vydání. Přeložil Ctirad Václav Pospíšil. Olomouc: Matice cyrilometodějská (MCM), 2000. 66 s. ISBN 80-7266-061-6.
- PIUS XII. *Munificentissimus Deus: apoštolská konstituce*. In: POSPÍŠIL Ctirad Václav. *Nanebevzetí Bohorodičky ve světle dokumentů magisteria*. 1. vydání. Přeložil Ctirad Václav Pospíšil. Olomouc: Matice cyrilometodějská (MCM), 2000. 66 s. ISBN 80-7266-061-6.
- POSPÍŠIL Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 3. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. 415 s. ISBN 80-7195-000-9.
- POSPÍŠIL Ctirad Václav. *Maria – mateřská tvář Boha*. 1. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004. 71 s. ISBN 80-7192-949-2.
- POSPÍŠIL Ctirad Václav. *Nanebevzetí Bohorodičky ve světle dokumentů magisteria*. Úvodní studie a překlad. 1. vydání. Olomouc: Matice cyrilometodějská (MCM), 2000. 66 s. ISBN 80-7266-061-6.
- POSPÍŠIL Ctirad Václav. *Různé podoby české trinitární teologie a pneumatologie 1800–2010*. 1. vydání. Olomouc: Nakladatelství Marek, 2011. 415 s. ISBN 978-80-87127-37-7.

Jiné zdroje

http://katalog.cbvk.cz/ar1-cbvk/cs/detail-cbvk_us_cat-0138872-casopis-pro-katolicke-duchovenstvo/?iset=1&qt=zf

http://www.depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_8574

http://www.depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_11514

http://www.depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_11524

http://www.depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_11300

http://depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_67

http://www.depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_19302

Seznam zkratek a šifer

apod.	a podobně
c. k.	císařsko-královský
bl.	blahoslavený
blah.	blahoslavený
hebr.	hebrejsky
kap.	kapitola
katol.	katolický
např.	například
nejbl.	nejblahoslavenější
posv.	posvátný
příl.	příloha
s.	strana
stol.	století
srov.	srovnej
sv.	svatý

Zkratky kolekcí a pramenů

Č. A. T.	Československá akciová tiskárna v Praze
ČKD	Časopis pro katolické duchovenstvo, Časopis katolického duchovenstva
KNA	Karmelitánské nakladatelství
MCM	Matice cyrilometodějská
MPMA	Mezinárodní papežská mariánská akademie
Jan	evangelium podle Jana
Lk	evangelium podle Lukáše
Mk	evangelium podle Marka
Mt	evangelium podle Matouše

Ostatní zkratky

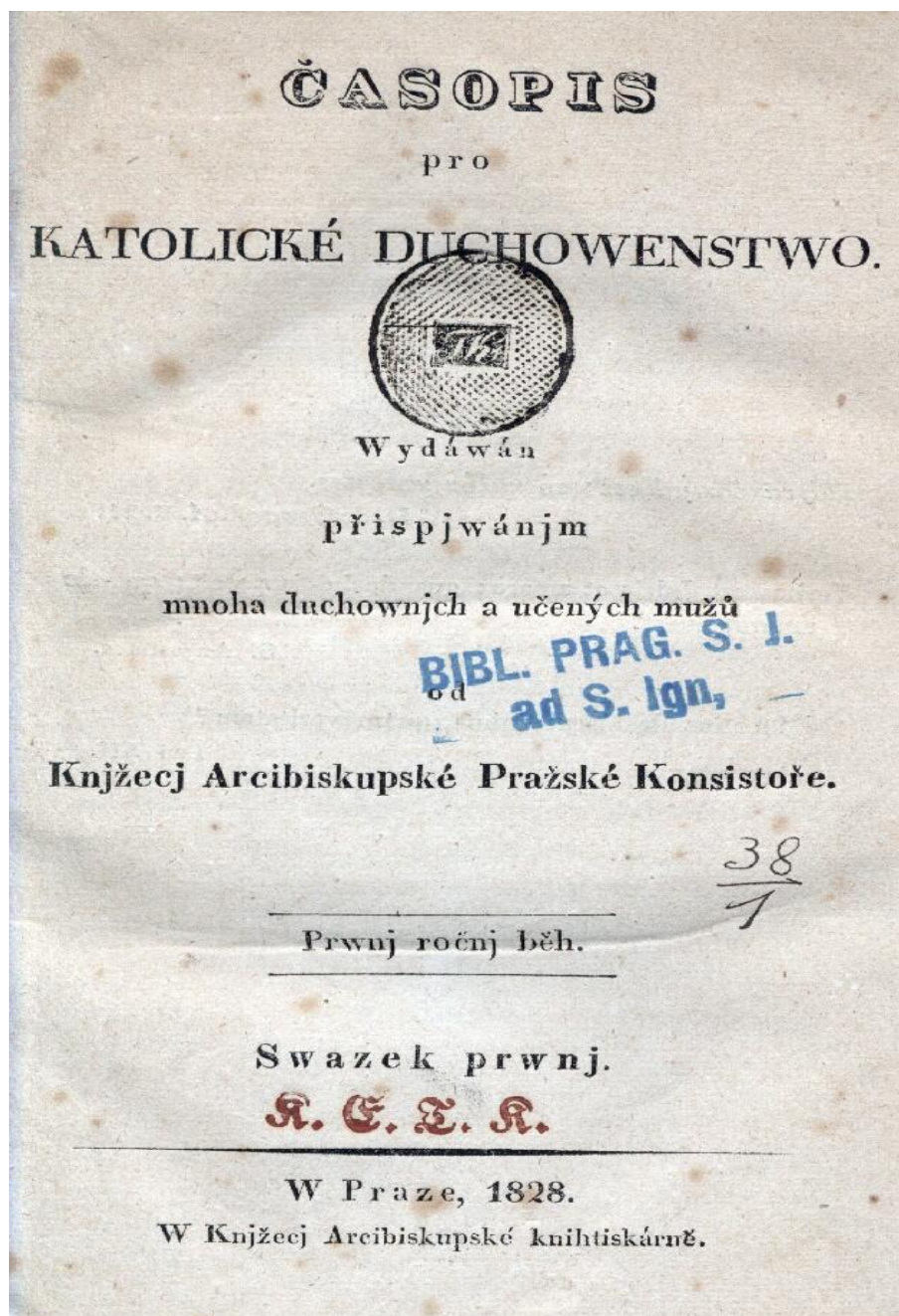
Ostatní zkratky biblických knih převzaty z českého ekumenického překladu Písma svatého. (Praha: Česká biblická společnost, 1995).

Seznam příloh

Příl. 1: Titulní strana prvního čísla časopisu z roku 1828.....	130
Příl. 2: Titulní strana z roku 1848 v nové grafické a gramatické úpravě.....	131
Příl. 3: Titulní strana obnoveného časopisu s novým názvem z roku 1860.....	133
Příl. 4: Titulní strana posledního časopisu z roku 1949.....	133
Příl. 5: Tabulka datace narození Krista podle různých autorů.....	134
Příl. 6: Tabulka srovnávající dataci ukřižování Krista podle různých autorů.....	135
Příl. 7: Mapka s místem Mariina hrobu ze studie prof. B. Kutaly o Getsemanech...	136
Příl. 8: Zpráva administrace Časopisu katolického duchovenstva o jeho ukončení.	137
Příl. 9: Práce českého sochaře Ignáce Weiricha	138

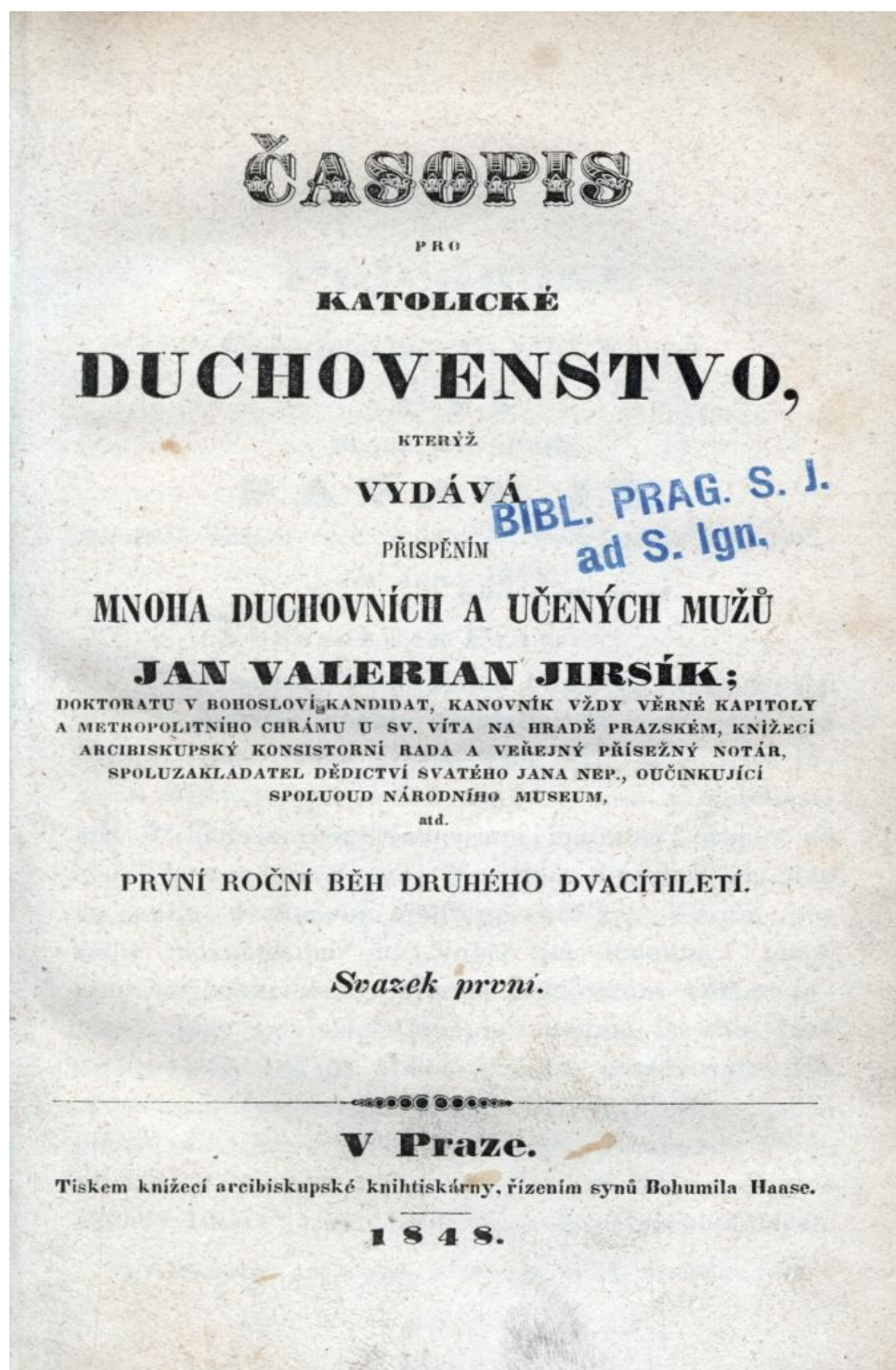
Přílohy

Příl. 1: Titulní strana prvního čísla časopisu z roku 1828.⁵²⁸

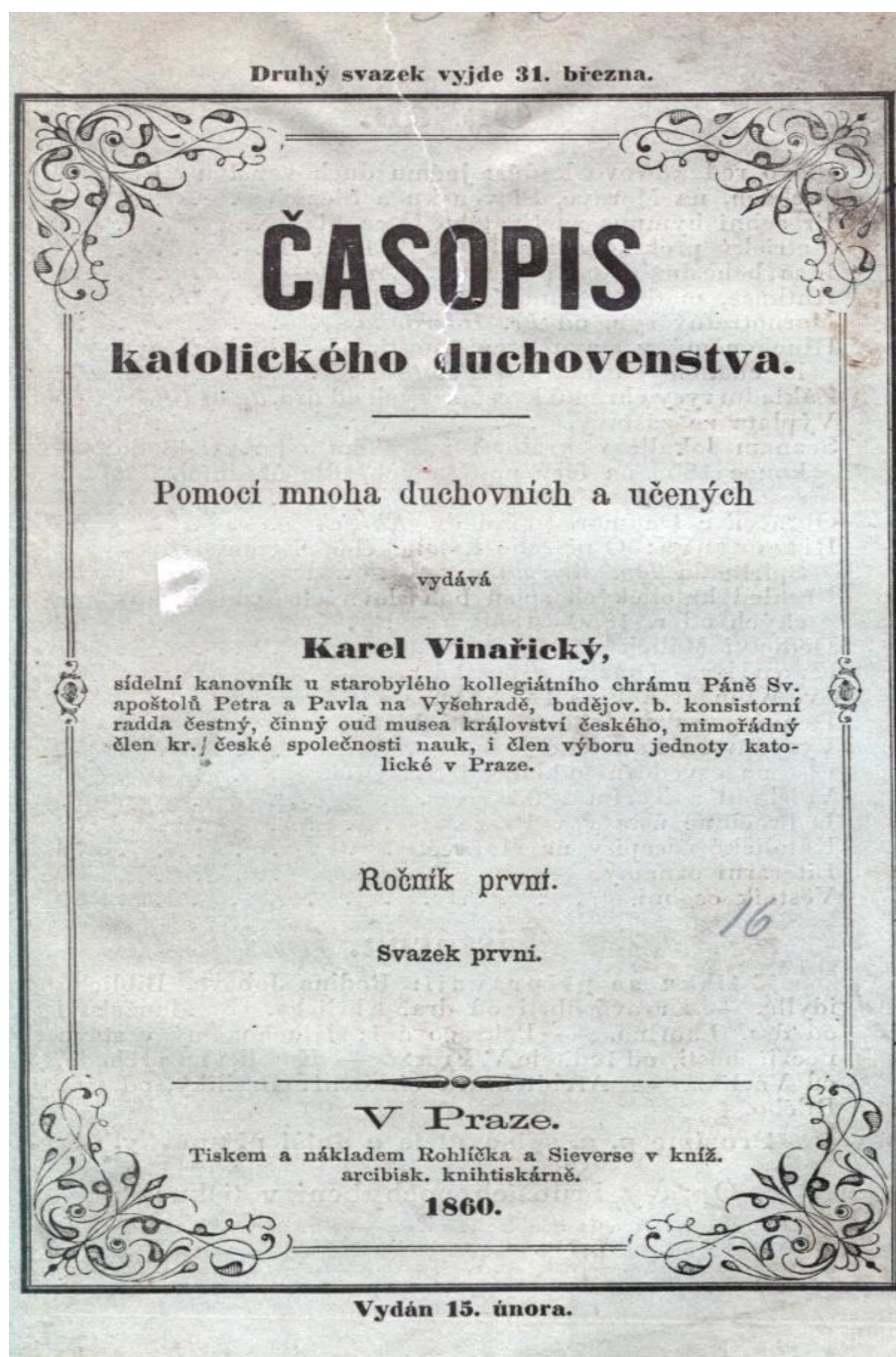
⁵²⁸ „Titulní strana Časopisu pro katolické duchowenstwo“, ČKD, ročník 1828, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1828, s. 0. Převzato z: www.depositum.cz [on-line]. C2013. http://www.depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_8574 [cit. 28. 8. 2013]

Příl. 2: Titulní strana z roku 1848 v nové grafické a gramatické úpravě.⁵²⁹

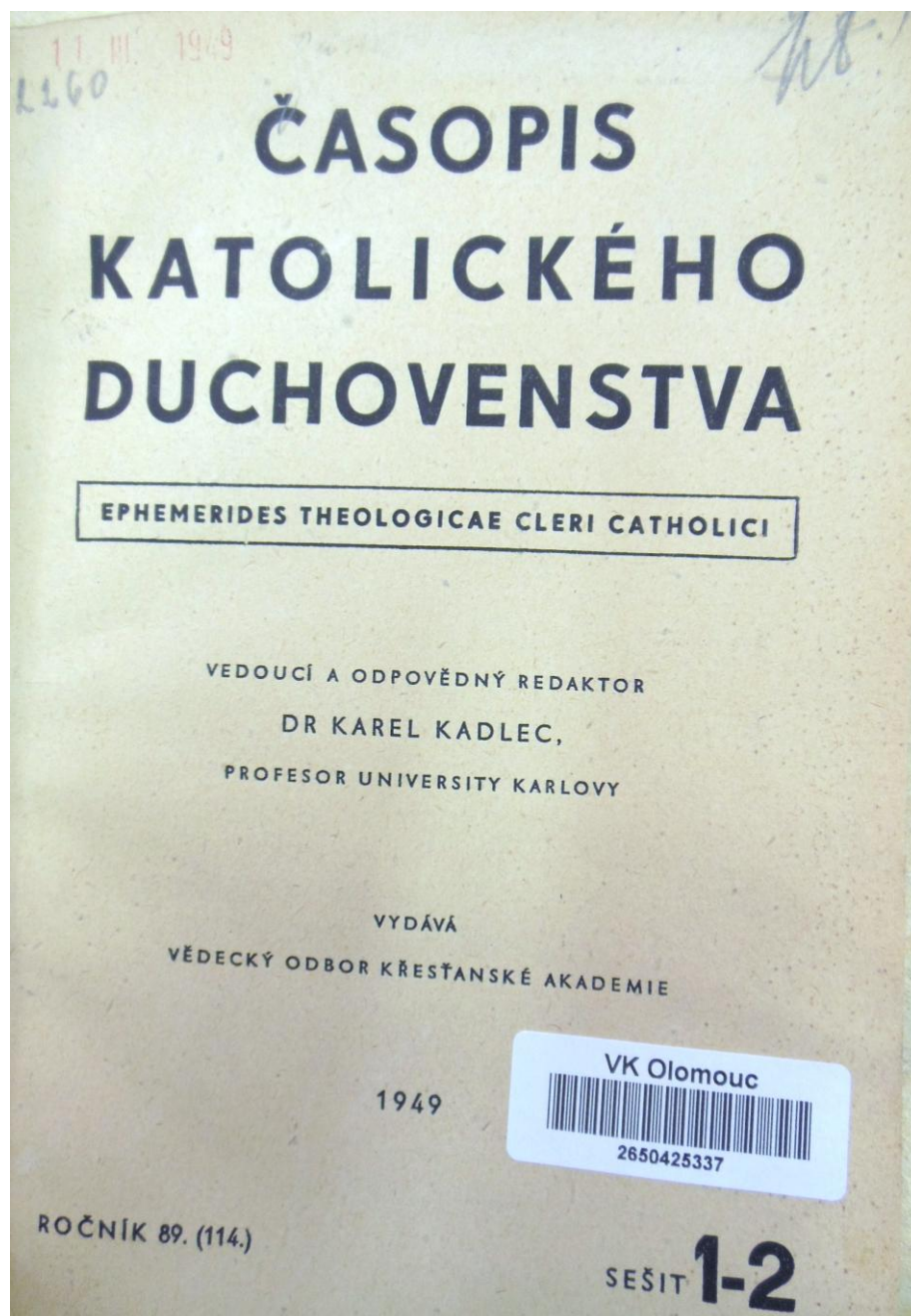
⁵²⁹ „Titulní strana Časopisu pro katolické duchovenstvo“, ČKD, ročník 1848, č. 1, Praha: Knižecí arcibiskupská knihtiskárna, 1848, s. 0. Převzato z: www.depositum.cz [on-line]. C2013. http://www.depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_11514 [cit. 28. 8. 2013]

Příl. 3: Titulní strana obnoveného časopisu s novým názvem z roku 1860.⁵³⁰

⁵³⁰ „Titulní strana Časopisu katolického duchovenstva“, ČKD, ročník 1860, č. 1, Praha: Knižecí arcibiskupská knihtiskárna Rohlíček & Sievers, 1860, s. 0. Převzato z: www.depositum.cz [on-line]. C2013. http://www.depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_11524 [cit. 28. 8. 2013]

Příl. 4: Titulní strana posledního časopisu z roku 1949.⁵³¹

⁵³¹ „Titulní strana Časopisu katolického duchovenstva“, ČKD, ročník 1949, č. 1, 2. Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1949, s. 0. Fotokopie z Vědecké knihovny Olomouc, autor: Lubomír Řihák, 2. 10. 2013, uloženo v soukromém archivu Lubomíra Řiháka.

Příl. 5: Tabulka datace narození Krista podle různých autorů.⁵³²

Létočet orientálnj.								Létočet okcidentálnj.						Kristus narozen dle :
A. M. Usher.	A. M. Euseb.	Anni Abra.	Olym.	Jarol.	A. U. C. Jars.	Tědni	Daniel.	Anni P. Jul.	Anni U. C.	Christi Erae.	Olymp.	Obyčeg.	Čas ročnj.	
3996	5193	2009	193	1	746	64	7	4706	746	8	.	.	geseň	
..	zima	
..	193	garo	Magnána.
..	léto	
3997	5194	2010	.	2	747	65	1	4707	747	7	.	.	geseň	
..	zima	
..	2	garo	Seppa etc. etc.
..	léto	
3998	5195	2011	.	3	748	..	2	4708	748	6	.	.	geseň	
..	zima	
..	3	garo	Keplera etc.
..	léto	
3999	5196	2012	.	4	749	..	3	4709	749	5	.	.	geseň	
..	zima	
..	4	garo	Ushera etc.
..	léto	
4000	5197	2013	194	1	750	..	4	4710	750	4	.	.	geseň	
..	zima	
..	194	garo	Alzoga etc.
..	léto	
4001	5198	2014	.	2	751	..	5	4711	751	3	.	.	geseň	
..	zima	
..	2	garo	Cjrkwe etc.
..	léto	
4002	5199	2015	.	3	752	..	6	4712	752	2	.	.	geseň	
..	zima	
..	3	garo	Onufria.
..	léto	
4003	5200	2016	.	4	753	..	7	4713	753	2	.	.	geseň	
..	zima	
..	4	garo	Lobbea etc. I rok Ery. Diw.
..	léto	
4004	5201	2017	195	1	754	66	1	4714	754	3	.	.	geseň	
..	zima	
..	195	garo	Diwiše etc.
..	léto	
4005	5202	2018	.	2	755	..	2	4715	755	4	.	.	geseň	
..	zima	
..	2	garo	
..	léto	
4006	5203	2019	.	3	756	..	3	5	.	.	geseň	

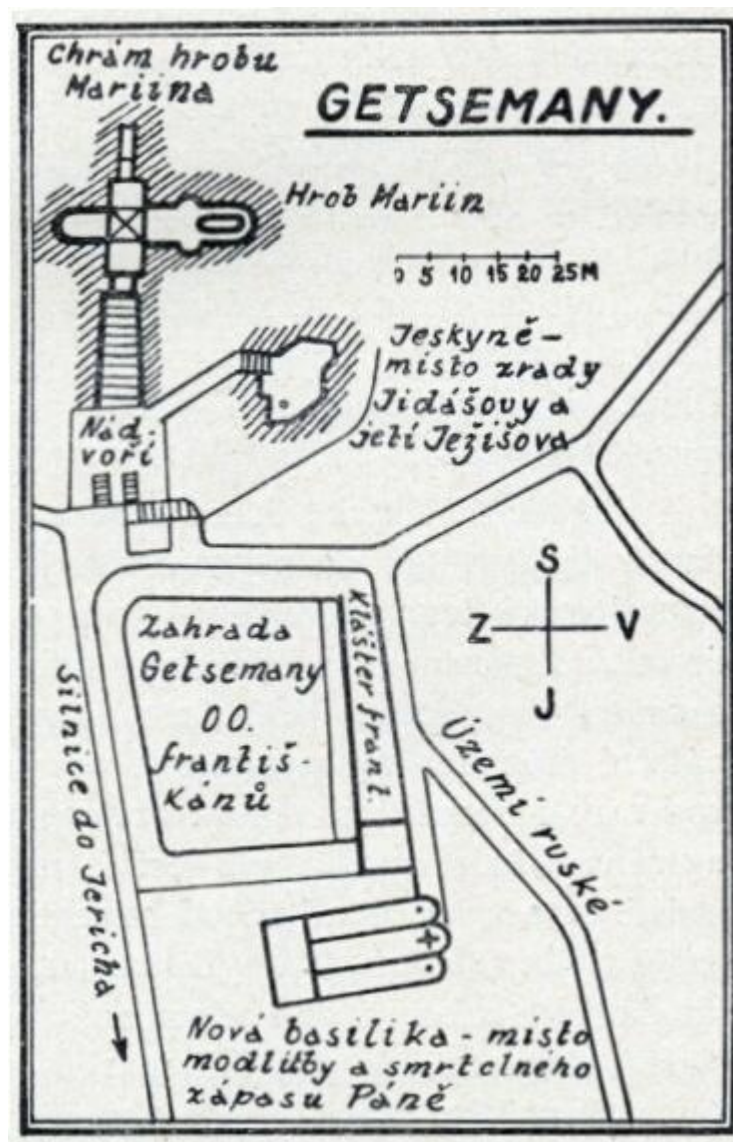
⁵³² Srov. F. WETEŠNJK, „Rok narození Páně“, ČKD, ročník 1846, č. 1, Praha: Knjžecj Arcibiskupská knihtiskárna, 1846, s. 30. Převzato z: www.depositum.cz [on-line]. C2014.
http://www.depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_11300 [cit. 3. 2. 2014]

Příl. 6: Tabulka srovnávající dataci ukřižování Krista podle různých autorů.⁵³³

Spisovatel	Narození Páně	Křest Páně	Stáří při křtu	Smrt Páně	Doba činnosti Páně
Ireneus	751	781?	30	—	—
Klement Alexandr.	¹⁸ / ₁₁ 751	781	—	782	1
Tertullian	751	779?	—	²⁵ / ₃ 782	3
Julius Atricanus	751	—	—	782	1
Hippolytus	²⁵ / ₁₂ 751	—	—	782	—
Origenes	752	782	29	785	3
Cyprian	750	780	—	781	1
Eusebius!	752	782	30	786	3 ¹ / ₂
Athanasius	755	—	—	—	—
Epifanius	⁶ / ₁ 752	⁸ / ₁₁ 781	30	²⁰ / ₃ 784	2 ¹ / ₃
Ambrosius	—	—	—	782	—
Jeronym	²⁵ / ₁₂ 751	⁶ / ₁ 781 (782)	30 (31)	784 (785)	3 ¹ / ₄
Augustin	²⁵ / ₁₂ —	—	30	²⁵ / ₃ 782	—
Chrysostom	²⁵ / ₁₂ 748	⁶ / ₁ 779	31	782	3
Panodorus	²⁵ / ₁₂ 755	—	—	¹⁸ / ₃ 788	—
Sulpitius Severus	²⁵ / ₁₂ 750	—	—	782	—
Paulus Orosius	²⁵ / ₁₂ 752	—	—	783	—
Cassiodorus	751	—	—	²⁵ / ₃ 784	—
Řehoř Tourský	²⁵ / ₁₂ 753	—	—	²⁵ / ₃ 784	—
Chronicon paschale	²⁵ / ₁₂ 751	⁶ / ₁ 781	30	²³ / ₃ 784	—
Beda	752	782	30	785	—
Syncellus	²⁵ / ₁₂ 762	791	29	795	—
Malala	²⁵ / ₁₂ 752	⁶ / ₁ 782	30	²⁴ / ₃ 785	3
Eutychius Alex.	²⁵ / ₁₂ 761	⁶ / ₁ 792	31	²³ / ₃ 795	3 ¹ / ₄
Suidas	745	—	—	—	—
Marianus Scotus	²⁵ / ₁₂ 754	⁶ / ₁ 784	30	²⁵ / ₃ 787	3 ¹ / ₄
Řehoř Abulfarač	²⁵ / ₁₂ 750	⁶ / ₁ 781	31	²³ / ₃ 784	3 ¹ / ₄
Niceforus Callisti	752	782	30	786	3
Albertus Magnus	²⁵ / ₁₂ 753	⁶ / ₁ 784	31	²⁵ / ₃ 787	3 ¹ / ₄

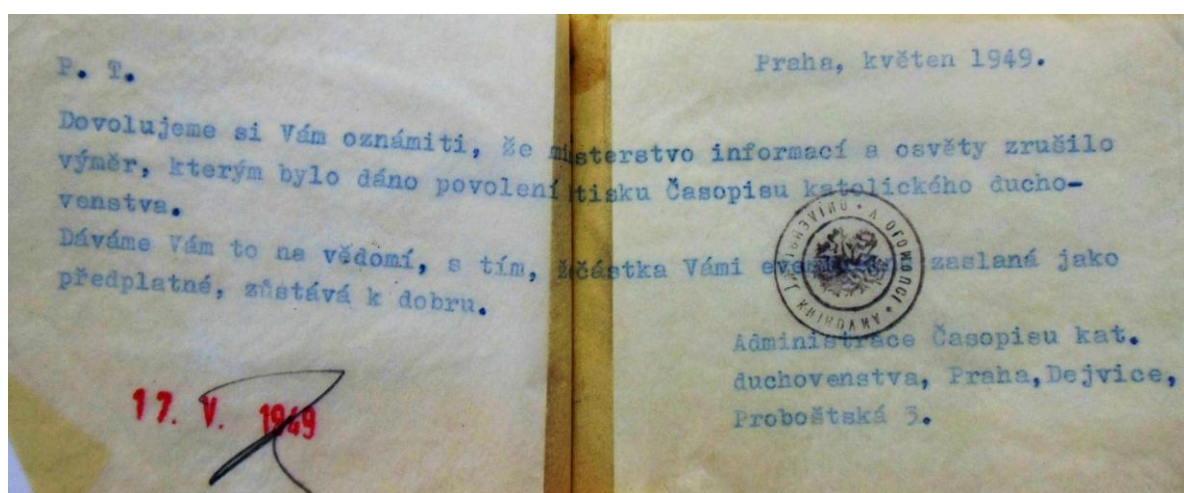
⁵³³ Srov. F. FRYČ, „Chronologie života Páně“, ČKD, ročník 1905, č. 7, Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna Rohliček & Sievers, 1905, s. 699. Převzato z: www.depositum.cz [on-line]. C2014 http://depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_21145 [cit. 4. 2. 2014].

Příl. 7: Mapka s místem Mariina hrobu ze studie prof. B. Kutaly o Getsemanech.⁵³⁴

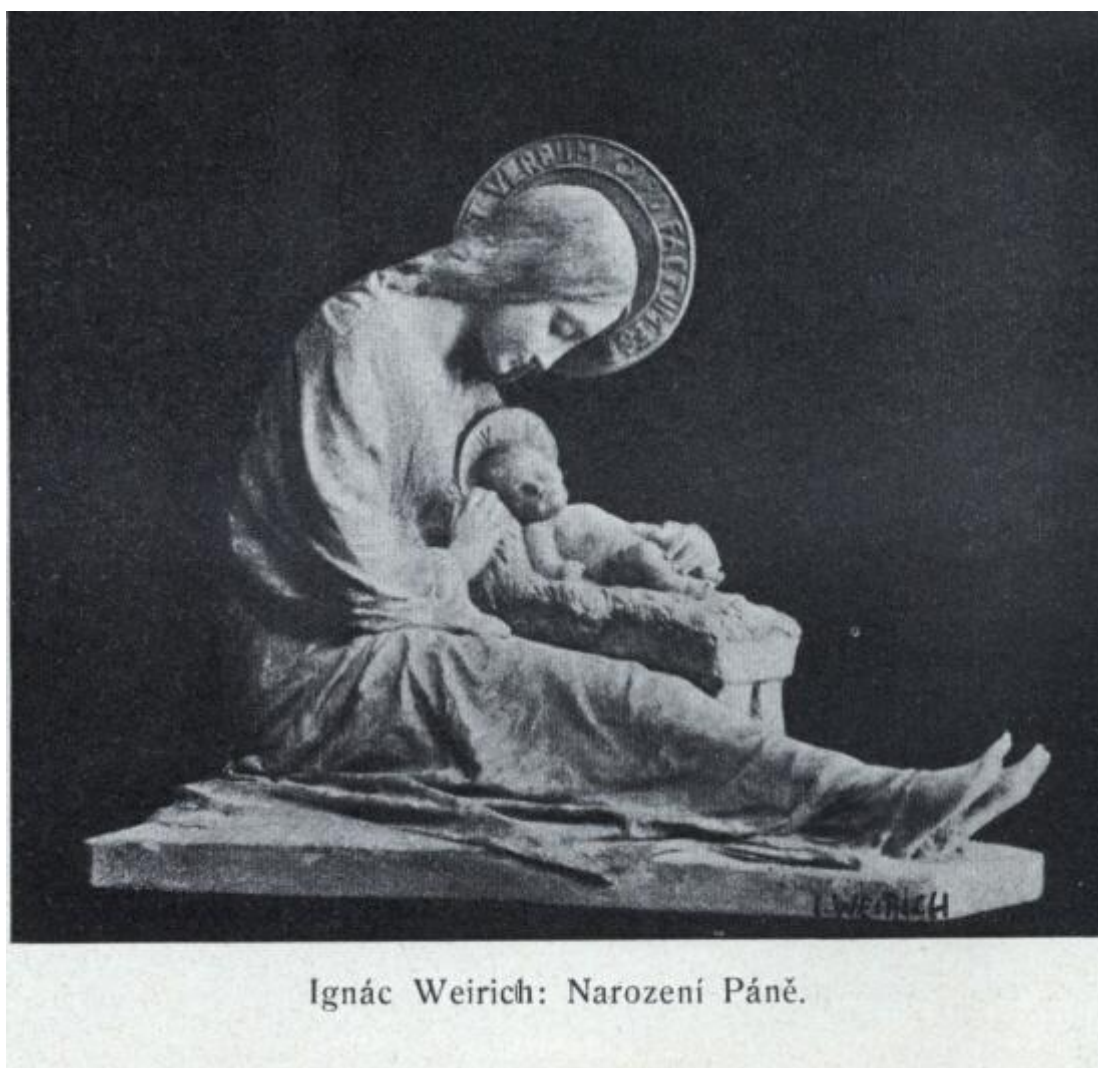
⁵³⁴ Srov. B. KUTAL, „Getsemany“, ČKD, ročník 1933, č. 5, Praha: Československá akciová tiskárna, 1933, s. 391. Převzato z: www.depositum.cz [on-line]. C2014
http://depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_20553 [cit. 18. 2. 2014].

Příl. 8: Zpráva administrace Časopisu katolického duchovenstva o jeho ukončení.⁵³⁵

⁵³⁵ Zpráva administrace Časopisu katolického duchovenstva o jeho ukončení z května roku 1949 vložená v posledním čísle ČKD, *ročník 1949*, č. 1, 2. Praha: Tiskařské a vydavatelské podniky čs. strany lidové Č. A. T., 1949. Fotokopie z Vědecké knihovny Olomouc, autor: Lubomír Řihák, 2. 10. 2013, uloženo v soukromém archivu Lubomíra Řiháka.

Příl. 9: Práce českého sochaře Ignáce Weiricha (1856–1916), která byla vystavena na I. mezinárodní výstavě církevního umění v Římě.⁵³⁶

⁵³⁶ Srov. I. WEIRICH, „*Ignác Weirich*“, ČKD, *ročník 1931*, č. 3, Praha: Československá akciová tiskárna, 1931, s. 330. Převzato z: www.depositum.cz [on-line]. C2013.
http://www.depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_19302 [cit. 28. 8. 2013]

